



รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การวิเคราะห์ห้บบทบาทของไทยในการเป็นหุ้นส่วนกับ
ประเทศพัฒนาแล้วเพื่อให้ความร่วมมือแก่ประเทศที่สาม
(ความร่วมมือไตรภาคี)

จัดทำโดย นายวัฒนวิทย์ คชเสนี
รหัส 4009

รายงานฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 4 ปี 2555
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
ลิขสิทธิ์ของกระทรวงการต่างประเทศ



รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

**เรื่อง การวิเคราะห์บทบาทของไทยในการเป็นหุ้นส่วนกับประเทศพัฒนาแล้ว
เพื่อให้ความร่วมมือแก่ประเทศที่สาม (ความร่วมมือไตรภาคี)**

จัดทำโดย นายวัฒนวิทย์ กชเสณี
รหัส 4009

หลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 4 ปี 2555
สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ กระทรวงการต่างประเทศ
รายงานนี้เป็นความคิดเห็นเฉพาะบุคคลของผู้ศึกษา

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

รัฐบาลไทยมีนโยบายในการส่งเสริมความร่วมมือกับต่างประเทศ และการเป็นหุ้นส่วน เพื่อการพัฒนา กับประเทศต่างๆ ประกอบกับการที่ไทยได้ปรับเปลี่ยนสถานะจาก “ผู้รับ” เป็น “ผู้ให้” ทำให้ไทยได้ใช้การให้ความร่วมมือแก่ประเทศต่างๆ เป็นเครื่องมือสนับสนุนนโยบายของ รัฐบาลด้านการต่างประเทศ ซึ่งในประเทศไทยมีหลายหน่วยงานรับผิดชอบ และมีบทบาทในการ ดำเนินงานความร่วมมือกับต่างประเทศ

สำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนา ระหว่างประเทศ (สพร.) จัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2547 ในสังกัดกระทรวงการต่างประเทศ และมีภารกิจหลัก 2 ด้าน คือ ภารกิจให้ความร่วมมือแก่ประเทศ กำลังพัฒนา และภารกิจหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนา กับประเทศต่างๆ ซึ่งดูแลรับผิดชอบความร่วมมือ ระหว่างไทยกับประเทศพัฒนาแล้ว เพื่อให้แก่ประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ หรือประเทศที่สาม (ความ ร่วมมือไตรภาคี) อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานความร่วมมือไตรภาคีกับประเทศต่างๆ ยังมีความ คืบหน้าไม่มากนักทั้งกับประเทศที่มีข้อตกลงกับไทยแล้ว และประเทศที่มีการหารือกับไทยหลาย วาระและยังไม่มีการจัดทำข้อตกลงกับไทย ซึ่งนำไปสู่การศึกษาและวิเคราะห์การดำเนินงาน รูปแบบไตรภาคี รวมถึงแนวทางในการส่งเสริมความร่วมมือไตรภาคีของไทยกับประเทศต่างๆ ใน อนาคต

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และ ข้อจำกัด (SWOT Analysis) ทั้งนี้ จากการวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมภายใน พบว่า ประเทศไทยมีจุด แข็งในระดับนโยบายของรัฐบาลที่มีความต่อเนื่องในเรื่องการส่งเสริมความสัมพันธ์และความ ร่วมมือกับต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้าน และหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง คือ สพร. ซึ่งกำหนดภารกิจอย่างชัดเจน รวมทั้งได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์ด้านความร่วมมือเพื่อการพัฒนา กับ ต่างประเทศ ระยะ 5 ปี เพื่อเป็นกรอบและแนวทางในการให้ความร่วมมือกับต่างประเทศอย่างมี ทิศทาง ตลอดจนจนประเทศไทยมีความพร้อมในเชิงวิชาการหลายสาขา หน่วยงานไทยมีความสนใจ และยินดีร่วมมือกับหน่วยงานต่างประเทศ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยมีจุดอ่อน เช่น กฎระเบียบภายในไม่เอื้ออำนวย สถานะของหน่วยงาน สพร. ไม่เป็นนิติบุคคล ทั้งยังขาดแคลน บุคลากรระดับปฏิบัติ และข้อจำกัดด้านงบประมาณ เป็นต้น

เมื่อวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมภายนอก พบว่า มีโอกาสซึ่งเอื้อต่อการดำเนินงานความ ร่วมมือไตรภาคีของไทย เช่น ประเทศคู่ร่วมมือมีการมอบหมายหน่วยงานตัวแทนรับผิดชอบ โดยตรง เช่น ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย เยอรมนี และสิงคโปร์ ซึ่งมีการจัดตั้งกลไกการดำเนินงานร่วมกับ

ไทยแล้ว นอกจากนั้น ประเทศดังกล่าวยังให้ความสำคัญกับการลดช่องว่างของการพัฒนา และการรวมตัวในภูมิภาค โดยเฉพาะสิงคโปร์ซึ่งเป็นประเทศสมาชิกอาเซียน และมีศักยภาพในการให้ความช่วยเหลือเช่นเดียวกับไทย ตลอดจนการที่บางประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกามีนโยบายให้ความสำคัญกับภูมิภาคเอเชีย และพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือแก่เมียนมาร์ก็เป็นโอกาสในการส่งเสริมความร่วมมือรูปแบบไตรภาคีกับไทยในอนาคต อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานความร่วมมือกับบางประเทศเช่น ฮังการี และสวีเดน ยังมีข้อจำกัดเนื่องจากไม่มีหน่วยงานตัวแทนรับผิดชอบอย่างชัดเจน และบางประเทศ เช่น ลักซัมเบอร์ก ซึ่งมีข้อตกลงไตรภาคีกับไทยแล้ว แต่จัดอยู่ในกลุ่มยูโรโซน ซึ่งประสบภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจและการเงิน ทำให้มีข้อจำกัดในการดำเนินงานความร่วมมือไตรภาคีดังกล่าว

จากการนำผลการศึกษาดังกล่าวไปใส่ในตาราง (Matrix) เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์ และส่งเสริมความร่วมมือไตรภาคีของไทย ผู้ศึกษาเห็นว่า รัฐบาลไทยควรกำหนด กลยุทธ์เชิงรุกกับคู่ร่วมมือที่มีปัจจัยเอื้อต่อการดำเนินงานความร่วมมือค่อนข้างสูงกว่าประเทศอื่นๆ โดยเปรียบเทียบ เช่น ญี่ปุ่น เยอรมนี สิงคโปร์ และประเทศคู่ร่วมมือที่ค่อนข้างมีโอกาสมากในการพัฒนาไปสู่ความร่วมมือไตรภาคีในอนาคต เช่น สหรัฐฯ เป็นต้น และรัฐบาลไทยควรให้ความสำคัญในการขจัดหรือลดจุดอ่อนที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานด้วย ทั้งนี้ ประเทศไทยจะสามารถส่งเสริมหรือขยายความร่วมมือไตรภาคีได้มากขึ้นอยู่กับการจัดตั้งกลไกการดำเนินงานร่วมกัน และการกำหนดหรือมอบหมายหน่วยงานตัวแทนที่ชัดเจน รวมทั้งข้อจำกัดของประเทศคู่ร่วมมือต่างๆ เช่น การเกิดวิกฤตยูโรโซนซึ่งมีแนวโน้มส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและการเงินในประเทศยุโรป และอาจส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลกในวงกว้าง รวมทั้งอาจส่งผลต่อการดำเนินงานความร่วมมือไตรภาคีของไทยด้วย

นอกจากนั้น รัฐบาลไทยควรกำหนดกลยุทธ์เชิงป้องกันความซ้ำซ้อนของความช่วยเหลือของไทยกับแหล่งผู้ให้ต่างๆ โดยคำนึงถึงปฏิญญาปารีสว่าด้วยประสิทธิผลของความช่วยเหลือ (Paris Declaration on Aid Effectiveness) ทั้งนี้ แนวทางการดำเนินงานเพื่อให้สอดคล้องกับกลยุทธ์ดังกล่าว เช่น รัฐบาลไทยจะต้องกำหนดสาขาความร่วมมือไตรภาคีกับประเทศต่างๆ ที่ชัดเจนและไม่ซ้ำซ้อนกันเพื่อเป็นการใช้งบประมาณที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด และรัฐบาลไทยควรริเริ่มจัดให้หน่วยงานไทยต่างๆ ที่ดำเนินงานให้ความร่วมมือกับต่างประเทศ รวมทั้งประเทศผู้ให้และแหล่งผู้ให้ต่างๆ ทั้งในไทยและต่างประเทศได้พบปะเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลความร่วมมือที่ไทยและประเทศต่างๆ ให้แก่ประเทศที่สาม ซึ่งจะช่วยให้เกิดการบูรณาการข้อมูลความช่วยเหลือในภาพรวม รวมทั้งการจัดทำแผนความช่วยเหลือระหว่างไทยกับประเทศต่างๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

รายงานฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรมหลักสูตรนักบริหารการทูต รุ่นที่ 4 ซึ่งผู้ศึกษาได้จัดทำขึ้นโดยได้นำข้อมูล ความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับจากการปฏิบัติงานตั้งแต่เป็นกรมวิเทศสหการ (กวส.) จนกระทั่งเปลี่ยนเป็นสำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ (สพร.) ในปัจจุบัน ทั้งนี้ ผู้ศึกษาคงไม่อาจดำเนินการได้หากไม่ได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงการต่างประเทศ และสถาบันเทวะวงศัวโรปการในฐานะผู้จัดหลักสูตร ตลอดจนผู้บริหารระดับสูงของ สพร. ได้แก่ นายพิรุณ ทยสมิต ผู้อำนวยการ สพร. และนางสาวอังสนา สีหพิทักษ์ รองผู้อำนวยการ สพร. ซึ่งได้ให้โอกาสและสนับสนุนการเข้ารับการอบรมหลักสูตรดังกล่าวอย่างต่อเนื่องตลอดระยะเวลาประมาณ 2 เดือน

ในเชิงวิชาการ ผู้ศึกษาได้รับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง รวมทั้งแนวทางในการวางกรอบความคิด และปรับปรุงเนื้อหาสาระเป็นระยะๆ โดยคณาจารย์ทุกท่านซึ่งประกอบด้วย ดร. จิตริยา ปิ่นทอง ในฐานะอาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ ดร. สุรชัย ศิริไกร และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัครเดช ไชยเพิ่ม ในฐานะกรรมการที่ปรึกษาร่วม ซึ่งทำให้การจัดทำรายงานดังกล่าวมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

นอกจากนั้น ผู้ศึกษายังได้รับการอนุเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากนางสาวน้ำทิพย์ บัวใจบุญ เพื่อนข้าราชการ สพร. เพื่อนำมาประกอบการวิเคราะห์ในรายงานฉบับนี้ ตลอดจนความร่วมมือจากผู้บริหารและเจ้าหน้าที่สถาบันเทวะวงศัวโรปการทุกท่านอย่างแข็งขันในเรื่องต่างๆ เพื่อให้การจัดทำรายงานดังกล่าวสำเร็จลุล่วงตามกรอบเวลาที่กำหนดไว้

ท้ายนี้ ผู้ศึกษาขอขอบคุณองค์กร คณาจารย์ และบุคคลที่กล่าวมาข้างต้นเป็นอย่างยิ่ง ตลอดจนผู้ที่ไม่ได้กล่าวถึงซึ่งอยู่เบื้องหลังการอบรมหลักสูตรดังกล่าว และหวังว่ารายงานดังกล่าวจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน และบุคคลที่สนใจเกี่ยวกับความร่วมมือกับต่างประเทศตามสมควร

สารบัญ

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ง
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฅ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ภูมิหลังและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	4
1.3 ขอบเขตการศึกษา	4
1.4 ระเบียบวิธีการศึกษา	4
1.5 ประโยชน์ของการศึกษา	5
1.6 นิยามศัพท์	5
บทที่ 2 แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	6
2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนา	6
2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือแก่ต่างประเทศ	7
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือไตรภาคี	8
2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และข้อจำกัด	10
บทที่ 3 ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของไทย และความร่วมมือไตรภาคี	14
3.1 ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาของไทย และบทบาทของ กวส. ผู้การเป็น สพร.	15
3.2 ประเด็นยุทธศาสตร์ สาขาและจุดเน้นความร่วมมือเพื่อการพัฒนาของไทยในระยะต่อไป	18
3.3 ภาพรวมความร่วมมือไตรภาคี และแนวทางในการเลือกสาขาที่ไทยมีความชำนาญ และประเทศคู่ร่วมมือ	23
3.4 การดำเนินงานความร่วมมือไตรภาคีระหว่างไทยกับประเทศต่างๆ	26
บทที่ 4 ผลการศึกษา	32
4.1 วิเคราะห์ปัจจัยสนับสนุน และอุปสรรคการดำเนินงานความร่วมมือไตรภาคีของไทย	32

4.2	วิเคราะห์กรณีคู่ร่วมมือที่มีข้อตกลงความร่วมมือไตรภาคีกับไทยแล้ว	41
4.3	วิเคราะห์กรณีคู่ร่วมมือที่ยังไม่มีข้อตกลงไตรภาคีกับไทย	58
บทที่ 5	บทสรุปและข้อเสนอแนะ	62
5.1	ความร่วมมือกับประเทศที่มีข้อตกลงไตรภาคีกับไทยแล้ว	62
5.2	ความร่วมมือกับประเทศที่ยังไม่มีข้อตกลงไตรภาคีกับไทย	64
5.3	แนวทางส่งเสริมความร่วมมือไตรภาคีของไทย	65
	บรรณานุกรม	67
	ภาคผนวก	69
	ก. ข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือหุ้นส่วนและไตรภาคีระหว่างไทยกับ ประเทศต่างๆ	70
	ข. สรุปสาระสำคัญของข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือหุ้นส่วนและ ไตรภาคีระหว่างไทยกับประเทศต่างๆ	72
	ประวัติผู้เขียน	78

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1	มูลค่าความช่วยเหลือและความร่วมมือเพื่อการพัฒนาของประเทศไทย จำแนกตามหน่วยงาน ระหว่างปี 2550 – 2553	16
ตารางที่ 2	จำนวนผู้เข้าอบรมหลักสูตรนานาชาติภายใต้ความร่วมมือไตรภาคี จำแนกตามแหล่งความร่วมมือ ระหว่าง พ.ศ. 2551 – 2554	24
ตารางที่ 3	จำนวนผู้เข้าอบรมหลักสูตรนานาชาติภายใต้ความร่วมมือไตรภาคี จำแนกตามประเทศที่เข้ารับการอบรม ระหว่าง พ.ศ. 2551-2554	24
ตารางที่ 4	แนวทางการเลือกสาขาความร่วมมือที่ไทยมีความชำนาญและเชี่ยวชาญ ในการดำเนินงานความร่วมมือไตรภาคีเพื่อพัฒนากับต่างประเทศ	25
ตารางที่ 5	แผนงานและหน่วยปฏิบัติงานภายใต้ความร่วมมือระหว่างไทยและสหรัฐฯ	30

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ภูมิหลังและความสำคัญของปัญหา

รัฐบาลไทยที่ผ่านมาได้ให้ความสำคัญกับนโยบายการต่างประเทศและเศรษฐกิจระหว่างประเทศโดยมุ่งส่งเสริมและพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน โดยขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การเงิน การค้าการลงทุน การท่องเที่ยว การคมนาคมขนส่ง และความร่วมมือด้านอื่น ๆ ภายใต้กรอบความร่วมมืออนุภูมิภาค เพื่อส่งเสริมความเป็นเพื่อนบ้านที่ดีต่อกัน รวมทั้ง กระชับความร่วมมือและความเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์กับประเทศ กลุ่มประเทศ และองค์การเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่มีบทบาทสำคัญของโลก เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นในประเทศไทย พร้อมกับการสร้างภูมิคุ้มกัน และขีดความสามารถในการแข่งขันให้แก่เศรษฐกิจไทย

รัฐบาลปัจจุบันยังคงให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่องและจริงจังในเรื่องความสัมพันธ์และพัฒนาความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านและนานาประเทศเพื่อสนับสนุนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในภูมิภาคร่วมกัน รวมทั้งได้กำหนดนโยบายการต่างประเทศและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ โดยเร่งส่งเสริมและพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน และส่งเสริมความร่วมมือทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาชน และสื่อมวลชน เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจอันดีและความใกล้ชิดระหว่างกัน อันจะนำไปสู่การขยายความร่วมมือทางเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน การส่งเสริมการท่องเที่ยว การขยายการคมนาคมขนส่ง และความร่วมมือด้านอื่น ๆ ภายใต้กรอบความร่วมมืออนุภูมิภาค เพื่อส่งเสริมความเป็นเพื่อนบ้านที่ดีต่อกัน ตลอดจนกระชับความร่วมมือและความเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์กับประเทศ กลุ่มประเทศ และองค์การระหว่างประเทศที่มีบทบาทสำคัญของโลก และความร่วมมือทางวิชาการกับประเทศกำลังพัฒนา เพื่อให้ประชาชน รัฐบาล และประชาคมระหว่างประเทศ มีทัศนคติในทางบวกต่อประชาชนและประเทศไทย (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2554)

กระทรวงการต่างประเทศได้สานต่อนโยบายการต่างประเทศและเศรษฐกิจระหว่างประเทศของรัฐบาล โดยได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์ในระยะ 4 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2553 – 2556 (กระทรวงการต่างประเทศ, 2553) ซึ่งมีประเด็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญประกอบด้วย การรักษาสถานะและกระชับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ของไทย และขยายความร่วมมือ

ในกรอบ พหุภาคีเพื่อส่งเสริมบทบาทและสถานะของไทยในเวทีระหว่างประเทศ โดยการเสริมสร้างความร่วมมือและความสัมพันธ์กับประเทศ องค์การระหว่างประเทศ เพื่อผลประโยชน์ร่วมกันในระดับอนุภาค และภูมิภาค เช่น ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอียะวดี เจ้าพระยาและแม่โขง (Ayeyawady - Chao Phraya - Mekong Economic Cooperation Strategy : ACMECS) สมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association for South East Asian Nations : ASEAN) ตลอดจนกระชับความร่วมมือและความเป็นหุ้นส่วนยุทธศาสตร์กับประเทศ และกลุ่มประเทศที่มีบทบาทสำคัญของโลก และส่งเสริมความร่วมมือทางวิชาการกับประเทศกำลังพัฒนาต่างๆ

สำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนา (สพร.) ซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งในสังกัดกระทรวงการต่างประเทศ ได้จัดตั้งขึ้นโดยพระราชกฤษฎีกาเมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2547 โดยมีภารกิจหลัก คือ การให้ความร่วมมือทางวิชาการแก่ต่างประเทศ และการเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือกับประเทศพัฒนาแล้วเพื่อให้ความร่วมมือแก่ประเทศที่สาม หลังจากนั้น สพร. ได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์ด้านความร่วมมือเพื่อการพัฒนาของประเทศไทยระยะเวลา 5 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2550 - 2554 ซึ่งได้ผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการนโยบายความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการกับต่างประเทศซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นประธาน และผู้อำนวยการ สพร. ทำหน้าที่เป็นกรรมการและฝ่ายเลขานุการฯ โดยมีผู้แทนจากส่วนราชการต่างๆ รวมทั้งภาคเอกชนร่วมเป็นกรรมการด้วย และได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ความร่วมมือไว้ เช่น ส่งเสริมและสนับสนุนบทบาทของไทยในการเป็นศูนย์กลางด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระดับนานาชาติ ส่งเสริมบทบาทและขีดความสามารถของผู้เชี่ยวชาญ อาสาสมัครและสถาบันของไทยสู่สากล ส่งเสริมความร่วมมือเพื่อการพัฒนาในระดับภูมิภาคและอนุภูมิภาค ตลอดจนขยายความร่วมมือแบบหุ้นส่วนเพื่อพัฒนากับต่างประเทศ ซึ่งประเด็นยุทธศาสตร์ดังกล่าวมีความสอดคล้องและเชื่อมโยงกับนโยบายด้านการต่างประเทศของไทย

ปัจจุบัน สพร. กำลังอยู่ระหว่างการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ระยะ 5 ปีข้างหน้า ตั้งแต่ พ.ศ. 2555 - 2559 ซึ่งมีประเด็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ได้แก่ ผลักดันให้ไทยเป็นศูนย์กลางทางด้านการบูรณาการยุทธศาสตร์และนโยบายเพื่อการพัฒนาของประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง ชัดเจน พัฒนาระบบการบริหารงานความร่วมมือที่เป็นระบบ ขยายความร่วมมือแบบหุ้นส่วนและความร่วมมือไตรภาคีเชิงรุก และความร่วมมือเพื่อพัฒนาสนับสนุนการรวมตัวไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558

ดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า สพร. มีบทบาทภารกิจตามกฤษฎีกาจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาดำเนินงานความร่วมมือกับต่างประเทศ และทำหน้าที่เป็นตัวแทนของรัฐบาลด้านความร่วมมือทางวิชาการกับต่างประเทศ ซึ่งครอบคลุมในเรื่องแนวนโยบายด้านการต่างประเทศ การจัดทำยุทธศาสตร์ การ

แปลงยุทธศาสตร์ไปสู่แผนภารกิจและการปฏิบัติ และเปรียบเทียบเป็นเครื่องมือสนับสนุนนโยบายด้านการต่างประเทศอีกทางหนึ่งด้วย

หากคำนึงถึงสถานะองค์กร สพร. จะพบว่า มีความแตกต่างจากกรมอื่นๆ ในกระทรวงการต่างประเทศ เนื่องจากพระราชกฤษฎีกาจัดตั้ง สพร. กำหนดให้ สพร. ไม่มีสถานะเป็นกรมและไม่เป็นนิติบุคคล และเป็น home-based organization โดยไม่มีผู้แทนหน่วยงานหรือหน่วยงานตัวแทนในต่างประเทศ ดังเช่นกรมหรือองค์กรความร่วมมือเพื่อการพัฒนาของต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา (United State Agency for International Development – USAID) ออสเตรเลีย (Australian Agency for International Development – AusAID) และญี่ปุ่น (Japan International Cooperation Agency – JICA) ซึ่งมีหน่วยงานตัวแทนประจำอยู่ในประเทศกำลังพัฒนาต่างๆ รวมทั้งประเทศไทยด้วย

ในขณะที่ความร่วมมือระหว่างประเทศมีความเป็นพลวัตที่ไม่เคยหยุดนิ่ง และเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ต่างๆ ในสังคมโลกความร่วมมือที่ไร้พรมแดน รวมทั้งมีแนวโน้มเปลี่ยนแปลงไปสู่ความร่วมมืออย่างหลากหลายในรูปแบบต่างๆ ดังนั้น การดำเนินงานความร่วมมือกับต่างประเทศจึงต้องคำนึงถึงปัจจัยซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมภายใน และสิ่งแวดล้อมภายนอก ซึ่งประกอบด้วย นโยบายของรัฐบาล ยุทธศาสตร์ของกระทรวงการต่างประเทศ บริบทใหม่ของไทยในฐานะที่ผู้ให้ความร่วมมือ ตลอดจนประเทศที่เป็นหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาซึ่งเป็นคู่ร่วมมือกับไทยด้วย

ในภาวะการณ์ที่รัฐบาลประเทศพัฒนาแล้วหรือประเทศผู้ให้เดิมต่างๆ ได้ยุติความร่วมมือที่ให้แก่ไทยในกรอบทวิภาคีไปแล้ว ประกอบกับไทยได้ยกสถานะจากประเทศผู้รับความช่วยเหลือ (recipient) เป็นประเทศผู้ให้ความร่วมมือ (aid provider) ประเทศไทยได้ส่งเสริมบทบาทการเป็นประเทศผู้ให้ในรูปแบบหุ้นส่วนกับประเทศพัฒนาแล้วเพื่อให้ความร่วมมือแก่ประเทศที่สามหรือประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ หรือเรียกว่า ความร่วมมือไตรภาคี (triangular cooperation) ซึ่งเป็นอีกรูปแบบหนึ่งในการให้ความร่วมมือกับต่างประเทศ โดยในช่วงที่ผ่านมาประเทศไทยได้เจรจากับประเทศต่างๆ ซึ่งนำไปสู่การลงนามในข้อตกลงร่วมกันแล้วหลายประเทศ เช่น ญี่ปุ่น ลักซิมเบิร์ก ออสเตรเลีย อังการี สวีเดน ฝรั่งเศส เยอรมนี สิงคโปร์ และกำลังอยู่ระหว่างการเจรจากับประเทศอื่นๆ เช่น สหรัฐอเมริกา เดนมาร์ก อังการี และนิวซีแลนด์ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานความร่วมมือหุ้นส่วนในรูปแบบไตรภาคีในช่วงที่ผ่านมากับบางประเทศที่มีการลงนามข้อตกลงแล้วแต่ยังไม่มีความคืบหน้า และกับบางประเทศสามารถดำเนินการได้ในขอบเขตจำกัดหรือยังไม่สามารถขยายความร่วมมือได้มากนัก จึงนำไปสู่การวิเคราะห์และอภิปรายในประเด็นต่างๆ รวมทั้งแนวทางในการส่งเสริมความร่วมมือหุ้นส่วนในรูปแบบไตรภาคีระหว่างไทยกับประเทศต่างๆ ในอนาคตอีกด้วย

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 ศึกษาแนวนโยบายของรัฐบาล และบทบาทของไทยในการดำเนินงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนา และความร่วมมือหุ้นส่วนในรูปแบบไตรภาคี

1.2.2 ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานความร่วมมือหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาในรูปแบบไตรภาคี

1.2.3 ศึกษาและวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัดหรืออุปสรรคในการดำเนินงานความร่วมมือหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาในรูปแบบไตรภาคี รวมถึงแนวทางในการส่งเสริมความร่วมมือในรูปแบบดังกล่าวกับประเทศต่างๆ ในอนาคต

1.3 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษารั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตของเนื้อหาเฉพาะการดำเนินงานความร่วมมือทางวิชาการเท่านั้น (ไม่รวมเงินทุน) และศึกษาเฉพาะความร่วมมือไตรภาคี (ไม่รวมทวิภาคี) โดยดำเนินการศึกษาประเทศต่างๆ ดังนี้

1.3.1 ประเทศพัฒนาแล้วที่มีข้อตกลงไตรภาคีกับไทย ได้แก่ ญี่ปุ่น ลักซัมเบอร์ก ออสเตรเลีย ฮังการี สวีเดน และเยอรมนี

1.3.2 ประเทศกำลังพัฒนาที่มีศักยภาพในการให้ความช่วยเหลือ และมีข้อตกลงไตรภาคีกับไทย ได้แก่ สิงคโปร์

1.3.3 ประเทศพัฒนาแล้วที่ยังไม่มีข้อตกลงไตรภาคีกับไทย ได้แก่ สหรัฐอเมริกา

1.4 ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษาดังกล่าวมีวิธีดำเนินการ ดังนี้

1.4.1 ใช้การวิเคราะห์เชิงคุณภาพหรือเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

1.4.2 ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ซึ่งได้มีการจัดทำและเผยแพร่ในรูปแบบเอกสารหรือสื่อต่างๆ เช่น เว็บไซต์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น

1.4.3 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ เอกสารงานวิจัย และสื่อสิ่งพิมพ์ต่างๆ

1.4.4 เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล ได้แก่ การบันทึกด้วยมือ คอมพิวเตอร์ และรวบรวมเก็บไว้ในแฟ้มข้อมูลเพื่อใช้ในการวิเคราะห์

1.4.5 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำทฤษฎี และแนวคิดเชิงทฤษฎี เช่น การวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และข้อจำกัด (SWOT Analysis) มาประกอบในการวิเคราะห์

1.5 ประโยชน์ของการศึกษา

1.5.1 ช่วยให้ทราบแนวนโยบายของรัฐบาล และบทบาทของไทยในการดำเนินงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนา และความร่วมมือหุ้นส่วนในรูปแบบไตรภาคี

1.5.2 ช่วยให้ทราบแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานความร่วมมือหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาในรูปแบบไตรภาคี

1.5.3 ช่วยให้ทราบประเด็นที่เป็นปัจจัยสนับสนุนหรือจุดแข็งและโอกาส รวมทั้งจุดอ่อนและข้อจำกัดหรืออุปสรรคในการดำเนินงานความร่วมมือหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาในรูปแบบไตรภาคี รวมถึงแนวทางในการส่งเสริมความร่วมมือในรูปแบบดังกล่าวกับประเทศต่างๆ ในอนาคต

1.6 นิยามศัพท์

การพัฒนาเศรษฐกิจ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2539) หมายถึง การเพิ่มรายได้ต่อคนหรือผลผลิต รวมถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างขั้นพื้นฐานของระบบเศรษฐกิจ และการพัฒนาทางด้านอื่นๆ ด้วย

ความร่วมมือไตรภาคี (Ashoff, 2010) หมายถึง ความร่วมมือ 3 ฝ่าย (triangular cooperation) โดยทั่วไปเป็นความร่วมมือระหว่างประเทศพัฒนาแล้วหรือประเทศผู้ให้เดิม (traditional donor) กับประเทศกำลังพัฒนาที่กำลังก้าวไปสู่การเป็นเป็นผู้ให้ (emerging donor) เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศที่สามหรือประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ หรือประเทศผู้รับประโยชน์ (beneficiary country) อย่างไรก็ตาม ความร่วมมือไตรภาคีหรือความร่วมมือ 3 ฝ่าย อาจเป็นความร่วมมือระหว่างคู่ร่วมมือที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาด้วยกันเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศที่สามหรือประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ ด้วย (UNDP, 2012)

ความร่วมมือแบบไตรภาคี (สำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ, 2555) หรือ Triangular Co-operation เป็นความร่วมมือรูปแบบหนึ่งที่มีกรณีการดำเนินการมากขึ้น ความร่วมมือไตรภาคีเป็นความร่วมมือของคู่ร่วมมือ 3 ฝ่าย โดยทั่วไปจะประกอบด้วยประเทศผู้ให้หรือแหล่งผู้ให้ ร่วมมือกับแหล่งผู้ให้จากประเทศทางใต้หรือประเทศกำลังพัฒนา (Provider of South-South Cooperation) ในการให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศที่สามหรือประเทศผู้ได้รับประโยชน์ หรือประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ ซึ่งรูปแบบความร่วมมือดังกล่าวถือว่าเป็นความร่วมมือที่เห็นได้ โดยทั่วไปในปัจจุบัน ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ความร่วมมือไตรภาคีเป็นการดำเนินงานความร่วมมือที่ประเทศผู้ให้ที่พัฒนาแล้วให้การสนับสนุนแก่ประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ ที่มีขีดความสามารถระดับหนึ่ง หรือที่เริ่มเป็นประเทศผู้ให้ (emerging donor) ได้ดำเนินกิจกรรมการให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนา หรือการให้ความช่วยเหลือทางวิชาการแก่ประเทศกำลังพัฒนานั้นเอง

บทที่ 2

แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาบทบาทของไทยในการเป็นหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนา กับประเทศผู้ให้เดิม และการพัฒนารูปแบบความร่วมมือใหม่ๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศกำลังพัฒนาต่างๆ ผู้ศึกษาได้นำแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาใช้ในการวิเคราะห์ ดังต่อไปนี้

2.1 แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนา (Concept of Development)

การพัฒนาเป็นคำที่มีความหมายไม่เป็นกลาง กล่าวคือ แฝงไปด้วยค่านิยม และมักผูกพันกับวัฒนธรรม การพัฒนาจึงมีความหมายแตกต่างกันมากมาย ขึ้นอยู่กับบุคคล สังคม วัฒนธรรม และกาลเวลา ทั้งนี้ ความเป็นมาเกี่ยวกับแนวคิดทางการพัฒนาประเทศในมุมมองของนักเศรษฐศาสตร์ และในแต่ละช่วงเวลา สามารถนำมาสรุปได้ดังนี้ (แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา, 2553)

2.1.1 แนวความคิดแบบเศรษฐศาสตร์

ในทางเศรษฐศาสตร์ได้มีการจำแนกประเทศต่าง ๆ ตามดัชนีบ่งชี้ (Index) บางตัว เช่น รายได้ประชาชาติ กล่าวคือ มีการเรียกประเทศที่มีรายได้ประชาชาติสูงกว่าว่าเป็นประเทศพัฒนาแล้ว และเรียกประเทศที่มีรายได้ประชาชาติต่ำกว่าว่า ด้อยพัฒนาหรือกำลังพัฒนา ดังนั้น การพัฒนา จึงหมายถึง การเพิ่มค่าของกลุ่มดัชนีบางตัวที่ใช้วัด จึงเสมือนว่ามีความหมายเดียวกับคำว่า ความเป็นอุตสาหกรรม (Industrialization) ความทันสมัย (Modernization) หรือ ความเจริญทางเศรษฐกิจ (Economic Growth) ซึ่งการพัฒนาในที่นี้จึงมีความหมายแคบกว่าการเปลี่ยนแปลงทางสังคม

2.2.2 แนวคิดและทฤษฎีสถัสมัยเริ่มแรกถึงสงครามโลกครั้งที่สอง

นักเศรษฐศาสตร์ในช่วงดังกล่าวเห็นว่า ปัจจัยที่ใช้เป็นตัวอธิบายผลกระทบที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ประกอบด้วย (1) การออมและการลงทุน (2) ประชากรและการเพิ่มประชากร (3) การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี (4) การปรับปรุงประสิทธิภาพของการบริหารและการจัดองค์กร

2.2.3 แนวคิดและทฤษฎีสถิตยหลังสงครามโลกครั้งที่สองถึงทศวรรษที่ 1960

นักเศรษฐศาสตร์ในช่วงดังกล่าวเห็นว่า ทฤษฎีการพัฒนาเน้นความสำคัญทางด้านการส่งออก โดยการค้าระหว่างประเทศ (นอกเหนือจากการผลิตเพื่อจำหน่ายภายในประเทศ) จะช่วยสร้างตลาดสินค้าให้มีขนาดใหญ่ขึ้น และช่วยให้มีการนำทรัพยากรในประเทศมาใช้อย่างเต็มที่ ซึ่งจะมีผลทำให้การผลิตและรายได้ของประเทศสูงขึ้น นอกจากนั้น การส่งสินค้าออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ ยังทำให้ได้เงินตราต่างประเทศ เพื่อไปซื้อสินค้าทุนและวัตถุดิบที่จำเป็นต้องใช้ในการพัฒนาประเทศ และการขยายตัวของตลาดต่างประเทศ ก็ยังมีส่วนช่วยกระตุ้นทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอีกด้วย

2.2.4 การพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวคิดใหม่

โดยที่ปรากฏว่า แม้รายได้โดยส่วนรวมหรือรายได้เฉลี่ยของประเทศจะเพิ่มสูงขึ้นก็ตาม แต่คุณภาพชีวิตของประชาชนส่วนใหญ่ก็ยังไม่ได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้น ดังนั้น จึงเกิดมีแนวคิดใหม่เกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจขึ้นนับแต่ช่วงปลายทศวรรษที่ 1960 เป็นต้นมา โดยมีมุ่งเน้นการอธิบายความหมาย และจุดมุ่งหมายของการพัฒนา รวมทั้งเสนอแนะแนวทางการพัฒนาด้วย

ความหมายของการพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวคิดใหม่จะมุ่งเน้นไปที่การปรับปรุงคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้นเป็นหลัก และจุดมุ่งหมายของการพัฒนาที่จะเน้นไปที่ การขจัดปัญหาความยากจน การว่างงานและการกระจายรายได้ ภายใต้ระบบเศรษฐกิจที่มีความจำเริญเติบโต เมื่อการพัฒนาเศรษฐกิจเน้นไปที่คุณภาพชีวิตมนุษย์ ดังนั้น การพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวใหม่ จึงต้องพิจารณาในวงกว้าง และเจาะลึกลงไปสู่แนวคิดทางด้านจริยธรรมที่เกี่ยวข้องด้วย เพื่อเสริมสร้างความรู้ และบรรทัดฐานทางคุณธรรมที่จะใช้ในการวิเคราะห์ปัญหา การกำหนดจุดมุ่งหมาย และการเลือกแนวทางการพัฒนาที่จะนำไปสู่การมีชีวิตที่ดีขึ้นของคนในสังคม

2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับความช่วยเหลือแก่ต่างประเทศ

ความช่วยเหลือแก่ต่างประเทศในแต่ละช่วงเวลาที่ผ่านมามีแนวความคิดที่สับสนได้ ดังนี้

2.2.1 ความช่วยเหลือเพื่อการสกัดกั้นลัทธิคอมมิวนิสต์ (ทฤษฎีการพัฒนา, 2552)

แนวความคิดเกี่ยวกับความช่วยเหลือแก่ต่างประเทศเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 และในยุคสงครามเย็นซึ่งมีการเติบโตและความรุ่งเรืองของลัทธิคอมมิวนิสต์ นำโดยสหภาพโซเวียตและยุโรปตะวันออก และการล้มล้างกลุ่มก๊กมินตั๋งจนนำสู่ชัยชนะของฝ่ายคอมมิวนิสต์ของเหมาเจ๋อตุง ลัทธิคอมมิวนิสต์จึงได้แพร่ขยายออกไปและเป็นอำนาจถ่วงดุลกับสหรัฐอเมริกา ดังนั้น สหรัฐอเมริกาจึงมีนโยบายสกัดกั้นลัทธิคอมมิวนิสต์ โดยประธานาธิบดีทรูแมนแห่งสหรัฐอเมริกาได้ใช้การให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศต่างๆ เป็นเครื่องมือสนับสนุนนโยบาย

ดังกล่าว เพื่อรักษาเอกราช และอธิปไตย ให้พ้นจากการคุกคามของคอมมิวนิสต์

จึงกล่าวได้ว่า สหรัฐอเมริกามีบทบาทอย่างมากที่ทำให้เกิดทฤษฎีในการพัฒนาซึ่งเกิดจากการที่ประเทศที่พัฒนาแล้วให้ความช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนา และสิ่งที่ตามการพัฒนา มา ก็คือ ทุนนิยม และการปกครองระบบประชาธิปไตย การเปลี่ยนแปลงการผลิต การนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในการผลิตเพื่อให้ได้ผลผลิตมากขึ้น

2.2.2 ความช่วยเหลือเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และการพัฒนา (ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ, 2551)

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเป็นความพยายามของรัฐและประชาชนในประเทศ ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงฐานะทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และเทคนิควิทยาการของประเทศ ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว คือ การพัฒนา เช่น การพัฒนาทางเศรษฐกิจมุ่งให้มีการเปลี่ยนแปลงกระบวนการผลิตและแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลประโยชน์ตอบแทนต่อประชาชนและรัฐได้ดีขึ้น สำหรับการพัฒนาทางเทคนิควิทยาการมุ่งให้มีการยกระดับความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในประเทศให้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น ทั้งนี้ ความพยายามให้เกิดการพัฒนา ดังกล่าวส่วนหนึ่งได้รับผลจากความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้วย

จะเห็นได้ว่า การพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ ในปัจจุบันนี้ โดยเฉพาะในประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลาย ล้วนได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมทางการเมืองและเศรษฐกิจภายนอกประเทศ รวมทั้งนโยบายต่างประเทศของประเทศที่มีฐานะดีทางเศรษฐกิจและการทหาร เช่น หน่วยงานขององค์การสหประชาชาติและประเทศที่มีฐานะดีได้ให้ความช่วยเหลือเพื่อการบูรณะพัฒนาประเทศที่ยากจนและกำลังพัฒนาทั้งหลายในรูปแบบการให้ความช่วยเหลือทางการเงิน การลงทุน การให้คำปรึกษาหารือทางวิชาการหรือการพัฒนาคุณภาพของบุคลากรสำคัญในประเทศ ดังกล่าว เป็นต้น

2.3 แนวความคิดเกี่ยวกับความร่วมมือไตรภาคี

ความร่วมมือไตรภาคีได้เข้ามามีบทบาทมากขึ้นในการดำเนินงานความร่วมมือระหว่างประเทศ ในขณะเดียวกัน ก็ได้มีทัศนคติในแง่ลบต่างๆ เกี่ยวกับความร่วมมือดังกล่าวโดยองค์กร และนักวิชาการ กล่าวคือ World Bank Institute (2010) และ Ashoff (2010) ได้วิเคราะห์โอกาส ความเสี่ยง และเงื่อนไขเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพไว้ ดังนี้

2.3.1 ความร่วมมือไตรภาคีจะต้องคำนึงถึงปฏิญญาปารีสว่าด้วยประสิทธิผลของความช่วยเหลือ (Paris Declaration on Aid Effectiveness) ซึ่งประกอบด้วยหลัก 5 ประการ ได้แก่ การเสริมสร้างความเป็นเจ้าของ (Ownership) การประสานความร่วมมือระหว่างประเทศผู้ให้ความ

ช่วยเหลือ (Harmonization) ความสอดคล้องกับความต้องการของประเทศผู้รับประโยชน์ (Alignment) การจัดการเพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Managing for Result) และการตรวจสอบและรับผิดชอบร่วมกัน (Mutual Accountability)

2.3.2 ข้อได้เปรียบและโอกาสในการดำเนินงานความร่วมมือไตรภาคีโดยคำนึงถึงประโยชน์ของแต่ละฝ่าย ได้แก่

ก. ประโยชน์ของประเทศพัฒนาแล้ว (*traditional donor*)

- 1) สามารถใช้ความรู้และประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จจากโครงการความร่วมมือในกรอบทวิภาคี และนำไปถ่ายทอดให้แก่ประเทศที่สาม (scaling up)
- 2) สามารถลดค่าใช้จ่าย (cost reduction) โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญของประเทศผู้ให้รายใหม่ (emerging donor) ซึ่งเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าผู้เชี่ยวชาญจากประเทศพัฒนาแล้ว
- 3) สามารถใช้ข้อได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ (comparative advantages) ของประเทศผู้ให้รายใหม่ (emerging donor) ในบางสาขาความร่วมมือกับต่างประเทศ
- 4) สามารถใช้ความร่วมมือไตรภาคีไปทดแทนโครงการความร่วมมือที่ประเทศพัฒนาแล้วให้แก่ประเทศผู้รับในกรอบทวิภาคี

ข. ประโยชน์ของประเทศผู้ให้รายใหม่ (*emerging donor*)

- 1) ช่วยเพิ่มศักยภาพของความร่วมมือระหว่างประเทศกำลังพัฒนา (south – south cooperation) โดยการนำประเทศพัฒนาแล้วเข้าร่วมสนับสนุนความร่วมมือ
- 2) ช่วยปรับปรุงคุณภาพของความร่วมมือระหว่างประเทศกำลังพัฒนา (south – south cooperation) โดยนำประสบการณ์ความร่วมมือกับประเทศพัฒนาแล้วที่ประสบความสำเร็จมาใช้ให้เกิดประโยชน์
- 3) สามารถใช้ประโยชน์ (โดยอ้อม) จากการสนับสนุนความร่วมมือโดยประเทศพัฒนาแล้วเพื่อช่วยเสริมสร้างขีดความสามารถให้แก่หน่วยงานในประเทศผู้ให้รายใหม่ (emerging donor)
- 4) ช่วยสร้างการเป็นที่รู้จักเกี่ยวกับบทบาทการเป็นผู้ให้รายใหม่ (emerging donor) ในเวทีระหว่างประเทศ (international presence and visibility)
- 5) ช่วยส่งเสริมการรวมตัว และความร่วมมือในภูมิภาคโดยผ่านความร่วมมือไตรภาคี

ค. ประโยชน์ของประเทศผู้รับ (*beneficiary country*)

- 1) เพิ่มมูลค่าทางตัวเงินที่ได้รับจากประเทศพัฒนาแล้ว เนื่องจากสามารถใช้ผู้เชี่ยวชาญจากประเทศผู้ให้รายใหม่ (emerging donor) ซึ่งมีค่าใช้จ่ายน้อยกว่า

2) สามารถใช้ประโยชน์จากประสบการณ์ของประเทศผู้ให้รายใหม่ (emerging donor) ซึ่งมีความเหมาะสม และใกล้เคียงกับบริบทและสภาพของประเทศผู้รับ

3) สามารถใช้ประโยชน์จากความใกล้เคียงทางวัฒนธรรมและภาษาของประเทศผู้ให้รายใหม่ (emerging donor) ในการดำเนิน โครงการความร่วมมือเพื่อการพัฒนา

4) ภายหลังโครงการสิ้นสุดลง ประเทศผู้รับสามารถสานต่อความร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญจากประเทศผู้ให้รายใหม่ (emerging donor) ได้ง่ายกว่าผู้เชี่ยวชาญจากประเทศพัฒนาแล้วเมื่อคำนึงความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์ วัฒนธรรม และค่าใช้จ่ายต่างๆ

2.3.3 ความเสี่ยง (risk)

ความร่วมมือไตรภาคีจะช่วยสร้างมูลค่าเพิ่ม (generate added value) ได้ก็ต่อเมื่ออยู่บนพื้นฐานของความสนใจร่วมกัน และข้อผูกพันของทั้ง 3 ฝ่าย (shared interests and commitment) อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติ วัตถุประสงค์และความสนใจของทั้ง 3 ฝ่ายอาจไม่ตรงกันเสมอไป เนื่องจากมีความเสี่ยง (risk) ดังนี้

1) มาตรฐานเชิงคุณภาพของความร่วมมือเพื่อการพัฒนาลดต่ำลง เนื่องจากประเทศผู้ให้รายใหม่ (emerging donor) ไม่มีประสบการณ์เพียงพอและขีดความสามารถในการให้ความช่วยเหลืออย่างมีคุณภาพ

2) ค่าใช้จ่ายทางธุรกรรมเพิ่มสูงขึ้น (transaction costs) เนื่องจาก ทั้ง 3 ฝ่ายจะต้องนิยามความสนใจให้ตรงกัน (define the joint interest) เห็นชอบในวิธีการทำงานร่วมกัน (common approach) สร้างกฎ ระเบียบ งบประมาณ รวมทั้งขั้นตอนที่จำเป็นและต้องการในการดำเนินงานความร่วมมือ รวมทั้งการจัดการร่วมกันเพื่อให้มั่นใจว่าสามารถบรรลุผลที่วางไว้

3) การเพิ่มจำนวนประเทศผู้ให้ความช่วยเหลือจะทำให้การประสานความร่วมมือระหว่างประเทศผู้ให้ต่างๆ มีความซับซ้อนยิ่งขึ้น

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัด

2.4.1 การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และข้อจำกัด เป็นการวิเคราะห์เพื่อให้เกิดความเข้าใจและรู้จักสถานภาพขององค์กรว่าเป็นอย่างไร จึงจะทำให้สามารถกำหนดเป้าหมายและทิศทางในอนาคตขององค์กรได้ ในการวิเคราะห์ SWOT ได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ (1) การวิเคราะห์จุดแข็ง และจุดอ่อน (Strength and Weakness) เป็นการวิเคราะห์สิ่งแวดล้อมภายในขององค์กร และ (2) การวิเคราะห์โอกาส และข้อจำกัด (Opportunity and Threat) เป็นการวิเคราะห์จากสิ่งแวดล้อมภายนอกขององค์กร โดยมีรายละเอียด ดังนี้ (สุมาลี และคณะ อ้างถึง ชงชัย, 2536)

1) การวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อน (Strength and Weakness Analysis)

จุดแข็ง (S – Strengths) เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยภายในจากมุมมองของผู้ที่อยู่ภายในองค์กรหรืออุตสาหกรรมนั้นๆเองว่า ปัจจัยใดภายในองค์กร หรืออุตสาหกรรมที่เป็นข้อได้เปรียบ หรือจุดเด่นที่ควรนำมาใช้ในการพัฒนาองค์กรหรืออุตสาหกรรมได้ และควรดำรงไว้เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรหรืออุตสาหกรรม

จุดอ่อน (W – Weaknesses) เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยภายในจากมุมมองของผู้ที่อยู่ภายในองค์กรหรืออุตสาหกรรมนั้นๆเองว่า ปัจจัยภายในองค์กร หรืออุตสาหกรรมที่เป็นจุดด้อย หรือข้อเสียเปรียบที่ควรปรับปรุงให้ดีขึ้น หรือขจัดให้หมดไป

2) การวิเคราะห์โอกาสและข้อจำกัด (Opportunity and Threat Analysis)

โอกาส (O – Opportunity) เป็นการวิเคราะห์ว่า ปัจจัยภายนอกองค์กร หรืออุตสาหกรรม ปัจจัยใดที่สามารถส่งผลกระทบต่อประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการดำเนินการขององค์กรหรืออุตสาหกรรมในระดับมหภาค และองค์กรหรืออุตสาหกรรมสามารถนำข้อดีเหล่านี้มาเสริมสร้างให้หน่วยงานเข้มแข็งขึ้นได้

ข้อจำกัด (T – Threats) เป็นการวิเคราะห์ว่าปัจจัยภายนอกองค์กรหรืออุตสาหกรรม ปัจจัยใดที่สามารถส่งผลกระทบต่อในระดับมหภาค ในทางที่จะก่อให้เกิดความเสียหายทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งองค์กรหรืออุตสาหกรรมควรต้องหลีกเลี่ยง หรือปรับสภาพให้มีความแข็งแกร่ง พร้อมทั้งจะเผชิญแรงกดดันดังกล่าวได้ ข้อจำกัดนี้บางทีเรียกว่า อุปสรรค

การวิเคราะห์ SWOT เป็นเพียงพื้นฐานที่จะไปสู่กลยุทธ์ที่ต้องทำนั้น กล่าวคือ ถ้าวิเคราะห์ SWOT ได้ถูกต้อง ก็จะสามารถค้นกรองทางเลือกที่มีความเสี่ยงต่ำสุด เป็นการพัฒนาศักยภาพที่มีอยู่จำกัด เพื่อหาจุดเด่นและลบข้อด้อยในการที่จะสร้างความแข็งแกร่งภายใต้โอกาสที่เกิดขึ้น รวมทั้งหลีกเลี่ยงหรือหาทางป้องกันผลเสียอันเกิดจากสิ่งคุกคามต่างๆที่อาจเกิดขึ้นต่อองค์กรหรืออุตสาหกรรม

2.4.2 SWOT Analysis (การจัดการเชิงกลยุทธ์, 2552) เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกเพื่อนำไปสู่การสร้างกลยุทธ์ และสามารถเสนอแนะทางเลือกกลยุทธ์เพื่อเสริมสร้างจุดแข็งเพิ่มเติม การวิเคราะห์ปัจจัยแวดล้อมทั้งที่อยู่ภายนอกและภายในองค์กรเรียกรวม ๆ ว่า SWOT Analysis ทั้งนี้ Strength & Weakness หมายถึง สิ่งที่มีอยู่ภายในองค์กรในเทอมของ Skills , Resources Competencies ในขณะที่ Opportunities & Threats หมายถึง การเปลี่ยนแปลงของปัจจัยแวดล้อมที่อยู่ภายนอกองค์กร ส่งผลให้องค์กรมีโอกาสที่จะได้ประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงนั้น หรือมีภัยคุกคามต่อการบรรลุภารกิจนั้น

สำหรับเครื่องมือที่ใช้วิเคราะห์สภาพแวดล้อมรวม คือ TOWS Matrix โดยจะนำปัจจัยแต่ละประเด็นมาใช้ในการวิเคราะห์ในแต่ละสถานการณ์ ได้แก่ 1) Strength & Opportunity

คือ การใช้ประโยชน์จากจุดแข็งและโอกาส 2) Weakness & Opportunity คือ การเอาชนะ (ลบล้าง) จุดอ่อนโดยอาศัยโอกาส และภัยคุกคาม (ข้อจำกัด) 3) Strength & Threat คือ การใช้ประโยชน์จากจุดแข็งเพื่อหลีกเลี่ยงข้อจำกัด 4) Weakness & Threat คือ การลดจุดอ่อนและหลีกเลี่ยงข้อจำกัด ประโยชน์ของ SWOT Analysis และ TOWS Matrix ได้แก่

1) ใช้ประเมินสถานะแวดล้อมและสถานภาพขององค์กร โดยเน้นศักยภาพและความพร้อมที่องค์กรมีอยู่และพยายามหลีกเลี่ยงภัยคุกคาม หรือความเสี่ยงจากสภาพแวดล้อมภายนอก รวมทั้งแก้ไขจุดอ่อนขององค์กรด้วย เนื่องจากปัจจัยเหล่านี้มีโอกาที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ได้เพิ่มมากขึ้น ดังนั้น SWOT จึงเป็นการนำเสนอกลยุทธ์จากการทำงานที่ทุกหน่วยงานควรจะมีเป็นประจำ

2) นำไปใช้ปรับปรุงแนวคิดและแนวปฏิบัติของการจัดทำแผนงานหรือโครงการของหน่วยงานให้มีโอกาสสร้างความสำเร็จมากขึ้น

3) ทำให้ทราบถึงกลยุทธ์ในการปรับปรุงการทำงาน ความก้าวหน้าและขีดจำกัดด้านบุคลากร งบประมาณ และระบบงานเป็นการป้องกันการแทรกแซงการทำงานจากปัจจัยภายนอกได้มากขึ้น

2.4.3 การใช้ TOWS Matrix ช่วยให้ทราบเกี่ยวกับปัจจัยที่สามารถติดตามและมีผลกระทบต่อองค์กรโดยตรงจากสภาพแวดล้อมภายนอก (โอกาสและภัยคุกคาม) และจากสภาพแวดล้อมภายใน (จุดแข็งและจุดอ่อน) ซึ่งแสดงในตารางเมทริกซ์ ดังนี้ (เอกกมล, 2554)

TOWS Strategic Alternatives Matrix

	External Opportunities (O) 1. 2. 3. 4.	External Threats (T) 1. 2. 3. 4.
Internal Strengths (S) 1. 2. 3. 4.	<p>SO "Maxi-Maxi" Strategy</p> <p>Strategies that use strengths to maximize opportunities.</p>	<p>ST "Maxi-Mini" Strategy</p> <p>Strategies that use strengths to minimize threats.</p>
Internal Weaknesses (W) 1. 2. 3. 4.	<p>WO "Mini-Maxi" Strategy</p> <p>Strategies that minimize weaknesses by taking advantage of opportunities.</p>	<p>WT "Mini-Mini" Strategy</p> <p>Strategies that minimize weaknesses and avoid threats.</p>

ซึ่งจะช่วยให้สามารถระบุทางเลือกเชิงกลยุทธ์ที่ตอบคำถามต่างๆ ได้แก่

- จุดแข็งและโอกาส (Strength and Opportunity) – มีวิธีที่สามารถใช้จุดแข็งเพื่อหาประโยชน์ที่ได้เปรียบเพื่อสร้างเป็นโอกาสหรือไม่?
- จุดแข็งและอุปสรรค (Strength and Threat) – มีวิธีที่สามารถใช้ประโยชน์จากจุดแข็งเพื่อหลีกเลี่ยงภัยคุกคามที่อาจจะเกิดขึ้นจริงหรือไม่?
- จุดอ่อนและโอกาส (Weakness and Opportunity) – มีวิธีการใช้โอกาสที่มีเพื่อเอาชนะจุดอ่อนหรือไม่?
- จุดอ่อนและอุปสรรค (Weakness and Threat) – มีวิธีที่สามารถลดจุดอ่อนและหลีกเลี่ยงภัยคุกคามหรือไม่?

สำหรับการใช้งานเครื่องมือ TOWS matrix มีขั้นตอนดำเนินการ ดังนี้

ขั้นที่ 1: พิมพ์ตาราง SWOT Worksheet และนำมาประชุมระดมสมองร่วมกันเพื่อปฏิบัติการวิเคราะห์ TOWS / SWOT ทำการบันทึกผลการวิจัยและข้อมูลที่คัดสรรแล้วในตาราง SWOT Analysis ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจในปัจจัยจุดแข็ง จุดอ่อน และรวมทั้งระบุโอกาส และภัยคุกคามที่มีอยู่

ขั้นที่ 2: พิมพ์ตาราง TOWS Analysis และบรรจุข้อมูลสรุปสำคัญจาก SWOT ให้เป็นเขตพื้นที่ตารางดังตัวอย่างข้างต้น

ขั้นที่ 3: การรวมกันของแต่ละปัจจัยสิ่งแวดล้อมภายใน และสิ่งแวดล้อมภายนอก เป็นวิธีการที่สามารถใช้ในการสร้างตัวเลือกเชิงกลยุทธ์ที่ดี

ขั้นที่ 4: การประเมินตัวเลือกที่ได้สร้างขึ้นและระบุผู้ที่ให้ประโยชน์สูงสุดและดีที่สุดให้บรรลุภารกิจและวิสัยทัศน์ขององค์กร สิ่งเหล่านี้จะช่วยเพิ่มตัวเลือกกลยุทธ์อื่นๆ ที่กำลังพิจารณาด้วย

หมายเหตุ :

(1) ตำแหน่งที่ตกอยู่ในช่องจุดแข็งและโอกาส (Strength and Opportunity Quadrant) ถือว่าเป็นกลยุทธ์เชิงรุก

(2) ตำแหน่งที่ตกอยู่ในช่องจุดอ่อนและภัยคุกคาม (Weakness and Threat Quadrant) ถือว่าเป็นกลยุทธ์เชิงป้องกัน

บทที่ 3

ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของไทย และความร่วมมือไตรภาคี

การดำเนินงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศเป็นส่วนหนึ่งในการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งในระดับรัฐบาล ระดับหน่วยงาน รวมทั้งภาคเอกชนไทยและต่างประเทศ ซึ่งจะนำไปสู่การเสริมสร้างความร่วมมือในด้านอื่นๆ เช่น เศรษฐกิจ การค้า และการลงทุนระหว่างกัน ทั้งนี้ หน่วยงานไทยที่ดำเนินงานให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือแก่ต่างประเทศ ได้แก่

1. สำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ (สพร.) ซึ่งมีบทบาทในการให้ความร่วมมือทางวิชาการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนาในการเสริมสร้างขีดความสามารถและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ในสาขาที่ประเทศไทยมีความพร้อมและมีแนวปฏิบัติที่ดี (best practices) ประเทศผู้รับสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืน แก้ไขปัญหาความยากจน บรรลุการพัฒนาอย่างยั่งยืน และช่วยเสริมสร้างให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศคู่ร่วมมือและภูมิภาคโดยรวม สำหรับประเทศเป้าหมายของไทย ประกอบด้วย

1.1 ประเทศเพื่อนบ้าน (กัมพูชา ลาว พม่า) ซึ่งมีความสำคัญต่อไทยอย่างมากทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคงระหว่างประเทศ เนื่องจากเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีชายแดนติดกับไทย ให้ความช่วยเหลือมุ่งการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ ลดความยากจนและส่งเสริมด้านการค้าการลงทุน และการสร้างความรุ่งเรืองร่วมกัน

1.2 ทิมอร์-เลสเต ในฐานะประเทศเกิดใหม่ในภูมิภาคเดียวกัน และอยู่ระหว่างสมัครเข้าร่วมเป็นสมาชิกอาเซียน โดยให้ความช่วยเหลือเพื่อการฟื้นฟูไปสู่ความมีเสถียรภาพทางด้านเศรษฐกิจและการเตรียมตัวเข้าร่วมเป็นสมาชิกอาเซียน

1.3 เอเชียใต้ โดยให้ความสำคัญกับประเทศที่ยังประสบภาวะยากจน/ฟื้นฟูหลังภาวะสงคราม เช่น ภูฏาน และอัฟกานิสถาน โดยมุ่งเน้นสาขาที่มีความจำเป็นพื้นฐานในด้านการเกษตร การศึกษา สาธารณสุข

1.4 แอฟริกา โดยเฉพาะกลุ่มประเทศที่มีความยากจนมาก โดยให้ความช่วยเหลือในเรื่องที่ยังเป็นประเด็นปัญหาที่สำคัญ เช่น การแก้ไขปัญหาโรคติดต่อในเซเนกัลและมาดากัสการ์

การเผยแพร่แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงให้แก่เลโซโท และการปรับปรุงด้านการเกษตรปศุสัตว์ และ ประมงให้แก่ซูดาน เป็นต้น

2. สำนักงานความร่วมมือพัฒนาเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน (สพพ.) ซึ่งมีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือทางการเงินในรูปแบบเงินกู้ผ่อนปรน โดยเฉพาะการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจแก่ประเทศเพื่อนบ้าน (ได้แก่ ลาว กัมพูชา เมียนมาร์ และเวียดนาม) ความช่วยเหลือให้เปล่า และความช่วยเหลือทางวิชาการ โดยแบ่งโครงการความช่วยเหลือเป็น 6 ประเภท คือ โครงการเกี่ยวกับการอำนวยความสะดวกด้านการค้าและการลงทุน โครงการเกี่ยวกับความร่วมมือด้านเกษตรและอุตสาหกรรม โครงการสนับสนุนการเชื่อมโยงระบบคมนาคมและการขนส่ง โครงการที่สนับสนุนธุรกิจการท่องเที่ยวและการบริการ โครงการที่สนับสนุนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่และเมือง โดยปัจจุบันให้แก่ สปป.ลาวมากที่สุด (ร้อยละ 47) กัมพูชา (ร้อยละ 51) และพม่า (ร้อยละ 2) โดยยังไม่มีการให้ความช่วยเหลือแก่เวียดนาม

3. ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย (EXIM Bank) ซึ่งมีบทบาทในการให้สินเชื่อเพื่อสนับสนุนการส่งออกและการนำเข้าแก่ประเทศเพื่อนบ้านของไทย

นอกจากนั้น กระทรวง และหน่วยงาน รวมทั้งสถาบันการศึกษาต่างๆของไทยก็ได้มีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือและร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านและประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ ด้วย

3.1 ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาของไทย และบทบาทของ กวส. ผู้การเป็น สพร.

การดำเนินงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนา กับต่างประเทศของไทยได้เริ่มมาตั้งแต่ยังเป็นกรมวิเทศสหการ หรือ กวส. ในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งในขณะนั้นไทยยังเป็นผู้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศ และต่อมา กวส. ได้มีการดำเนินงานให้ความร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อส่งเสริมความร่วมมือและความสัมพันธ์กับประเทศต่างๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วิชาการและวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งได้มีการปรับเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจจากระบบวางแผนส่วนกลางมาเป็นระบบเศรษฐกิจแบบตลาด โดยรัฐบาลได้กำหนดให้การให้ความร่วมมือทางวิชาการแก่ต่างประเทศเป็นกลไกที่สำคัญอย่างหนึ่งในการสร้างความสัมพันธ์กับต่างประเทศ ซึ่งจะเป็นโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนและการถ่ายทอดเทคโนโลยี ตลอดจนความรู้ ความชำนาญระหว่างประเทศไทยกับประเทศกำลังพัฒนาต่างๆ อันจะนำไปสู่การพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมในภูมิภาค

เมื่อ กวส. ได้ย้ายเข้ามาสังกัดกระทรวงการต่างประเทศในปี 2545 หลังจากนั้นได้มีการยุบเลิก กวส. และจัดตั้ง สพร. โดยพระราชกฤษฎีกาในปี 2547 ซึ่งกำหนดให้มีอำนาจหน้าที่ ในการ

บริหารความช่วยเหลืออย่างเป็นทางการเพื่อการพัฒนา (ODA) ทั้งนี้ คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้คง คณะกรรมการนโยบายความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการกับต่างประเทศไว้ โดยมี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศเป็นประธาน และ ผอ.สพร.ทำหน้าที่เป็นกรรมการและ ฝ่ายเลขานุการฯ โดยมีผู้แทนจากส่วนราชการต่างๆรวมทั้งภาคเอกชนร่วมเป็นกรรมการด้วย

นอกจากนั้น คณะกรรมการนโยบายฯดังกล่าวได้เห็นชอบให้มีการปรับปรุงองค์ประกอบ ของคณะอนุกรรมการรวบรวมข้อมูลการให้ความร่วมมือเพื่อการพัฒนา โดยให้เพิ่มเติมสำนักงาน ความร่วมมือพัฒนาเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน (องค์กรมมหาชน) และธนาคารเพื่อการส่งออก และนำเข้าแห่งประเทศไทย เพื่อให้เห็นภาพรวมข้อมูลความร่วมมือที่ไทยให้แก่ต่างประเทศทั้งใน รูปเงินให้เปล่า เงินกู้ และความช่วยเหลือทางวิชาการ โดยมี ผอ.สพร.ทำหน้าที่เป็นประธาน และมี สพร.ทำหน้าที่ฝ่ายเลขานุการคณะอนุกรรมการฯ

สำหรับมูลค่าความช่วยเหลือและความร่วมมือที่ไทยให้แก่ต่างประเทศสามารถนำมาสรุป ได้ในตารางดังนี้ (สำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ, 2554)

**ตารางที่ 1 มูลค่าความช่วยเหลือและความร่วมมือเพื่อการพัฒนาของประเทศไทยจำแนกตาม
หน่วยงาน ระหว่างปี 2550 – 2553**

(หน่วย : บาท)

กระทรวง	ปี 2550	ปี 2551	ปี 2552	ปี 2553
สำนักงานความร่วมมือพัฒนาเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้าน (สพพ.)	1,351,176,862	1,081,669,367	769,271,077	520,049,173
สำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ (สพร.)	353,871,908	406,820,300	502,915,015	400,604,560
ธนาคารเพื่อการนำเข้าและส่งออก	-	4,319,700,000	-	1,132,000,000
กระทรวงการต่างประเทศ	278,344,788	290,616,323	11,046,478	350,484,581
กระทรวงคมนาคม	672,200	35,000,000	273,598,581	16,256,777
กระทรวงศึกษาธิการ	75,934,913	64,894,252	64,112,343	6,421,246
สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา	7,557,670	47,587,001	49,041,552	47,805,959
กระทรวงวิทยาศาสตร์และ	4,591,522	2,493,602	34,130,969	3,189,346

กระทรวง	ปี 2550	ปี 2551	ปี 2552	ปี 2553
เทคโนโลยี				
กระทรวงแรงงาน	698,585	22,197,934	24,869,709	24,189,702
กระทรวงพลังงาน	110,877,235	34,074,416	11,258,360	2,533,123
กระทรวงทรัพยากร ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	10,101,310	2,257,674	3,833,242	290,000
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	47,685,576	4,089,840	3,291,430	1,726,107
กระทรวงยุติธรรม	5,091,698	6,104,948	2,723,934	5,528,434
กระทรวงพาณิชย์	1,852,236	307,776	1,614,970	13,157,360
กระทรวงการท่องเที่ยวและ กีฬา	3,024,824	5,280,000	1,418,000	1,418,000
กระทรวงการพัฒนาศักยภาพและ ความมั่นคงของมนุษย์	4,917,720	848,068	1,270,857	844,216
สำนักนายกรัฐมนตรี	942,333	31,740	35,560	282,470
กระทรวงสาธารณสุข	23,282,470	-	-	-
กระทรวงมหาดไทย	5,297,732	337,490	-	-
กระทรวงการคลัง	1,985,750	17,557,930		17,708,044
กระทรวงกลาโหม	-	8,293,715	1,856,569	571,641
กระทรวงเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร	-	21,812,320	27,066,002	47,354,203
กระทรวงวัฒนธรรม	-	-	-	1,930,630
กระทรวงอุตสาหกรรม	-	-	24,049,373	24,082,305
ธนาคารแห่งประเทศไทย	1,007,520	1,415,637	1,287,287	1,143,614
รวม	2,298,916,865	6,373,390,336	1,808,691,315	2,619,571,498

ในช่วงที่ผ่านมา สพร. ได้จัดทำยุทธศาสตร์ด้านความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศไทย ซึ่งได้ผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการนโยบายฯ ในคราวประชุมเมื่อวันที่ 23 สิงหาคม 2550 ทั้งนี้ หลักคิดในการจัดทำยุทธศาสตร์ดังกล่าวถือเป็นข้อริเริ่มของ สพร. ในการให้การบูรณาการความร่วมมือกับต่างประเทศของ สพร. กับหน่วยงานต่างๆ เป็นไปในทิศทางที่

สอดคล้องกัน เนื่องจากที่ผ่านมามีหลายหน่วยงานของไทยได้ให้ความร่วมมือแก่ต่างประเทศเป็นจำนวนมากดังตารางข้างต้นซึ่งอาจเกิดความซ้ำซ้อนกันทั้งในด้านความร่วมมือและงบประมาณของไทยเอง

ดังนั้น บทบาทของ สพร. ในบริบทของความร่วมมือกับต่างประเทศจึงต้องคำนึงถึงการสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลด้านการต่างประเทศและเศรษฐกิจระหว่างประเทศ รวมทั้งจะต้องเสริมการดำเนินงานของกรมภูมิภาคต่างๆ ในกระทรวงการต่างประเทศ และจะต้องประสานความร่วมมือกับหน่วยงานไทยต่างๆ ในการดำเนินงานความร่วมมือกับต่างประเทศอีกด้วย

3.2 ประเด็นยุทธศาสตร์ สาขาและจุดเน้นความร่วมมือเพื่อการพัฒนาของไทยในระยะต่อไป

ในปัจจุบัน สพร. กำลังอยู่ระหว่างการจัดทำร่างยุทธศาสตร์ระยะ 5 ปีข้างหน้า ตั้งแต่ พ.ศ. 2555 – 2559 (สำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ, 2555) ซึ่งมีประเด็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ได้แก่ ผลักดันให้ไทยเป็นศูนย์กลางทางด้านวิชาการ บูรณาการยุทธศาสตร์และนโยบายเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศอย่างต่อเนื่อง ชัดเจน พัฒนากระบวนการบริหารงานความร่วมมือที่เป็นระบบ ขยายความร่วมมือแบบหุ้นส่วนและความร่วมมือไตรภาคีเชิงรุก และความร่วมมือเพื่อการพัฒนาสนับสนุนการรวมตัวไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียนในปี 2558

สำหรับสาขา และจุดเน้นความร่วมมือเพื่อการพัฒนาของไทย ประกอบด้วย

3.2.1 การเกษตรและการพัฒนาชนบท โดยมีจุดประสงค์ที่จะช่วยปรับปรุงทางการเกษตรและการพัฒนาชนบทในประเทศคู่ร่วมมือให้มีความรู้และเทคโนโลยี รวมทั้งการเรียนรู้จากประสบการณ์ของไทยที่จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

สำหรับความร่วมมือของไทยมุ่งเน้นในเรื่องต่อไปนี้ คือ

- 1) ด้านวิชาการเกษตร การส่งเสริมทางการเกษตรพื้นฐานทั้งทางด้านพืชเศรษฐกิจ การประมง ปศุสัตว์
- 2) การพัฒนาที่ดิน การปรับปรุงดิน
- 3) การปฏิรูปที่ดิน
- 4) การชลประทาน ชลประทานขนาดเล็ก การจัดการน้ำในไร่นา
- 5) การส่งเสริมและพัฒนาสหกรณ์
- 6) การวิจัย การผลิต และการตลาดหม่อนไหม
- 7) การพัฒนาชนบทแบบยั่งยืน ข้อมูลพื้นฐานเพื่อการพัฒนาชนบท
- 8) การพัฒนาชุมชน การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน
- 9) การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก การพัฒนาทุนชุมชน

3.2.2 การพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ จากองค์การสหประชาชาติว่า เป็นทางเลือกเพื่อการพัฒนาหนึ่งที่จะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ อย่างเป็นรูปธรรม การให้ความร่วมมือของไทยมุ่งเน้นการเผยแพร่แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสู่ ภาคปฏิบัติเพื่อนำไปสู่การสร้างให้เกิดความมั่นคงในเรื่องของอาหาร การดำรงชีวิตอยู่ได้โดยเฉพาะ เกษตรกรในประเทศกำลังพัฒนา

สำหรับสาขา/จุดเน้นความร่วมมือภายใต้แนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่

- 1) ทฤษฎี แนวคิด และหลักปฏิบัติของเศรษฐกิจพอเพียงและแนวทางในการ ประยุกต์ใช้กับประเทศต่าง ๆ
- 2) ทางเลือกใหม่ของการพัฒนา
- 3) ทฤษฎีใหม่
- 4) การส่งเสริมและจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในประเทศต่าง ๆ
- 5) การพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

3.2.3 การส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน การพัฒนาชุมชนเป็นหัวใจสำคัญของการลดความ ยากจนซึ่งประเทศไทยมีประสบการณ์ที่ยาวนานที่จะเป็นประโยชน์แก่ประเทศอื่นในการเรียนรู้ ทั้งนี้เพื่อช่วยพัฒนาฐานรากของเศรษฐกิจชุมชนคนในชนบทในประเทศกำลังพัฒนาให้มีทางเลือก ในการพัฒนามากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้มแข็งต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนในระดับมหภาคต่อไป

สำหรับความร่วมมือมุ่งเน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเรื่องที่ไทยมีประสบการณ์ ดังต่อไปนี้

- 1) การพัฒนาเศรษฐกิจฐานการตลาด
- 2) การพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดย่อม (SMEs)
- 3) การออมทรัพย์ชุมชนเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น
- 4) การพัฒนาด้านการตลาด สหกรณ์ และการเชื่อมโยงตลาดต่างประเทศ
- 5) การพัฒนานโยบายที่เกี่ยวข้องหรือด้านเศรษฐกิจ
- 6) การสร้างอุตสาหกรรมเครือข่ายชุมชน
- 7) การออกแบบผลิตภัณฑ์

3.2.4 การสาธารณสุข เพื่อช่วยในการเสริมสร้างและพัฒนาบุคลากร หน่วยงานด้านการ สาธารณสุขของประเทศกำลังพัฒนาที่เป็นคู่ร่วมมือของไทยให้มีความพร้อมในการให้บริการ ทางด้านสาธารณสุขที่เหมาะสมและง่ายต่อการประยุกต์ใช้

สำหรับสาขา/จุดเน้นความร่วมมือที่ไทยมีความพร้อม ได้แก่

- 1) ด้านการแพทย์และสาธารณสุข

- 2) การป้องกันและควบคุมโรค
- 3) การส่งเสริมสุขภาพ
- 4) ด้านอนามัยสิ่งแวดล้อม
- 5) ด้านสุขภาพจิต จิตเวชเด็กและวัยรุ่น จิตเวชศาสตร์
- 6) สาธารณสุขมูลฐาน
- 7) การดูแลผู้บกพร่องด้านการพัฒนาการและสติปัญญา
- 8) การส่งเสริมธุรกิจบริการสุขภาพ
- 9) สุขศึกษาและพฤติกรรมสุขภาพ
- 10) การออกแบบอาคารบริการสุขภาพ
- 11) ด้านวิศวกรรมศาสตร์การแพทย์
- 12) การจัดการห้องปฏิบัติการ
- 13) การวิจัยพัฒนาด้านวิทยาศาสตร์การแพทย์
- 14) การจัดทำมาตรฐาน การตรวจวิเคราะห์ทางเคมีของสมุนไพร
- 15) ด้านรังสีและเครื่องมือแพทย์
- 16) การสาธารณสุขสุขภาพ การควบคุมผลิตภัณฑ์สุขภาพ
- 17) การดำเนินการตามพระราชบัญญัติเชื้อโรคและพิษจากสัตว์

3.2.5 การพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และพลังงาน เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของบุคลากรและสถาบันในประเทศกำลังพัฒนาให้มีความพร้อมในด้านความรู้ในการจัดการ การป้องกัน ดูแล และแก้ไขปัญหาทางด้านทรัพยากร ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และด้านพลังงานให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศรวมทั้งผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาประเทศที่มักก่อให้เกิดผลกระทบเชิงลบต่อสิ่งแวดล้อมตามมา และการร่วมมือในการแก้ไขปัญหาาร่วมกันในระดับภูมิภาค

สำหรับสาขาและจุดเน้นที่ไทยพร้อมให้ความร่วมมือ คือ

- 1) การบริหารจัดการน้ำ
- 2) การวางแผนพัฒนาลุ่มน้ำ
- 3) การจัดการพื้นที่ต้นน้ำ
- 4) การบริหารจัดการน้ำแบบบูรณาการ
- 5) การบริหารจัดการน้ำบาดาล
- 6) การจัดการคุณภาพอากาศและเสียง
- 7) การจัดการคุณภาพน้ำ การจัดการน้ำเสีย

- 8) การบริหารจัดการธรณีพิบัติภัย
- 9) การจัดการขยะมูลฝอยชุมชน
- 10) การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 11) การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม
- 12) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- 13) การบริหารจัดการแหล่งมรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรม (มรดกโลก)
- 14) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
- 15) การบริหารจัดการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง
- 16) การพัฒนาไฟฟ้าพลังน้ำ
- 17) พลังงานทดแทน

3.2.6 ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยมีมุ่งหมายในการเสริมสร้างรากฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อช่วยสนับสนุนการพัฒนาประเทศกำลังพัฒนาให้สามารถเพิ่มมูลค่าการพัฒนาและก้าวสู่การพัฒนาในภาคอุตสาหกรรมได้มากขึ้น

สำหรับสาขาความร่วมมือที่สำคัญประกอบด้วย

- 1) ด้านวัสดุศาสตร์
- 2) มาตรวิทยา
- 3) เทคโนโลยีการเกษตร เทคโนโลยีชีวภาพ ความหลากหลายทางชีวภาพ
- 4) การพัฒนานวัตกรรมธุรกิจชีวภาพ นวัตกรรมอุตสาหกรรมเชิงเศรษฐกิจ
- 5) เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ
- 6) การพัฒนาและการจัดการพิพิภภัณฑ์

3.2.7 การค้าและอุตสาหกรรม เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในเชิงการค้าและการพัฒนาอุตสาหกรรม โดยเฉพาะในประเด็นที่จะช่วยเสริมต่อการรวมกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

สำหรับสาขาความร่วมมือที่สำคัญ ได้แก่

- 1) นโยบายพัฒนาอุตสาหกรรม
- 2) การทดสอบ และมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
- 3) การส่งเสริม SME และพัฒนาผู้ประกอบการ วิสาหกิจท้องถิ่น
- 4) การบริหารจัดการอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่
- 5) การบริหารจัดการโรงงานอุตสาหกรรม
- 6) การส่งเสริมและพัฒนาภาคอุตสาหกรรม

- 7) การจัดตั้งและบริหารนิคมอุตสาหกรรม
- 8) การจัดทำดัชนีเศรษฐกิจการค้า
- 9) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการค้า

3.2.8 การส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อช่วยในการเพิ่มขีดความสามารถ ของบุคลากร และหน่วยงานทางด้านการท่องเที่ยวให้สามารถดำเนินการด้านการท่องเที่ยวในประเด็นที่สำคัญ โดยมีจุดเน้นความร่วมมือ ได้แก่

- 1) การบริหารจัดการการท่องเที่ยว
- 2) การพัฒนาฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว
- 3) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว
- 4) การพัฒนาสินค้า บริการและปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยว
- 5) การสร้างความเชื่อมั่นและส่งเสริมการท่องเที่ยว

3.2.9 การศึกษา และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้มีการถ่ายทอดความรู้และ แลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรของประเทศคู่ร่วมมือกับประเทศไทยในสาขาต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาในด้านต่างๆของประเทศกำลังพัฒนา

สำหรับความช่วยเหลือและความร่วมมือในสาขาที่ไทยมีความพร้อม คือ

- 1) ทุนศึกษาระยะยาว (ระดับปริญญาตรี โท เอก) และสายอาชีพศึกษา
- 2) การฝึกอบรมและดูงานระยะสั้น เช่น
 - ด้านอาชีพศึกษา การนวดแผนไทย การทำอาหารไทย ภาษาไทย การเสริมสวยและความงาม และการท่องเที่ยวและการโรงแรม
 - การศึกษานอกระบบ การเสริมสร้างวิสัยทัศน์เพื่อพัฒนา การศึกษา การวิเคราะห์ การวิจัยและประเมินผล การพัฒนารูปแบบและนวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อเข้าถึงกลุ่มผู้ด้อยโอกาสและกลุ่มชาติพันธุ์ การพัฒนาหลักสูตร สื่อการเรียนการสอนสำหรับท้องถิ่น การพัฒนาเครือข่ายการศึกษา การจัดการศูนย์การเรียนชุมชน
 - การเรียนการสอน วิชาทางด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ด้วยการใช้เทคโนโลยีและเทคนิควิธีการแบบใหม่ การสอนภาษาอังกฤษทั้งสำหรับวิชาชีพและการสื่อสาร
- 3) สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและหน่วยงานต่าง ๆ การแลกเปลี่ยนบุคลากรทั้งครูและนักเรียน
- 4) ความร่วมมือด้านการวิจัย การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน
- 5) การเสริมสร้างขีดความสามารถ (Capacity Building)
- 6) การพัฒนาฝีมือแรงงาน ช่างฝีมือทุกระดับ เพื่อการงานอาชีพ

3.3 ภาพรวมความร่วมมือไตรภาคี และแนวทางการเลือกสาขาที่ไทยมีความชำนาญ และประเทศคู่ร่วมมือ

3.3.1 ภาพรวมความร่วมมือไตรภาคี

จากการที่ประเทศไทยได้ปรับเปลี่ยนจากการเป็นประเทศผู้รับความช่วยเหลือเป็นประเทศผู้ให้ความช่วยเหลือทางด้านวิชาการแก่ต่างประเทศตั้งแต่ 2535 เป็นต้นมา และต่อมารัฐบาลไทยได้ประกาศนโยบายไม่ขอรับความช่วยเหลือจากต่างประเทศในปี 2546 (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2546) ตลอดจนการปรับบทบาทของไทยจาก “ผู้รับ” เป็น “ผู้ให้” ทำให้ประเทศผู้ให้ต่าง ๆ ลดการให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศไทยลงตามลำดับ และเห็นว่าประเทศไทยได้มีการพัฒนาไปแล้วระดับหนึ่ง และก้าวเข้าสู่การเป็นประเทศที่มีรายได้ปานกลาง (middle income country)

นอกจากนั้น แหล่งผู้ให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ ได้ปรับเปลี่ยนความร่วมมือกับประเทศไทยไปสู่ความร่วมมือรูปแบบใหม่ในลักษณะของความเป็นหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนา โดยแนวคิดหลัก คือ การร่วมมือกับประเทศไทยในการให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศอื่นหรือประเทศที่สาม หรือเรียกความร่วมมือไตรภาคี (Triangular Cooperation) โดยประเทศแรกที่ริเริ่มดำเนินการร่วมมือกับไทยในแบบหุ้นส่วน คือ ญี่ปุ่น โดยกิจกรรมเริ่มแรกเป็นการจัดฝึกอบรมนานาชาติขึ้นในประเทศไทย โดยทั้งสองฝ่ายร่วมกันออกค่าใช้จ่าย และเชิญประเทศกลุ่มเป้าหมายเข้าร่วมการฝึกอบรมระยะสั้น ต่อมาได้มีการขยายไปยังกิจกรรมอื่น เช่น การสนับสนุนให้ผู้เชี่ยวชาญไทยไปปฏิบัติงานในประเทศกำลังพัฒนาในภูมิภาคต่างๆ จากนั้นแหล่งผู้ให้อื่นๆ ก็ให้ความสนใจที่จะร่วมมือกับรัฐบาลไทยในรูปแบบดังกล่าวเพิ่มมากขึ้น เช่น ลักเซมเบิร์ก ออสเตรเลีย สิงคโปร์ เยอรมนี อังการี สวีเดน ฝรั่งเศส และนิวซีแลนด์ เป็นต้น

การดำเนินงานความร่วมมือไตรภาคีของไทยกับแหล่งผู้ให้ต่างๆ ที่ผ่านมานับตั้งแต่ปี 2537 พบว่า กิจกรรมส่วนใหญ่เป็นการจัดหลักสูตรฝึกอบรมนานาชาติในประเทศไทยซึ่งจัดโดยหน่วยงานต่างๆ และสถาบันการศึกษาของไทยซึ่งเป็นการฝึกอบรมระยะสั้นในสาขาที่สำคัญ คือ ด้านการเกษตร สาธารณสุข ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการศึกษา และการบริหารจัดการ เป็นต้น ทั้งนี้ ความร่วมมือที่ให้แก่ประเทศที่สามส่วนใหญ่อยู่ในภูมิภาคเอเชีย โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้านของไทย ได้แก่ ลาว กัมพูชา เมียนมาร์ และเวียดนาม

สำหรับความร่วมมือที่ไทยร่วมกับต่างประเทศ และองค์กรต่างๆ เพื่อให้แก่ประเทศที่สามสามารถนำมาสรุปในตารางดังนี้ (สำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ, 2555)

ตารางที่ 2 จำนวนผู้เข้าอบรมหลักสูตรนานาชาติภายใต้ความร่วมมือไตรภาคี จำแนกตามแหล่ง
ความร่วมมือ ระหว่าง พ.ศ. 2551 - 2554

(หน่วย : คน)

ปี ประเทศ	ปี				รวม
	2551	2552	2553	2554	
สำนักเลขาธิการแผนโคลัมโบ	25	23	-	43	91
สิงคโปร์	7	153	175	16	351
ฝรั่งเศส	52	7	6	7	72
เยอรมนี	-	-	33	175	208
องค์การการบินพลเรือนระหว่างประเทศ (ICAO)		25	179	-	204
ญี่ปุ่น	326	244	264	186	1,020
กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ (UNFPA)	39	37	38	33	147
กองทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF)	70	41	25	17	153
รวม	519	530	720	477	2,246

ตารางที่ 3 จำนวนผู้เข้าอบรมหลักสูตรนานาชาติภายใต้ความร่วมมือไตรภาคี จำแนกตามประเทศที่
เข้ารับการอบรม ระหว่าง พ.ศ. 2551-2554

(หน่วย : คน)

ปี ประเทศ	ปี				รวม
	2551	2552	2553	2554	
สปป. ลาว	42	56	42	31	171
กัมพูชา	41	22	23	16	102
เมียนมาร์	46	37	50	34	167
เวียดนาม	32	34	40	30	136
รวม	161	149	155	111	576

หมายเหตุ : การอบรมดังกล่าวจัดโดย สพร.ร่วมกับหน่วยงานและสถาบันการศึกษาของไทยภายใต้

ข้อตกลงระหว่างไทยกับผู้ให้แต่ละแหล่ง โดยสัดส่วนความรับผิดชอบค่าใช้จ่ายขึ้นอยู่กับตกลงร่วมกัน

3.3.2 แนวทางการเลือกสาขาที่ไทยมีความชำนาญ และประเทศคู่ร่วมมือ

ในการดำเนินงานความร่วมมือไตรภาคีของไทยซึ่งได้มีการกำหนดแนวทางในการเลือกสาขาที่ไทยมีความชำนาญและเชี่ยวชาญ รวมทั้งประเทศที่น่าจะเป็นคู่ร่วมมือ และประเทศเป้าหมายหรือประเทศที่สาม ดังต่อไปนี้ (สำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ, 2553)

ตารางที่ 4 แนวทางการเลือกสาขาความร่วมมือที่ไทยมีความชำนาญและเชี่ยวชาญ ในการดำเนินงานความร่วมมือไตรภาคีเพื่อการพัฒนา กับต่างประเทศ

สาขา (ไทยเป็น best practice)	ประเทศที่น่าจะเป็นคู่ร่วมมือ กับไทย	ประเทศเป้าหมาย (ประเทศที่สาม)
1. สาขาเกษตร	- นิวซีแลนด์ - ฝรั่งเศส - จีน	- กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ - บังกลาเทศ ฟิลิปปินส์ เนปาล - แอฟริกา
2. สาขาสาธารณสุข	- สิงคโปร์ - ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ - เยอรมนี ฝรั่งเศส สวีเดน - เกาหลีใต้	- กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ เวียดนาม - บังกลาเทศ ฟิลิปปินส์ เนปาล - แอฟริกา
3. สาขาการศึกษา	- สิงคโปร์ - นิวซีแลนด์ - เยอรมนี ฝรั่งเศส อังการี - สหภาพยุโรป	- กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ เวียดนาม
4. สาขาที่เป็นยุทธศาสตร์ของ ไทย เช่น วิทยาศาสตร์ ท่องเที่ยว พลังงาน เป็นต้น	- จีน - เดนมาร์ก อังการี	ประเทศในอาเซียน
5. ประเด็นที่ได้โลกให้ความสำคัญ สนใจ เช่น Global Warming, Food Security เป็นต้น	- สิงคโปร์ - ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ - สหรัฐอเมริกา แคนาดา - ญี่ปุ่น	- กัมพูชา ลาว เมียนมาร์ เวียดนาม - อินโดนีเซีย - เอเชียใต้ (บังกลาเทศ ปากีสถาน) - แอฟริกา

3.4 การดำเนินงานความร่วมมือไตรภาคีระหว่างไทยกับประเทศต่างๆ

3.4.1 ความร่วมมือไตรภาคีระหว่างไทยกับญี่ปุ่น

รัฐบาลไทยและรัฐบาลญี่ปุ่นได้ทำความตกลงภายใต้กรอบความร่วมมือแบบหุ้นส่วนไทย – ญี่ปุ่น (Japan – Thailand Partnership – JTPP) เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2537 เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศเพื่อนบ้านของไทยเป็นเป้าหมายหลัก รวมทั้งประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ ตามที่จะหารือกันสองฝ่าย การดำเนินกิจกรรมเป็นการจัดหลักสูตรฝึกอบรมให้ได้ปีละ 15 หลักสูตร ภายในปี 2543 นอกจากนี้ ยังมีการจัดส่งผู้เชี่ยวชาญไทยไปปฏิบัติหน้าที่ที่ประเทศเป้าหมาย ผลการดำเนินงานทำได้เกินเป้าหมาย โดยได้มีการจัดหลักสูตรฝึกอบรมถึง 22 หลักสูตร และจัดส่งผู้เชี่ยวชาญไทยไปปฏิบัติงานรวม 71 คน

ต่อมา ได้มีการลงนามขยายระยะเวลาความร่วมมือหุ้นส่วนออกไปอีกเป็นระยะที่ 2 ซึ่งลงนามเมื่อ 12 ธันวาคม 2546 โดยกำหนดกรอบความร่วมมือไว้ 3 ประการ คือ

1) การจัดหลักสูตรฝึกอบรมประเทศที่สาม (Third Country Training Programme – TCTP) ในประเทศไทยให้แก่ประเทศกำลังพัฒนาต่าง ๆ โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้านของไทย ในปี 2011 มีการดำเนินการ 10 หลักสูตร ในสาขาเทคโนโลยีการเกษตร การไฟฟ้าและการอนุรักษ์พลังงาน มาตรฐาน การส่งเสริมการจัดการสิ่งแวดล้อม อุตสาหกรรม การส่งเสริมการปลูกป่า และการพัฒนาฟื้นฟูผู้เปราะบางหรือการข้ามนุชย์ รวมทั้งมีการจัดอบรมให้แก่ผู้รับทุนแอฟริกา ในการป้องกันโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และการป้องกันโรคมมาลาเรีย

2) การจัดส่งผู้เชี่ยวชาญไทยไปปฏิบัติงานในประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ (Third Country Expert Programme) มีการจัดส่งผู้เชี่ยวชาญไทยไปสาธารณรัฐประชาชนลาว ในสาขาวิศวกรรม เคนยาในสาขาสาธารณสุข และ Food Processing and Packaging แคมเบียในด้าน Small Scale Pig Production และยูกันดาในสาขา Fish Rearing in Irrigated Paddy Field

3) การดำเนินงานความร่วมมือในระดับภูมิภาค เป็นการขยายความร่วมมือสู่ระดับภูมิภาคในแถบประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อที่จะช่วยลดระดับความแตกต่างของประเทศในภูมิภาคนี้กับไทยซึ่งมีการดำเนินการในปี 2554 จำนวน 4 โครงการ คือ ด้านการฟื้นฟูคนพิการ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในสาขาวิศวกรรมศาสตร์ระดับปริญญาโทและเอก การป้องกันโรคระบาดในสัตว์ และการจัดการสิ่งแวดล้อม

3.4.2 ความร่วมมือไตรภาคีระหว่างไทยกับลักซัมเบิร์ก

รัฐบาลไทยและลักซัมเบิร์กได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจว่าด้วยการจัดหลักสูตรฝึกอบรมประเทศที่สาม เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2543 อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมา ทั้ง 2 ฝ่ายยังไม่มีการดำเนินการความร่วมมือไตรภาคีแต่อย่างใด

3.4.3 ความร่วมมือไตรภาคีระหว่างไทยกับออสเตรเลีย

รัฐบาลไทยและรัฐบาลออสเตรเลียได้จัดทำความตกลงร่วมมือไตรภาคีเพื่อการพัฒนาเมื่อวันที่ 4 มกราคม 2545 และได้มีการหารือถึงแนวทางการร่วมมือภายใต้กรอบความตกลงดังกล่าวมาตามลำดับ แต่ยังไม่สามารถหาข้อสรุปไม่ได้ว่าจะดำเนินกิจกรรมความร่วมมือในรูปแบบใด ทั้งนี้ อาจเนื่องด้วยวิธีปฏิบัติการให้ความช่วยเหลือของแต่ละประเทศอาจยังไม่สอดคล้องกัน

ในช่วงที่ผ่านมา รัฐบาลออสเตรเลียโดย AusAID แจ้งว่า กำลังอยู่ระหว่างการยก ร่างแนวคิดความร่วมมือไตรภาคีให้รัฐบาลออสเตรเลียพิจารณา ในขณะที่รัฐบาลออสเตรียก็กำลัง จัดทำแผนยุทธศาสตร์ความร่วมมือกับต่างประเทศ ซึ่งจะเป็นการกำหนดแนวความร่วมมือด้าน ไตรภาคีกับไทยด้วย อย่างไรก็ตาม ขณะนี้ยังไม่มีความคืบหน้าในเรื่องดังกล่าวจากฝ่ายออสเตรเลีย

3.4.4 ความร่วมมือไตรภาคีระหว่างไทยกับฮังการี

รัฐบาลไทยและรัฐบาลฮังการีได้จัดทำบันทึกความเข้าใจด้วยความร่วมมือ ไตรภาคีเพื่อการพัฒนาเมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2547 โดยเน้นการเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือเพื่อการพัฒนาในการให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศที่สาม ซึ่งเป็นคู่ร่วมมือที่สำคัญของทั้งสองฝ่าย ทั้งใน และนอกภูมิภาคเอเชีย รวมทั้งจะส่งเสริมและสนับสนุนความร่วมมือระดับภูมิภาค โดยเฉพาะอนุ ภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิระวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง เป็นต้น

ในช่วงที่ผ่านมา ไทยและฮังการีได้ร่วมกันดำเนินงานความร่วมมือไตรภาคีเพียง 1 โครงการ คือ จัดการดูงานเรื่อง “Multi-Modal Transportation Development for Tourism Promotion ให้แก่เจ้าหน้าที่เวียดนามจำนวน 2 ราย เมื่อปี 2549 ณ ประเทศไทย และประเทศฮังการี

3.4.5 ความร่วมมือไตรภาคีระหว่างไทยกับสวีเดน

รัฐบาลสวีเดนได้พิจารณาเห็นว่าไทยเป็นประเทศที่มีศักยภาพและบทบาทสำคัญ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และมีความพร้อมในการเป็นสถานที่ที่สามารถถ่ายทอดความรู้และ ประสบการณ์ให้แก่ประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ ได้ และได้มีการลงนามในบันทึกความเข้าใจ (MOU) ในการร่วมมือแบบไตรภาคี เมื่อวันที่ 4 กันยายน 2548

ภายหลังจากการมีการลงนามใน MOU ดังกล่าว ทั้ง 2 ฝ่ายได้มีการหารือร่วมกันใน หลายวาระเกี่ยวกับแนวทางการร่วมมือแบบไตรภาคี แต่ก็ยังไม่ถึงขั้นที่นำไปสู่การดำเนินกิจกรรม ความร่วมมือกับประเทศไทยเพื่อให้แก่ประเทศที่สาม สาขาความร่วมมือที่สวีเดนให้ความสนใจ คือ Global Warming ด้านการเกษตร สาธารณสุข เป็นต้น ส่วนประเทศกลุ่มเป้าหมายจะเป็นประเทศ เพื่อนบ้านของไทย และอาจรวมติมอร์-เลสเต หรือบังกลาเทศไปด้วย

อย่างไรก็ตาม ฝ่ายสวีเดนอยู่ระหว่างการปรับโครงสร้างหน่วยงาน รวมทั้งการ ทบทวนยุทธศาสตร์ความร่วมมือกับต่างประเทศ จึงอาจใช้เวลาในการปรับแนวทางการร่วมมือกับ

ไทยอีกระยะหนึ่ง ปัจจุบัน ประเทศไทยอยู่ในกลุ่มประเทศที่ SIDA เน้นสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือรูปแบบอื่นๆ นอกเหนือจากความร่วมมือเพื่อการพัฒนา และมีสำนักงาน Swedish Environmental Secretariat for Asia (SENSA) ซึ่งเป็น knowledge-based environment ของ SIDA และเน้นความร่วมมือเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่ง สพร. ได้ไปหารือ รวมทั้งได้เชิญผู้บริหารของ SENSA มาหารือเพื่อขอให้มีการรื้อฟื้นความร่วมมือไตรภาคีแล้ว แต่ยังไม่มีความคืบหน้าจาก SIDA/SENSA แต่อย่างใด

3.4.6 ความร่วมมือไตรภาคีระหว่างไทยกับเยอรมนี

การดำเนินงานความร่วมมือไตรภาคีไทย-เยอรมนี อยู่ภายใต้กรอบ Joint Development Cooperation with Third Countries through a “Partnership Programme” ซึ่งลงนามเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2551 ได้กำหนดความร่วมมือในรูปแบบหุ้นส่วนใน 3 สาขา คือ Education/Vocational, Rural Development และ Health โดยรูปแบบความร่วมมือเน้นด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การให้คำแนะนำทางวิชาการ โดยการสนับสนุนผู้เชี่ยวชาญทั้งระยะสั้นและระยะยาว การประชุมเชิงปฏิบัติการและโครงการเพื่อการพัฒนา (Technical Development Project) สำหรับประเทศเป้าหมายได้แก่ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว กัมพูชา และเวียดนาม

ขณะนี้ ทั้ง 2 ฝ่ายอยู่ระหว่างดำเนินการ และจัดทำแผนงานโครงการภายใต้กรอบความร่วมมือดังกล่าวที่ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศลาว เวียดนาม และกัมพูชา ดังนี้

1) ลาว ได้แก่

1.1) โครงการ Upgrading the Paper Mulberry Supply Chain to Enhance Rural Cross-border Economics in Northern Thailand and Laos ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมขีดความสามารถของเกษตรกรของลาวในการปลูกปอสาได้ในปริมาณและคุณภาพตามความต้องการของผู้ประกอบการไทย และยังเป็นส่งเสริมการค้าชายแดนระหว่าง 2 ฝ่าย โดยการส่งผู้เชี่ยวชาญไทยไปฝึกอบรมให้แก่เจ้าหน้าที่ และเกษตรกร รวมทั้ง จัดให้มาปฏิบัติงานในไทยโดยการสนับสนุนงบประมาณร่วมกันระหว่างไทยและเยอรมนี

1.2) โครงการ Nam Xong Sub-river Basin Management ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการลุ่มน้ำซอง (ลุ่มน้ำแยกย่อยมาจากลุ่มน้ำจิม) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงสภาพพื้นที่และการใช้น้ำในลุ่มน้ำดังกล่าวเพื่อการเกษตร อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว

2) เวียดนาม ได้แก่ โครงการ Advanced Technical Services for SME in the Selected Industries ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของหน่วยงานของเวียดนามให้มีขีดความสามารถในการตรวจสอบและวินิจฉัยข้อผิดพลาดของชิ้นส่วนต่างๆ กระบวนการและขั้นตอน

การผลิตของอุตสาหกรรมเป้าหมาย ได้แก่ น้ำตาล กระดาษ และอะไหล่รถยนต์

3) กัมพูชา ได้แก่ โครงการ Rural Sanitation Improvement and Hygiene Promotion ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อปรับปรุงสุขาภิบาล และส่งเสริมสุขอนามัยในชนบท โดยเน้นส่งเสริมการใช้ห้องส้วม การล้างมือด้วยสบู่ และการคั้นน้ำสะอาด

3.4.7 ความร่วมมือไตรภาคีระหว่างไทยกับสิงคโปร์

ทั้งสองประเทศลงนามร่วมมือกันเมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2540 ในการที่จะร่วมกันจัดฝึกอบรมให้กับประเทศที่สาม (Third Country Training Programme) โดยทั้ง 2 ฝ่ายจะร่วมกันจัดหาวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ สถาบันฝึกอบรม และร่วมกันออกค่าใช้จ่าย การอำนวยความสะดวกในการจัดฝึกอบรมดังกล่าว โดยรัฐบาลสิงคโปร์ได้มอบหมายให้ Technical Cooperation Directorate (TCD) ซึ่งอยู่ในสังกัดกระทรวงการต่างประเทศสิงคโปร์เป็นหน่วยงานดูแลรับผิดชอบความร่วมมือดังกล่าว

สำหรับประเทศกลุ่มเป้าหมาย คือประเทศ ลาว กัมพูชา เมียนมาร์ โดยดำเนินการฝึกอบรมในเรื่องเกี่ยวกับการจัดการภาครัฐ การนิคมอุตสาหกรรม ภาษาอังกฤษ เทคโนโลยีการสื่อสาร วิชาศึกษานาดกลางและขนาดย่อม (SME) และการค้าเสรี ทั้งนี้ การจัดฝึกอบรมที่ผ่านมาจะมีการจัดหลักสูตรสลับกันไปใน 2 ประเทศ รวมทั้งในประเทศเป้าหมายด้วย นอกจากนี้ ยังให้ความร่วมมือในประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม climate change และ food safety ให้แก่ประเทศอาเซียน และติมอร์-เลสเต

3.4.8 ความร่วมมือไตรภาคีระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา

ในช่วงที่ผ่านมารัฐบาลไทยโดย สพร. และรัฐบาลสหรัฐฯโดย ออท.สหรัฐฯ ได้จัดทำ ข้อตกลง (Letter of Agreement - LOA) เพื่อเป็นกรอบความร่วมมือที่รัฐบาลสหรัฐฯ ให้แก่รัฐบาลไทยในการสนับสนุนการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด รวมถึงอาชญากรรมอื่นที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด โดยใน LOA ประกอบด้วย แผนงาน วงเงินงบประมาณ รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแผนงานดังกล่าว ทั้งนี้ รัฐบาลสหรัฐฯ โดย Narcotics Affairs Section หรือ NAS (ปัจจุบันได้เปลี่ยนชื่อเป็น Transnational Crime Affairs Section หรือ TCAS) จะทำหน้าที่บริหารความร่วมมือที่ให้แก่ประเทศไทยโดยผ่านช่องทางของ สพร.

สำหรับแผนงานหลักที่รัฐบาลสหรัฐฯ ได้ให้ความร่วมมือแก่ประเทศไทย ประกอบด้วย

- 1) การป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด (Drug Demand Reduction)
- 2) การปราบปรามยาเสพติด (Narcotics Law Enforcement)
- 3) การควบคุมพืชเสพติด (Narcotics Crop Control)

4) แผนงานอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับปัญหายาเสพติด เช่น การพิจารณาคดียาเสพติด (Criminal Justice) การป้องกันและปราบปรามทุจริตในราชการ (Measure against Corruption) การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (Measures Against Money Laundering) การป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ (Trafficking in Persons) เป็นต้น

รัฐบาลสหรัฐฯได้สนับสนุนความร่วมมือเพื่อใช้ในการดำเนินงานตามแผนงานหลักดังกล่าวข้างต้น ซึ่งครอบคลุมในเรื่องต่างๆโดยมีหน่วยงานที่รับผิดชอบดำเนินการ ดังนี้

ตารางที่ 5 แผนงานและหน่วยปฏิบัติงานภายใต้ความร่วมมือระหว่างไทยและสหรัฐฯ

แผนงานหลัก	แผนงานย่อย	หน่วยงานรับผิดชอบ
1. การป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติด (Drug Demand Reduction)	การลดอุปสงค์ยาเสพติด	สำนักงาน ป.ป.ส.
2. การปราบปราม ยาเสพติด (Narcotics Law Enforcement)	การปราบปรามยาเสพติด	- สำนักงาน ป.ป.ส. - กองบัญชาการตำรวจปราบปราม ยาเสพติด (บช.ปส.)
3. การควบคุมพืชเสพติด (Narcotics Crop Control)	การควบคุมพืชเสพติด	- สำนักงาน ป.ป.ส. - ม.เชียงใหม่ - กองทัพภาคที่ 3 - มูลนิธิโครงการหลวง
4. แผนงานอื่นๆที่ เกี่ยวข้องกับปัญหา ยาเสพติด	การพิจารณาคดียาเสพติด	- ศาลอุทธรณ์ - สถาบันนิติวิทยาศาสตร์ - สำนักงานอัยการสูงสุด
	การป้องกันการละเมิด ทรัพย์สินทางปัญญา	- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - กรมสอบสวนคดีพิเศษ
	การป้องกันและปราบปราม การค้ามนุษย์	- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - NGO เช่น หน่วยประสานงานเพื่อ ต่อต้านการค้ามนุษย์ภาคเหนือตอนบน ประเทศไทย (TRAFCORD), มูลนิธิ พัฒนาการคุ้มครองเด็ก (FACE), มูลนิธิ

แผนงานหลัก	แผนงานย่อย	หน่วยงานรับผิดชอบ
		ศูนย์ชีวิตใหม่ เป็นต้น
	การปราบปรามการฟอกเงิน	สำนักงาน ป.ป.ง.
	การสอบสวนคดีพิเศษ	กรมสอบสวนคดีพิเศษ
	การปราบปรามทุจริตใน ราชการ	สำนักงาน ป.ป.ช.

นอกจากนั้น รัฐบาลไทยโดย สพร. และ รัฐบาลสหรัฐฯโดย USAID ได้มีการหารือร่วมกันเกี่ยวกับความร่วมมือไตรภาคีในหลายวาระ แต่ยังไม่มีการดำเนินการร่วมกันแต่อย่างใด ต่อมา เมื่อสหรัฐฯและประเทศในกลุ่มน้ำโขงตอนล่างได้เห็นชอบที่จะร่วมมือกันในกรอบความร่วมมือ US – Lower Mekong Initiative (LMI) ซึ่งประกอบด้วย ไทย ลาว กัมพูชา เวียดนาม (ในอนาคต เมียนมาร์จะได้รับความเห็นชอบให้เข้าร่วมในกรอบความร่วมมือดังกล่าวด้วย) ประกอบกับการที่ไทยได้ปรับเปลี่ยนสถานะจากการผู้รับเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศต่างๆในกลุ่มน้ำโขง ดังนั้น ไทยจึงแสดงความประสงค์ที่จะร่วมมือกับสหรัฐฯในฐานะผู้ให้ร่วม (co-donor) ในกรอบความร่วมมือดังกล่าวด้วย

ในการประชุม Thai – US Strategic Dialogue ครั้งที่ 4 เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2555 ณ กรุงวอชิงตัน ไทยและสหรัฐฯ ได้เห็นชอบในหลักการที่ส่งเสริมการพัฒนาในภูมิภาค และให้ความร่วมมือแก่ประเทศในกลุ่มน้ำโขงตอนล่าง โดยทั้ง 2 ฝ่าย ซึ่งได้แก่ สพร. และ USAID จะร่วมกันพัฒนาและจัดทำข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือไตรภาคีเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศกลุ่มน้ำโขงตอนล่างซึ่งรวมทั้งเมียนมาร์ด้วย

บทที่ 4

ผลการศึกษา

ในปัจจุบันประเทศผู้ให้ต่างๆ ได้ยุติความร่วมมือที่ให้แก่ประเทศไทยในกรอบทวิภาคีไปแล้ว เช่น ลักซัมเบอร์ค ออสเตรเลีย ฮังการี สวีเดน และเยอรมนี โดยบางประเทศได้ถอนหน่วยงานที่บริหารความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาออกไปจากประเทศไทยด้วย อย่างไรก็ตามบางประเทศได้มีการปรับเปลี่ยนไปสู่การให้ความร่วมมือระดับภูมิภาค เช่น สหรัฐอเมริกา และได้มีการแก้ไขความตกลงระหว่างไทยและสหรัฐฯ ว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการ (ความตกลงแม่บทฯ ซึ่งลงนามไว้เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2520) เมื่อวันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2547 เพื่อให้สอดคล้องกับการที่สำนักงาน USAID ประจำประเทศไทยได้ปรับเปลี่ยนบทบาท และเปลี่ยนสถานะจาก country office เป็น regional office ซึ่งครอบคลุมความร่วมมือที่ให้แก่ไทยและประเทศต่างๆ ในระดับภูมิภาค

นอกจากนั้น บางแหล่งความร่วมมือได้มีการจัดทำความตกลงกับไทยเพื่อเป็นกรอบและแนวทางความร่วมมือหุ้นส่วน และไตรภาคีระหว่างไทยกับแหล่งต่างๆ ไว้แล้ว ได้แก่ สิงคโปร์ (พ.ศ. 2540) ลักซัมเบอร์ค (พ.ศ. 2543) ออสเตรเลีย (พ.ศ. 2545) ญี่ปุ่น (ระยะที่ 1 พ.ศ. 2537 และระยะที่ 2 พ.ศ. 2546) ฮังการี (พ.ศ. 2547) สวีเดน (พ.ศ. 2548) และ เยอรมนี (พ.ศ. 2551)

การศึกษายบทบาทของไทยในการเป็นหุ้นส่วนกับต่างประเทศเพื่อให้ความร่วมมือแก่ประเทศที่สาม (หรือความร่วมมือไตรภาคี) เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์ในการส่งเสริมความร่วมมือไตรภาคีของไทย ผู้ศึกษาได้ใช้การวิเคราะห์ SWOT Analysis ในแต่ละประเด็นดังต่อไปนี้

4.1 วิเคราะห์ปัจจัยสนับสนุน และอุปสรรคการดำเนินงานความร่วมมือไตรภาคีของไทย

4.1.1 จุดแข็ง

การวิเคราะห์จุดแข็งสามารถจำแนกในแต่ละประเด็น ดังนี้

1) นโยบายรัฐบาลมีความต่อเนื่อง

รัฐบาลที่ผ่านมามีจนถึงปัจจุบันมีนโยบายอย่างต่อเนื่องในเรื่องความสัมพันธ์และพัฒนาความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านและนานาประเทศเพื่อสนับสนุนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในภูมิภาคร่วมกัน และความร่วมมือด้านอื่นๆ ภายใต้กรอบความร่วมมืออนุภูมิภาคเพื่อ

ส่งเสริมความเป็นเพื่อนบ้านที่ดีต่อกัน ตลอดจนกระชับความร่วมมือและความเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์กับประเทศ กลุ่มประเทศ และองค์การระหว่างประเทศที่มีบทบาทสำคัญของโลก และความร่วมมือทางวิชาการกับประเทศกำลังพัฒนา

รัฐบาลได้ออกพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งหน่วยงาน สพร.ขึ้นเมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2547 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบหลักๆ ได้แก่ (1) จัดทำแผน ศึกษา วิเคราะห์นโยบาย ดำเนินโครงการ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานด้านความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ (2) บริหารการให้ความช่วยเหลือแก่ต่างประเทศตามนโยบายการต่างประเทศของรัฐบาล (3) ร่วมมือกับต่างประเทศในการพัฒนาทั้งในกรอบทวิภาคีและพหุภาคีในภูมิภาคต่าง ๆ รวมทั้งดำเนินงานตามข้อผูกพันภายใต้ความตกลงความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ(4) บริหารความร่วมมือด้านทุนกับต่างประเทศเพื่อการพัฒนาบุคลากรจากภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรต่างๆ (5) ประสานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ โดยพระราชกฤษฎีกาฯ รัฐบาลกำหนดให้ สพร.มีบทบาทในการดำเนินงานความร่วมมือกับต่างประเทศซึ่งครอบคลุมภารกิจด้านการให้ความร่วมมือแก่ต่างประเทศ (งานให้ความร่วมมือ) และการเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือกับประเทศต่างๆ (งานหุ้นส่วนและไตรภาคี) ดังนั้น สพร.จึงทำหน้าที่เป็นตัวแทนของรัฐบาลด้านความร่วมมือทางวิชาการกับต่างประเทศ

นอกจากนั้น การที่ประเทศไทยมีระดับการพัฒนาประเทศที่สูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆทำให้การดำเนินนโยบายด้านความร่วมมือทางวิชาการกับต่างประเทศของไทยมุ่งส่งเสริมการเป็นหุ้นส่วนเพื่อพัฒนากับประเทศต่างๆมากยิ่งขึ้น ทั้งยังจะเป็นการคงความสัมพันธ์และความร่วมมือกับประเทศผู้ให้เดิมต่างๆ (traditional donors) เอาไว้โดยการปรับเปลี่ยนรูปแบบความร่วมมือจากการเป็น “ประเทศผู้ให้และผู้รับ” เป็น “หุ้นส่วนเพื่อการพัฒนา” ซึ่งถือเป็นแนวนโยบายที่ชัดเจน.ที่มุ่งส่งเสริมการเป็นหุ้นส่วนกับประเทศต่างๆเพื่อทดแทนความร่วมมือรูปแบบเดิมที่มีแนวโน้มลึกลงไปในอนาคต

2) ประเทศไทยมีข้อได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบในด้านต่างๆ ได้แก่

2.1) ประเทศไทยมีความพร้อมในเชิงวิชาการที่มีการพัฒนาในหลายสาขาที่พร้อมจะแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคหลัก ได้แก่ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และสามารถขยายความร่วมมือไปยังภูมิภาคอื่นๆด้วย เช่น แอฟริกา ตะวันออกกลาง เอเชียกลางและเอเชียใต้ โดยการจัดโปรแกรมความร่วมมือที่สอดคล้องกับขีดความสามารถด้านงบประมาณของไทย คือ มีต้นทุนดำเนินการไม่สูง แต่มีผลกระทบสูง

2.2) หน่วยงานและสถาบันการศึกษาของไทยจำนวนมากมีความพร้อมและความต้องการในการที่จะร่วมมือกับหน่วยงานต่างประเทศ จึงเป็นการขยายบทบาทในการที่จะเป็น

คู่ร่วมมือที่สำคัญกับหน่วยงานในต่างประเทศ ในการแก้ไขข้อติดขัดในประเด็นทางวิชาการ ข้อติดขัดเชิงวิชาการในการพัฒนา และการเสริมสร้างขีดความสามารถร่วมกัน

2.3) ประเทศไทยเคยเป็นผู้รับความช่วยเหลือมาเป็นเวลาพอสมควรทำให้สามารถสั่งสมความรู้ ประสบการณ์ และความสำเร็จในงานการพัฒนาจนอาจกล่าวได้ว่ามีตัวแบบแห่งความสำเร็จและปรับใช้ได้เหมาะสมในการถ่ายทอดให้แก่ประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ และประสบการณ์ดังกล่าวมีคุณค่าต่อประเทศกำลังพัฒนาได้ดีกว่าตัวแบบจากประเทศที่พัฒนามากแล้วที่อาจยากต่อการเรียนรู้และนำไปประยุกต์ได้อย่างเห็นผล

2.4) ประเทศไทยมีเทคโนโลยีที่เหมาะสมต่อการนำไปปฏิบัติได้ใกล้เคียงกัน จึงทำให้การถ่ายโอนเทคโนโลยีทำได้สะดวกและเห็นผล ต่างจากเทคโนโลยีของประเทศที่พัฒนาแล้วที่อาจมีความทันสมัย ก้าวล้ำ แต่ยากที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทของประเทศกำลังพัฒนา

2.5) ประเทศไทยสามารถดำเนินการภายใต้ต้นทุนที่ต่ำกว่า เมื่อเทียบกับการดำเนินการ โดยแหล่งผู้ให้ที่พัฒนาแล้ว ทั้งต้นทุนในการจัดส่งผู้เชี่ยวชาญ ค่าใช้จ่ายในการจัดฝึกอบรม/ดูงานรวมทั้งต้นทุนในการจัดการต่าง ๆ เช่น ค่าธรรมเนียม ค่าอาคารสถานที่ ค่าเดินทาง ค่าที่พัก ฯลฯ กล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือ ในเม็ดเงินจำนวนเท่ากัน สามารถที่จะดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้มากกว่า

2.6) ประเทศไทยมีความใกล้เคียงกันในเชิงภูมิศาสตร์ ภาษา และวัฒนธรรม กับประเทศกำลังพัฒนา โดยเฉพาะในภูมิภาคที่ใกล้เคียงกัน หรือภูมิภาคเดียว และมีสภาพทางภูมิศาสตร์ และทรัพยากรธรรมชาติที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งง่ายต่อการเรียนรู้และการนำไปประยุกต์ใช้ อาทิ กรณีของประเทศไทยและประเทศลาว การเรียนรู้ระหว่างกันจึงทำได้ง่ายและลดอุปสรรคทางด้านการศึกษา เป็นต้น

3) โครงสร้าง สพร. กำหนดภารกิจรับผิดชอบอย่างชัดเจน

โดยประกาศกระทรวงการต่างประเทศ เรื่องการแบ่งส่วนราชการใน สพร. ซึ่งลงนามโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2548 และคำสั่ง สพร. เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในสำนักและภารกิจของสำนักงาน เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2548 ซึ่งประกอบด้วย 1 สำนัก และ 4 ภารกิจหลัก ได้แก่ (1) สำนักผู้อำนวยการ (2) ภารกิจความร่วมมือหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนา (3) ภารกิจให้ความร่วมมือเพื่อพัฒนากับต่างประเทศ (4) ภารกิจความร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (5) ภารกิจอำนวยการพิเศษและพัสดุโครงการ ทั้งนี้ สพร. ได้ยกระดับความสำคัญของงานความร่วมมือหุ้นส่วนและไตรภาคีไปอยู่ภายใต้ภารกิจความร่วมมือหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนา โดยปัจจุบันมี ผอ. ส่วน (นักวิเทศสหการ ระดับชำนาญการ

พิเศษ) เป็นผู้บริหารและขับเคลื่อนการดำเนินงาน ซึ่งสพร. ได้มีการจัดวางโครงสร้างภายในโดยกำหนดให้ภารกิจความร่วมมือหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาประกอบด้วย 2 ส่วนงานหลัก คือ

3.1) ส่วนความร่วมมือหุ้นส่วนทวิภาคี รับผิดชอบดำเนินงานความร่วมมือไตรภาคีระหว่างไทยกับประเทศผู้ให้เดิมต่างๆ (เช่น สหรัฐฯ ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น ฯลฯ) เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศที่สาม

3.2) ส่วนความร่วมมือหุ้นส่วนพหุภาคี รับผิดชอบดำเนินงานความร่วมมือไตรภาคีระหว่างไทยกับแหล่งความร่วมมือพหุภาคี (เช่น UNDP, UNICEF, UNFPA ฯลฯ) เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศที่สาม

1.4.2 จุดอ่อน

การวิเคราะห์จุดอ่อนสามารถจำแนกในแต่ละประเด็น ดังนี้

1) กฎระเบียบภายในประเทศทำให้ขาดความคล่องตัว

ความร่วมมือระหว่างประเทศมักมีการจัดทำข้อตกลงระหว่าง 2 ฝ่ายเพื่อเป็นกรอบและแนวทางการดำเนินงานร่วมกันทั้งในกรอบทวิภาคี และไตรภาคี ในอดีตที่ผ่านมา (ก่อนมีรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 มาตรา 190) กระทรวงฯ ได้ออกคำสั่ง เมื่อ พ.ศ. 2546 มอบอำนาจให้อธิบดีกรมวิเทศสหการ (กรมวิเทศสหการเปลี่ยนเป็น สพร. และมีผู้อำนวยการ สพร. เป็นหัวหน้าส่วนราชการในปัจจุบัน) ให้ความเห็นชอบการลงนามในข้อตกลงโครงการ ข้อตกลงการบริหารโครงการ บันทึกความเข้าใจ หนังสือแลกเปลี่ยน ภายใต้กรอบของมติ ครม. เมื่อ พ.ศ. 2522 ซึ่งเข้าองค์ประกอบ 3 ประการ คือ (1) เป็นข้อตกลงโครงการที่มีความตกลงว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจและวิชาการ (ความตกลงแม่บท) ซึ่งกระทรวงการต่างประเทศได้ลงนามไว้แล้ว (2) เป็นการปฏิบัติงานประจำ และไม่ขัดต่อระเบียบกฎหมายใดๆ (3) เป็นข้อตกลงโครงการที่ส่วนราชการต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการได้ให้ความเห็นชอบด้วยแล้ว ทั้งนี้ โดยไม่ต้องขออนุมัติความเห็นชอบจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศอีก อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากมีรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 มาตรา 190 การจัดทำข้อตกลงกับต่างประเทศ รวมทั้งการจัดทำข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือ ไตรภาคี (ซึ่งอ้างอิงความตกลงแม่บทระหว่างไทยกับประเทศผู้ให้เดิมต่างๆ) เข้าข่ายหนังสือสัญญาตามมาตรา 190 วรรคหนึ่ง ซึ่งจะเสนอให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาก่อนการลงนามให้มีผลผูกพัน

2) สถานะของ สพร. ไม่เป็นนิติบุคคล

สพร. เป็นองค์กรที่ไม่มีสถานะทางกฎหมาย ทั้งนี้ ผู้อำนวยการ สพร. จะสามารถลงนามในข้อตกลงกับหน่วยงานไทย หรือหน่วยงานของประเทศต่างๆ ได้ต่อเมื่อได้รับมอบอำนาจจากกระทรวงการต่างประเทศเป็นรายกรณีเท่านั้น (Adian, 2008) ในขณะที่หน่วยงานบริหาร

ความร่วมมือของต่างประเทศ เช่น Technical Cooperation Directorate (สิงคโปร์) New Zealand Agency for International Development (นิวซีแลนด์) Australian Agency for International Development (ออสเตรเลีย) และ United State Agency for International Development (สหรัฐฯ) ล้วนมีอำนาจในการเจรจาและดำเนินกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาในเวทีระหว่างประเทศ และสามารถลงนามในฐานะตัวแทนของประเทศผู้ให้กับคู่เจรจาในข้อผูกพันหรือนิติกรรมทางกฎหมายต่างๆ ทั้งนี้ ในเชิงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ความเชื่อถือเป็นรูปแบบของข้อผูกพัน ข้อสัญญาในการให้ความช่วยเหลือ รวมทั้งความเชื่อถือเป็นระดับเจรจา และอำนาจการตัดสินใจจึงเป็นสิ่งสำคัญ และจะมีได้ก็ต่อเมื่อองค์กรที่ทำหน้าที่ดังกล่าวมีสภาพความเป็นนิติบุคคล ดังนั้น หากองค์กร สพร. ทำหน้าที่ดังกล่าวเพียงในนาม แต่ไม่มีอำนาจอย่างแท้จริง อาจก่อให้เกิดภาพลักษณ์ไม่ดีต่อประเทศไทยได้

นอกจากนั้น การที่ สพร. ไม่มีสถานะเป็นนิติบุคคลทำให้ขาดความคล่องตัวในการบริหารราชการเนื่องจากผู้อำนวยการ สพร. จะต้องได้รับมอบอำนาจจากกระทรวงการต่างประเทศก่อน และการมอบอำนาจนั้นไม่สามารถมอบต่อให้ผู้อื่นได้ ทำให้มีปัญหาการลงนามหรือทำสัญญาในโครงการความร่วมมือต่างๆ รวมทั้งการบริหารโครงการความร่วมมือต่างๆ ซึ่งเดิมเมื่อเป็น กวส. สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี อธิบดีสามารถมอบอำนาจให้ผู้รับผิดชอบโครงการสามารถบริหารโครงการหรืองบประมาณโครงการได้เอง (สีมา, 2550)

3) สพร. มีหลายภารกิจงานซึ่งรับผิดชอบประเทศเป้าหมายเดียวกัน

แม้ว่า สพร. ได้กำหนดโครงสร้างภายในโดยแบ่งภารกิจความรับผิดชอบไว้อย่างชัดเจนแล้ว อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานให้ความร่วมมือแก่ต่างประเทศมีหลายภารกิจที่รับผิดชอบการให้ความร่วมมือแก่ประเทศเป้าหมายเดียวกัน เช่น กลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของภารกิจให้ความร่วมมือเพื่อการพัฒนา กับต่างประเทศ (ได้แก่ ส่วนให้ความร่วมมือกับต่างประเทศ 1) ภารกิจความร่วมมือหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนา (ได้แก่ ส่วนความร่วมมือหุ้นส่วนทวิภาคี และส่วนความร่วมมือหุ้นส่วนพหุภาคี) และภารกิจความร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (ได้แก่ ส่วนความร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 2)

4) สพร. ขาดบุคลากรในระดับปฏิบัติ

นับจาก สพร. ได้จัดตั้งขึ้นภายในกระทรวงการต่างประเทศเมื่อ พ.ศ. 2547 สพร. ไม่อาจจัดหาเจ้าหน้าที่ใหม่เข้ามาปฏิบัติงานได้เนื่องจากการจัดหาข้าราชการใหม่จะต้องได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งส่งผลให้เกิดภาวะขาดแคลนบุคลากรเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ เจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบความร่วมมือทวิภาคีที่ไทยให้ความช่วยเหลือเป็นจำนวนมากที่สุด เช่น ประเทศลาว มีผู้ปฏิบัติงานเพียง 2 คนเท่านั้น อีกทั้ง สพร. ยังไม่มีเจ้าหน้าที่ไปประจำการในประเทศ

ดังกล่าว และประเทศอื่นๆ (Adian, 2008) นอกจากนั้น การที่ สพร. ไม่สามารถจัดหาเจ้าหน้าที่ใหม่ เพื่อปฏิบัติงานด้านความร่วมมือเพื่อการพัฒนาต่างประเทศ (ตำแหน่งเจ้าหน้าที่วิเทศสหการ) จึงทำให้เกิดภาวะขาดแคลนบุคลากรแรกเข้าอย่างต่อเนื่องเป็นเวลากว่า 5 ปี อย่างไรก็ตาม เมื่อปลายปี 2553 กระทรวงฯ ได้จัดหาเจ้าหน้าที่วิเทศสหการ เข้ามาจำนวน 6 คน ทั้งนี้ สพร. ได้มอบหมายให้ ปฏิบัติงานที่ส่วนความร่วมมือหุ้นส่วนทวิภาคี จำนวน 1 คน ซึ่งยังไม่เพียงพอเมื่อเปรียบเทียบกับในเชิง ปริมาณงานและประเทศต่างๆ ที่อยู่ในความรับผิดชอบของส่วนงานดังกล่าว

5) สพร. มีงบประมาณจำกัด

รัฐบาลไทยมีนโยบายให้ สพร. เป็นกลไกสนับสนุนนโยบายด้านต่างประเทศ และความร่วมมือเพื่อการพัฒนาแก่ต่างประเทศ ทั้งนี้ ประเทศไทยมีการดำเนินงานให้ความร่วมมือ แก่ประเทศกำลังพัฒนาต่างๆ ในแต่ละภูมิภาค ได้แก่ เอเชียและแปซิฟิก แอฟริกา ลาตินอเมริกาและ แคริเบียน และตะวันออกกลาง อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณากรอบวงเงินงบประมาณที่ สพร. ได้รับ จัดสรรในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา พบว่า ปี 2551 ได้รับงบประมาณ 430 ล้านบาท (เพิ่มขึ้นร้อยละ 12) ปี 2552 ได้รับงบประมาณ 495 ล้านบาท (เพิ่มขึ้นร้อยละ 14) ปี 2553 ได้รับงบประมาณ 396 ล้านบาท (เพิ่มขึ้นร้อยละ 12) ปี 2554 ได้รับงบประมาณ 449 ล้านบาท (เพิ่มขึ้นร้อยละ 14) ปี 2555 ได้รับ งบประมาณ 479 ล้านบาท (เพิ่มขึ้นร้อยละ 15) ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา สพร. ได้รับงบประมาณเพิ่มขึ้นจำนวน 50 ล้านบาท หรือเพิ่มขึ้น 10 ล้านบาทต่อปี ทั้งนี้ภายใต้กรอบ วงเงินงบประมาณที่ สพร. ได้รับจัดสรรดังกล่าว ปรากฏว่า งบประมาณที่ใช้สำหรับการดำเนินงาน ความร่วมมือไตรภาคีมีเพียงจำนวน 25 – 30 ล้านบาทต่อปี หรือคิดเป็นร้อยละ 6 ของงบประมาณที่ ได้รับทั้งหมด

6) ขาดการเชื่อมโยงด้านแผนงานและงบประมาณ

แม้ว่า สพร. จะเป็นเครื่องมือสนับสนุนนโยบายด้านการต่างประเทศ ใน ขณะเดียวกัน สพร. มีภารกิจที่จะต้องสนับสนุนการดำเนินงานภายใต้กรอบความร่วมมือต่างๆ ด้วย จะเห็นได้ว่า กระทรวงฯ ได้ส่งเสริมบทบาทของไทยในการสนับสนุนความร่วมมือกับประเทศผู้ให้ ต่างๆ ในฐานะผู้ให้ร่วม (co – donor) ในรูปแบบไตรภาคีเพื่อสนับสนุนการพัฒนาในกรอบความ ร่วมมือต่างๆ อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติ การดำเนินงานยังมีข้อจำกัดเนื่องจากขาดการวางแผน ร่วมกัน รวมถึงการจัดเตรียมงบประมาณล่วงหน้า ทำให้ไม่สามารถขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติได้ตาม แผนงาน หรือล่าช้ากว่าที่กำหนดไว้

1.4.3 โอกาส

การวิเคราะห์โอกาสสามารถจำแนกในแต่ละประเด็น ดังนี้

1) ประเทศผู้ให้สนับสนุนการก้าวไปสู่ประชาคมอาเซียนในปี 2015

การก้าวไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียนจะก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายแรงงาน สินค้าและบริการได้อย่างเสรี ทำให้ประเทศสมาชิกในอาเซียน (ASEAN countries) และประเทศผู้ให้นอกอาเซียน (Non – ASEAN countries) โดยเฉพาะประเทศคู่เจรจาของอาเซียน (Dialogue Partners) เล็งเห็นโอกาสในการส่งเสริมการค้าและการลงทุนเพื่อให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจมากยิ่งขึ้น รวมทั้งให้การสนับสนุนการเตรียมความพร้อมของประเทศสมาชิกไปสู่การรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียน

2) ประเทศผู้ให้สนับสนุนการลดช่องว่างการพัฒนาในภูมิภาค

การเสริมสร้างความเจริญรุ่งเรืองร่วมกันในภูมิภาค คือ การพยายามยกระดับการพัฒนาของประเทศต่างๆ ให้มีความใกล้เคียงหรือเท่าเทียมกัน รวมทั้งจัดเงื่อนไขที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศ เช่น การลดความยากจน เป็นต้น ดังนั้น ประเทศผู้ให้ต่างๆ จึงใช้ความช่วยเหลือเป็นเครื่องมือในการพัฒนาและลดช่องว่างระดับการพัฒนาของประเทศต่างๆ ในภูมิภาค โดยมุ่งหวังที่จะให้ประเทศเหล่านั้นสามารถยกระดับทางเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศโดยรวม ซึ่งหากประชากรของประเทศกำลังพัฒนามีรายได้เพิ่มขึ้น ก็จะทำให้มีกำลังซื้อเพิ่มขึ้น ซึ่งจะเป็นตลาดรองรับสินค้าของประเทศผู้ให้ด้วย

3) ประเทศผู้ให้สนับสนุนกรอบความร่วมมือระดับภูมิภาค

ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาในระดับภูมิภาคและอนุภูมิภาคในเอเชียมีหลายกรอบ เช่น ASEAN ACMECS IMT-GT BIMSTEC และ GMS นอกจากนี้ ประเทศผู้ให้ที่สำคัญได้เข้ามาให้การสนับสนุนในกรอบลุ่มน้ำโขง เช่น ญี่ปุ่น ได้ให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาภายใต้กรอบ Mekong - Japan และสหรัฐฯ ได้ให้การสนับสนุนในกรอบ US – Lower Mekong Initiative (LMI) เป็นต้น เพื่อสนับสนุนความเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจและการพัฒนาในภูมิภาค

4) ประเทศผู้ให้สนใจให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศที่มีพัฒนาการทางประชาธิปไตย เช่น เมียนมาร์

การที่เมียนมาร์มีการเปลี่ยนแปลงภายในประเทศโดยมีพัฒนาการในเชิงบวก และส่งเสริมกระบวนการประชาธิปไตย ทำให้นานาประเทศรวมทั้งประเทศผู้ให้ต่างๆ แสดงความสนใจ และพร้อมให้ความช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาบุคลากร และขีดความสามารถของหน่วยงานต่างๆ เพื่อรองรับการพัฒนาประเทศในอนาคต

1.4.4 ข้อจำกัด

การวิเคราะห์ข้อจำกัดสามารถจำแนกในแต่ละประเด็น ดังนี้

1) ประเทศผู้ให้ต่างๆ (donors community) ตระหนักถึงประสิทธิผลของความช่วยเหลือมากยิ่งขึ้น

ในปัจจุบัน ประเทศผู้ให้ต่างๆ ได้เล็งเห็นความสำคัญของการให้ความช่วยเหลืออย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้เป็นไปตามปฏิญญาปารีสว่าด้วยประสิทธิผลของความช่วยเหลือ (Paris Declaration on Aid Effectiveness) ซึ่งให้ความสำคัญในการประสานความช่วยเหลือของแหล่งต่างๆ (Harmonization of Aid)

วิธีการที่จะทำให้การให้ความช่วยเหลือเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีการประสานความร่วมมือระหว่างแหล่งผู้ให้ต่างๆ โดยไม่ซ้ำซ้อนกัน คือ การประสานงานระหว่างแหล่งผู้ให้ต่างๆ (donor coordination) เช่น การจัดตั้ง Partnership Group on Aid Effectiveness in Myanmar ซึ่งเป็นเวทีสำหรับประเทศผู้ให้ต่างๆ และองค์การในเครือสหประชาชาติในลักษณะ joint funding mechanism เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินโครงการความร่วมมือต่างๆ ในเมียนมาร์ เพื่อหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อนของความช่วยเหลือ เป็นต้น นอกจากนี้ กลไกดังกล่าวยังช่วยให้มีข้อมูลภาพรวมความช่วยเหลือของประเทศต่างๆ เพื่อประโยชน์ในการวางแผนการให้ความช่วยเหลือได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย

2) ประเทศผู้ให้ (donor country) เน้นให้ความสำคัญกับความร่วมมือทวิภาคีมากกว่าไตรภาคี

2.1) ประเทศผู้ให้และประเทศผู้รับเห็นว่า การดำเนินงานความร่วมมือ 2 ฝ่าย หรือความร่วมมือทวิภาคี (bilateral cooperation) มีความยุ่งยากน้อยกว่าความร่วมมือ 3 ฝ่าย หรือความร่วมมือไตรภาคี (triangular cooperation) อีกทั้ง ความร่วมมือทวิภาคีจะทำให้ประเทศผู้ให้ได้รับการยอมรับหรือความดีความชอบ (credit) อย่างเต็มที่จากประเทศผู้รับ ในขณะที่หากเป็นความร่วมมือไตรภาคีอาจได้รับการยอมรับหรือความดีความชอบเพียงบางส่วนเท่านั้น

2.2) ความร่วมมือทวิภาคีจะทำให้ประเทศผู้รับได้รับความช่วยเหลือเต็มจำนวนจากประเทศผู้ให้เดี่ยว (single donor) ในขณะที่ ความร่วมมือไตรภาคีเป็นการแบ่งสัดส่วนความรับผิดชอบค่าใช้จ่ายโดยผู้ให้ 2 แหล่ง (co-donor) ซึ่งขึ้นอยู่กับข้อตกลงร่วมกันระหว่างประเทศผู้ให้ทั้งสอง

2.3) ความร่วมมือไตรภาคีทำให้เกิดค่าใช้จ่ายทางธุรกรรมเพิ่มสูงขึ้น (transaction costs) เนื่องจาก ทั้ง 3 ฝ่ายจะต้องนิยามความสนใจให้ตรงกัน (define the joint interest) เห็นชอบในวิธีการทำงานร่วมกัน (common approach) สร้างกฎระเบียบ งบประมาณ รวมทั้งขั้นตอนที่จำเป็นและต้องการในการดำเนินงานความร่วมมือ

2.4) การเพิ่มจำนวนประเทศผู้ให้ความช่วยเหลือจะทำให้การประสานความร่วมมือระหว่างประเทศผู้ให้ต่างๆ มีความซับซ้อนยิ่งขึ้น

3) ประเทศผู้ให้ประสบวิกฤตทางเศรษฐกิจและการเงิน

ประเทศผู้ให้ต่างๆ ประสบภาวะวิกฤตทางเศรษฐกิจและการเงินภายในประเทศ เช่น ประเทศในยุโรปโซน ประกอบด้วยรัฐสมาชิกสหภาพยุโรป 17 รัฐ ซึ่งใช้เงินสกุล

ยูโรเป็นสกุลเงินร่วม และเป็นเงินสกุลเดียวที่ชำระหนี้ได้ตามกฎหมาย ยุโรปโซนปัจจุบันประกอบด้วย ออสเตรีย เบลเยียม ไชปรัส เอสโตเนีย ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส เยอรมนี กรีซ ไอร์แลนด์ อิตาลี ลักเซมเบิร์ก มอลตา เนเธอร์แลนด์ โปรตุเกส สโลวาเกีย สโลวีเนีย และสเปน ทั้งนี้ การเกิดวิกฤตยูโรโซน ทำให้งบประมาณส่วนใหญ่จะต้องใช้ในการแก้ปัญหาเศรษฐกิจ และอาจไม่มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินงานความร่วมมือไตรภาคี หรือมีงบประมาณน้อย และอาจใช้งบประมาณที่มีอยู่จำกัดสนับสนุนความร่วมมือในกรอบพหุภาคีแทนที่จะร่วมมือกับไทยในกรอบไตรภาคี เช่น การสนับสนุนงบประมาณในกรอบ UNDP, ADB หรือ World Bank เป็นต้น

4) ประเทศผู้ให้ไม่ได้มอบหมายหน่วยงานตัวแทนในฐานะคู่เจรจากับไทย

ในขณะที่ไทยมีกระทรวงการต่างประเทศโดย สพร. เป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้ความร่วมมือแก่ต่างประเทศ และการเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือกับประเทศผู้ให้เดิมต่างๆ อย่างไรก็ตาม หากวิเคราะห์ในด้านแหล่งความร่วมมือต่างๆ ซึ่งเป็นคู่ร่วมมือกับไทย สามารถจำแนกออกได้ ดังนี้

4.1) มีเพียงบางแหล่งความร่วมมือเท่านั้นที่มีหน่วยงานที่ได้รับมอบหมายให้เป็นตัวแทนของรัฐบาลเพื่อขับเคลื่อนและเร่งรัดการดำเนินงาน รวมทั้งติดตามผลความร่วมมือกับ สพร. เช่น กรณีญี่ปุ่น (Japan International Cooperation Agency หรือ JICA) เยอรมนี (German Technical Cooperation หรือ GTZ) เป็นต้น

4.2) บางแหล่งความร่วมมือแม้มีหน่วยงานตัวแทนในไทย แต่ก็ไม่มีผู้รับผิดชอบโดยตรงหรือชัดเจนในการขับเคลื่อนความร่วมมือไตรภาคี เช่น อังกฤษ ฮังการี สวีเดน และสวิตเซอร์แลนด์

4.3) บางแหล่งความร่วมมือยังคงมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับโครงการระดับภูมิภาคเป็นสำคัญภายหลังความร่วมมือทวิภาคีสิ้นสุดลง เช่น กรณีออสเตรเลีย (Australian Agency for International Development หรือ AusAID) ซึ่งแม้ว่าจะได้มีการจัดทำข้อตกลงความร่วมมือไตรภาคีกับไทยไว้แล้วตั้งแต่ปี 2545 แต่ยังไม่มีความชัดเจนที่จะขับเคลื่อนให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยยังคงมุ่งเน้นให้การสนับสนุนโครงการความร่วมมือระดับภูมิภาค เช่น การดำเนินงานโครงการความร่วมมือต่อต้านการค้ามนุษย์ในเอเชีย (Asia Regional Trafficking in Persons หรือ ARTIP)

4.4) บางแหล่งความร่วมมือแม้มีหน่วยงานตัวแทนในประเทศไทย แต่ขอบเขตความรับผิดชอบจำกัดเฉพาะความร่วมมือกับไทยในเอเชียเท่านั้น แต่ไม่ครอบคลุมความ

ร่วมมือให้แก่ประเทศกำลังพัฒนาในภูมิภาคอื่นๆ เช่น กรณีสหรัฐฯ (USAID Regional Development Mission for Asia)

4.5) บางแหล่งความร่วมมือซึ่งไม่ได้มีการมอบหมายตัวแทนประจำการอยู่ในสถานทูตในไทยเพื่อเป็นคู่เจรจากับ สพร.ไว้ด้วยในลักษณะ counterpart หรือ policy dialogue partner แม้ว่าทั้ง 2 ฝ่ายจะได้มีการลงนามในความตกลงว่าด้วยความร่วมมือในการจัดหลักสูตรฝึกอบรมประเทศที่สามไว้แล้วก็ตาม เช่น กรณีสิงคโปร์ (Technical Cooperation Directorate : TCD) เป็นต้น

5) ขาดกลไกการดำเนินงานความร่วมมือ

ในช่วงที่ไทยเป็นผู้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศในกรอบทวิภาคี รัฐบาลทั้ง 2 ฝ่ายได้เล็งเห็นความสำคัญของการจัดตั้งกลไกความร่วมมือเพื่อกำหนดทิศทาง ทบทวนและติดตามผลความร่วมมือดังกล่าวโดยได้มีการจัดให้มีการประชุมหารือประจำปีในลักษณะ Annual Consultative Meeting เช่น กรณีของออสเตรเลีย เดนมาร์ก เยอรมนี เป็นต้น อย่างไรก็ตาม สำหรับการดำเนินงานความร่วมมือไตรภาคียังไม่มีการจัดตั้งกลไกระหว่าง 2 ฝ่ายในการขับเคลื่อนและกำหนดทิศทาง เพื่อให้การดำเนินงานเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม

โดยสรุป หากวิเคราะห์ SWOT ในภาพรวมโดยคำนึงถึงปัจจัยแวดล้อมทั้งภายใน (ได้แก่ จุดแข็ง และจุดอ่อน) และปัจจัยแวดล้อมภายนอก (ได้แก่ โอกาส และข้อจำกัด) ในประเด็นสำคัญๆ ที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่า ประเทศไทยมีจุดแข็งและโอกาสในการขยายความร่วมมือไตรภาคีกับประเทศต่างๆ โดยใช้ศักยภาพของไทยในการให้ความร่วมมือแก่ประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ โดยนำประเทศพัฒนาแล้วเข้ามาเสริมและร่วมสนับสนุนการดำเนินงานความร่วมมือของไทย และนำประสบการณ์ความร่วมมือที่ไทยมีกับประเทศพัฒนาแล้วซึ่งประสบความสำเร็จมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เพื่อช่วยส่งเสริมการรวมตัวในภูมิภาค (regional integration) ตลอดจนช่วยเสริมบทบาทของไทยให้เป็นที่รู้จักในฐานะประเทศผู้ให้รายใหม่ (emerging donor) ในเวทีระหว่างประเทศ ทั้งยังสามารถใช้ประโยชน์จากความร่วมมือไตรภาคีเพื่อช่วยเสริมสร้างขีดความสามารถให้แก่หน่วยงานของไทยเองในการดำเนินงานระดับสากลอีกด้วย

4.2 วิเคราะห์กรณีความร่วมมือที่มีข้อตกลงความร่วมมือไตรภาคีกับไทยแล้ว

4.2.1 ญี่ปุ่น

1) วิเคราะห์ SWOT และ TOWS Matrix เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์ และส่งเสริมความร่วมมือไตรภาคีของไทย

	โอกาส (ภายนอก)	ข้อจำกัด (ภายนอก)
<p>จุดแข็ง (ภายใน)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) นโยบายรัฐบาลมีความต่อเนื่อง 2) มีความพร้อมเชิงวิชาการที่มีการพัฒนาในหลายสาขา 3) มีหน่วยงานและสถาบันการศึกษาเป็นจำนวนมากที่ต้องการร่วมมือกับหน่วยงานต่างประเทศ 4) สามารถใช้ตัวแบบและประสบการณ์จากการเป็นประเทศผู้รับไปถ่ายทอดให้แก่ประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆอย่างเหมาะสม 5) มีข้อได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ เช่น เทคโนโลยีที่เหมาะสม ค่าใช้จ่ายน้อย 	<ol style="list-style-type: none"> 1) มีข้อตกลงไตรภาคีร่วมกับไทยแล้ว 2) มีหน่วยงานตัวแทน และเป็นกลไกการดำเนินงาน 3) เป็นคู่เจรจาของอาเซียนและสนับสนุนการก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียน 4) สนับสนุนการลดช่องว่างการพัฒนา และกรอบความร่วมมือระดับภูมิภาค 5) อื่นๆ เช่น สนใจให้ความร่วมมือแก่เมียนมาร์ <p>- ประเทศไทยควรเน้นกลยุทธ์เชิงรุกในการขยายความร่วมมือไตรภาคีกับญี่ปุ่น</p> <p>- ประเทศไทยควรใช้ข้อได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบในการขยายความร่วมมือกับญี่ปุ่นเพื่อลดช่องว่างการพัฒนาในภูมิภาค</p> <p>- ประเทศไทยควรเชิญชวนญี่ปุ่นมาให้ความร่วมมือแก่เมียนมาร์</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) กระทบถึงประสิทธิผลการให้ความช่วยเหลือ <p>- ประเทศไทยควรเน้นความร่วมมือไตรภาคีกับญี่ปุ่นในสาขาที่ไม่ซ้ำซ้อนกับแหล่งอื่นๆ</p>

<p>ความใกล้เคียงเชิงภูมิศาสตร์ ภาษา และวัฒนธรรม</p> <p>6) โครงสร้าง สพร.กำหนด ภารกิจรับผิดชอบอย่าง ชัดเจน</p>		
<p>จุดอ่อน (ภายใน)</p> <p>1) กฎระเบียบไม่เอื้ออำนวย</p> <p>2) สพร.ไม่มีสถานะเป็นนิติบุคคล</p> <p>3) สพร.ขาดแคลนบุคลากร</p> <p>4) สพร.มีงบประมาณจำกัด</p> <p>5) สพร.มีหลายภารกิจ และ ส่วนงานที่รับผิดชอบ ประเทศเป้าหมายเดียวกัน เช่น ประเทศเพื่อนบ้าน</p> <p>6) ขาดความเชื่อมโยงด้าน แผนงานและงบประมาณ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ประเทศไทยและญี่ปุ่นควรใช้กลไกที่มีอยู่ในการเห็นชอบแผนปฏิบัติงานย่อย โดยไม่ต้องมีการ ลงนาม เพื่อหลีกเลี่ยงสถานะทางกฎหมายของ สพร. และ ประเด็นมาตรา 190 - ประเทศไทยควรขอให้ ญี่ปุ่นสนับสนุนค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่เพื่อลดภาระงบประมาณของไทย - ประเทศไทยควร outsource และใช้ความชำนาญการของสถาบันไทย และผู้เชี่ยวชาญไทย (expertise) โดยขอให้ญี่ปุ่น รับผิดชอบและสนับสนุน ค่าใช้จ่ายดังกล่าว - กระทรวงการต่างประเทศ ควรมีการบูรณาการแผนงาน ในระดับส่วนต่างๆของ สพร. และระหว่าง สพร.กับ กรมภูมิภาค เพื่อไม่ให้ ประเทศเป้าหมายซ้ำซ้อนกัน และมีการเตรียมงบประมาณรองรับไว้ล่วงหน้า 	<ul style="list-style-type: none"> - ประเทศไทยและญี่ปุ่นควร เข้าร่วมในกลไกการประชุม สำหรับประเทศผู้ให้ความช่วยเหลือ (joint funding mechanism หรือ donor coordination meeting) เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับมา ประกอบการพิจารณาเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศที่สาม

2) ผลการศึกษา

การส่งเสริมความร่วมมือกับญี่ปุ่นยังมีโอกาสให้ไทยสามารถขยายความร่วมมือไตรภาคีของไทยไปสู่ประเทศที่สาม เนื่องจากญี่ปุ่นมีหน่วยงานที่ได้รับหมายให้รับผิดชอบโดยตรง และเป็นคู่เจรจากับไทย ได้แก่ Japan International Cooperation Agency (JICA) นอกจากนี้ ญี่ปุ่นยังคงให้ความสำคัญกับประเทศในภูมิภาค และยินดีร่วมมือกับไทยอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ความร่วมมือไตรภาคีรูปแบบการร่วมกันจัดหลักสูตรฝึกอบรมให้แก่ประเทศที่สามในประเทศไทย และการส่งผู้เชี่ยวชาญไทยไปปฏิบัติงานในประเทศที่สาม โดยการสนับสนุนจากญี่ปุ่นยังสามารถดำเนินการร่วมกันต่อไปได้

อย่างไรก็ตาม หากคำนึงถึงประสิทธิผลของความช่วยเหลือไทยและญี่ปุ่นควรหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อนกับความช่วยเหลือจากแหล่งอื่นๆ และควรเป็นสาขาที่ญี่ปุ่นให้ความสนใจ เช่น Global Warming (ตารางที่ 4) ซึ่งเป็นสาขาและจุดเน้นที่ไทยพร้อมให้ความร่วมมือ เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (บทที่ 3 ข้อ 3.2.5) เป็นต้น ทั้งนี้ ความร่วมมือในอนาคตควรดำเนินงานในรูปแบบงาน (Programme Approach) โดยไม่ควรมีจำนวนโครงการมากนัก แต่เน้นก่อให้เกิดประโยชน์ในวงกว้าง รวมทั้งควรแสวงหาช่องทางในการขยายความร่วมมือไปยังภูมิภาคอื่นด้วย เช่น แอฟริกา เป็นต้น

4.2.2 ลักซ์มเบิร์ก

1) วิเคราะห์ SWOT และ TOWS Matrix เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์ และส่งเสริมความร่วมมือไตรภาคีของไทย

	โอกาส (ภายนอก)	ข้อจำกัด (ภายนอก)
	1) มีข้อตกลงไตรภาคีร่วมกับไทยแล้ว	1) เป็นประเทศในกลุ่มที่เกิดวิกฤตยูโร โซน 2) ไม่มีหน่วยงานตัวแทนและกลไกการดำเนินงาน 3) ไม่ใช่คู่เจรจาในกรอบอาเซียนและกรอบความร่วมมือระดับภูมิภาค 4) ไม่แสดงความสนใจให้ความร่วมมือแก่เมียนมาร์

<p>จุดแข็ง (ภายใน)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) นโยบายรัฐบาลมีความต่อเนื่อง 2) มีความพร้อมเชิงวิชาการที่มีการพัฒนาในหลายสาขา 3) มีหน่วยงานและสถาบันการศึกษาเป็นจำนวนมากที่ต้องการร่วมมือกับหน่วยงานต่างประเทศ 4) สามารถใช้ตัวแบบ และประสบการณ์จากการเป็นประเทศผู้รับไปถ่ายทอดให้แก่ประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆอย่างเหมาะสม 5) มีข้อได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ เช่น เทคโนโลยีที่เหมาะสม ค่าใช้จ่ายน้อย ความใกล้เคียงเชิงภูมิศาสตร์ ภาษา และวัฒนธรรม 6) โครงสร้าง สพร.กำหนดภารกิจรับผิดชอบอย่างชัดเจน 	<ul style="list-style-type: none"> - ประเทศไทยควรใช้ข้อตกลงที่จัดทำไว้แล้วโดยการประชุมระดับสูงในการรื้อฟื้นความร่วมมือรูปแบบไตรภาคี - ประเทศไทยควรใช้ข้อได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบและสาขาที่ไทยมีศักยภาพร่วมกับลักซัมเบอร์ก์ในการให้ความร่วมมือแก่ประเทศที่สาม 	<ul style="list-style-type: none"> - ประเทศไทยควรขอให้สถานการณ์วิกฤตยูโรโซนคลี่คลายไปในทางที่ดีขึ้นก่อนที่จะเจรจากับฝ่ายลักซัมเบอร์ก์ - ในขณะเดียวกันประเทศไทยควรสอบถามความชัดเจนเกี่ยวกับหน่วยงานตัวแทนของลักซัมเบอร์ก์ที่รับผิดชอบความร่วมมือไตรภาคี
<p>จุดอ่อน (ภายใน)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) กฎระเบียบไม่เอื้ออำนวย 2) สพร.ไม่มีสถานะเป็นนิติบุคคล 3) สพร.ขาดแคลนบุคลากร 4) สพร.มีงบประมาณจำกัด 5) สพร.มีหลายภารกิจ และส่วนงานที่รับผิดชอบ 	<ul style="list-style-type: none"> - ประเทศไทยควร outsource และใช้ความชำนาญการของสถาบันไทยและผู้เชี่ยวชาญไทย (expertise) - ประเทศไทยและลักซัมเบอร์ก์ควรร่วมกันรับผิดชอบค่าใช้จ่ายภายใต้งบประมาณ 	<ul style="list-style-type: none"> - ประเทศไทยและลักซัมเบอร์ก์ควรเข้าร่วมในกลไกการประชุมสำหรับประเทศผู้ให้ความช่วยเหลือ (joint funding mechanism หรือ donor coordination meeting) เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับมาประกอบการพิจารณาใช้

<p>ประเทศเป้าหมายเดียวกัน เช่น ประเทศเพื่อนบ้าน</p> <p>6) ขาดความเชื่อมโยงด้าน แผนงานและงบประมาณ</p>	<p>ที่มีอย่างจำกัด เช่น โครงการขนาดเล็ก ซึ่งใช้งบประมาณไม่มากนัก</p> <p>- กระทรวงการต่างประเทศ ควรมีการบูรณาการแผนงานในระดับส่วนต่างๆของ สพร. และระหว่าง สพร.กับ กรมภูมิภาค เพื่อไม่ให้ประเทศเป้าหมายซ้ำซ้อนกัน และมีการเตรียมงบประมาณรองรับไว้ล่วงหน้า</p>	<p>งบประมาณที่มีอย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด</p>
--	---	---

2) ผลการศึกษา

แม้ว่าการส่งเสริมความร่วมมือกับลัคซัมเบอร์กยังมีโอกาสอยู่บ้างในแง่ที่ทั้ง 2 ฝ่ายได้มีการจัดทำข้อตกลงไตรภาคีเพื่อเป็นกรอบในการดำเนินงานร่วมกันแล้ว แต่การดำเนินงานยังคงมีข้อจำกัดเนื่องจากข้อติดขัดด้านงบประมาณมีจำกัด โดยเฉพาะลัคซัมเบอร์กจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่เกิดวิกฤตยูโรโซน และคงต้องรอให้สถานการณ์คลี่คลายไปในทิศทางที่ดีขึ้นก่อน และมีสัญญาณเชิงบวกที่พร้อมจะร่วมมือกับไทยในรูปแบบไตรภาคีที่ได้ลงนามร่วมกันไว้แล้ว เช่น การมอบหมายตัวแทนหรือหน่วยงานที่ชัดเจนในการเจรจาหรือกับไทยเพื่อดำเนินงานและขับเคลื่อนความร่วมมือดังกล่าว

4.2.3 ออสเตรเลีย

1) วิเคราะห์ SWOT และ TOWS Matrix เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์ และส่งเสริมความร่วมมือไตรภาคีของไทย

	โอกาส (ภายนอก)	ข้อจำกัด (ภายนอก)
	<ol style="list-style-type: none"> 1) มีข้อตกลงไตรภาคีร่วมกับไทยแล้ว 2) มีหน่วยงานตัวแทน และเป็นกลไกการดำเนินงาน 3) เป็นคู่เจรจาของอาเซียน และสนับสนุนการก้าวสู่การ 	<ol style="list-style-type: none"> 1) กระทบถึงประสิทธิภาพการให้ความช่วยเหลือ 2) ยังไม่แสดงความสนใจให้ความร่วมมือแก่เมียนมาร์

	<p>เป็นประชาคมอาเซียน</p> <p>4) สนับสนุนการลดช่องว่างการพัฒนา และกรอบความร่วมมือระดับภูมิภาค</p> <p>5) ให้การสนับสนุนประเทศในหมู่เกาะแปซิฟิก (Pacific Island Countries) ซึ่งเป็นประเทศที่ไทยให้ความสำคัญเช่นกัน</p>	
<p>จุดแข็ง (ภายใน)</p> <p>1) นโยบายรัฐบาลมีความต่อเนื่อง</p> <p>2) มีความพร้อมเชิงวิชาการที่มีการพัฒนาในหลายสาขา</p> <p>3) มีหน่วยงานและสถาบันการศึกษาเป็นจำนวนมากที่ต้องการร่วมมือกับหน่วยงานต่างประเทศ</p> <p>4) สามารถใช้ตัวแบบ และประสบการณ์จากการเป็นประเทศผู้รับไปถ่ายทอดให้แก่ประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆอย่างเหมาะสม</p> <p>5) มีข้อได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ เช่น เทคโนโลยีที่เหมาะสม ค่าใช้จ่ายน้อย ความใกล้เคียงเชิงภูมิศาสตร์ ภาษา และวัฒนธรรม</p> <p>6) โครงสร้าง สพร.กำหนดภารกิจรับผิดชอบอย่างชัดเจน</p>	<p>- ประเทศไทยควรเร่งเจรจากับออสเตรเลียโดยใช้กลไกการประชุมระดับสูงในการผลักดันข้อตกลงไตรภาคีกับออสเตรเลียให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม</p> <p>- ประเทศไทยควรใช้ข้อได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบในการร่วมมือกับออสเตรเลียเพื่อลดช่องว่างการพัฒนาในภูมิภาค</p>	<p>- ประเทศไทยควรเน้นความร่วมมือไตรภาคีกับออสเตรเลียในสาขาที่ไม่ซ้ำซ้อนกับแหล่งอื่นๆ</p>

<p>จุดอ่อน (ภายใน)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) กฎระเบียบไม่เอื้ออำนวย 2) สพร.ไม่มีสถานะเป็นนิติบุคคล 3) สพร.ขาดแคลนบุคลากร 4) สพร.มีงบประมาณจำกัด 5) สพร.มีหลายภารกิจ และส่วนงานที่รับผิดชอบประเทศเป้าหมายเดียวกัน เช่น ประเทศเพื่อนบ้าน 6) ขาดความเชื่อมโยงด้านแผนงานและงบประมาณ 	<ul style="list-style-type: none"> - ประเทศไทยและออสเตรเลียควรใช้กลไกที่มีอยู่ในการเห็นชอบแผนปฏิบัติงานย่อย โดยไม่ต้องมีการลงนาม เพื่อหลีกเลี่ยงสถานะทางกฎหมายของ สพร. และประเด็นมาตรา 190 - ประเทศไทยควรขอให้ออสเตรเลียสนับสนุนค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่เพื่อลดภาระงบประมาณของไทย - ประเทศไทยควร outsource และใช้ความชำนาญการของสถาบันไทยและผู้เชี่ยวชาญไทย (expertise) โดยขอให้ออสเตรเลียรับผิดชอบและสนับสนุนค่าใช้จ่ายดังกล่าว - กระทรวงการต่างประเทศควรมีการบูรณาการแผนงานในระดับส่วนต่างๆของ สพร. และระหว่าง สพร.กับกรมภูมิภาค เพื่อไม่ให้ประเทศเป้าหมายซ้ำซ้อนกัน และมีการเตรียมงบประมาณรองรับไว้ล่วงหน้า 	<ul style="list-style-type: none"> - ประเทศไทยและออสเตรเลียควรเข้าร่วมในกลไกการประชุมสำหรับประเทศผู้ให้ความช่วยเหลือ (joint funding mechanism หรือ donor coordination meeting) เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับมาประกอบการพิจารณาเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศที่สาม
--	--	--

2) ผลการศึกษา

แม้ว่าการส่งเสริมความร่วมมือกับออสเตรเลียยังมีโอกาสอยู่บ้างในแง่ที่ทั้ง 2 ฝ่ายได้มีการจัดทำข้อตกลงไตรภาคีเพื่อเป็นกรอบในการดำเนินงานร่วมกันแล้ว อีกทั้งมีหน่วยงาน

รับผิดชอบของฝ่ายออสเตรเลียในประเทศไทยในฐานะคู่เจรจากับฝ่ายไทยแล้ว คือ Australian Agency for International Development (AusAID) เพื่อดำเนินงานและขับเคลื่อนความร่วมมือดังกล่าว โดยอาจเริ่มต้นด้วยโครงการขนาดเล็กซึ่งใช้งบประมาณไม่มาก เช่น การร่วมกันจัดอบรมในประเทศไทยในสาขาที่ไทยมีศักยภาพและสอดคล้องกับความต้องการของประเทศเพื่อนบ้านของไทย รวมถึงประเทศในหมู่เกาะแปซิฟิกซึ่งออสเตรเลียให้ความสำคัญโดยขอให้ AusAID สนับสนุนงบประมาณ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม หากคำนึงถึงประสิทธิผลของความช่วยเหลือ ไทยและออสเตรเลียควรหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อนกับความช่วยเหลือจากแหล่งอื่นๆด้วย และควรเป็นสาขาที่ออสเตรเลียให้ความสนใจ เช่น สาธารณสุข (ตารางที่ 4) ซึ่งเป็นสาขาและจุดเน้นที่ไทยพร้อมให้ความร่วมมือ เช่น การป้องกันและควบคุมโรค และสาธารณสุขมูลฐาน (บทที่ 3 ข้อ 3.2.4) เป็นต้น

4.2.4 อังการี

1) วิเคราะห์ SWOT และ TOWS Matrix เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์ และส่งเสริมความร่วมมือไตรภาคีของไทย

	โอกาส (ภายนอก)	ข้อจำกัด (ภายนอก)
	1) มีข้อตกลงไตรภาคีร่วมกับไทยแล้ว 2) สนับสนุนการลดช่องว่างการพัฒนา และกรอบความร่วมมือระดับภูมิภาค 3) อื่นๆ เช่น แสดงความสนใจให้ความร่วมมือแก่เมียนมาร์	1) ตระหนักถึงประสิทธิผลการให้ความช่วยเหลือ 2) ไม่มีหน่วยงานตัวแทนและเป็นกลไกการดำเนินงาน 3) ไม่ใช่คู่เจรจาของอาเซียนและสนับสนุนการก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียน
จุดแข็ง (ภายใน)	- ประเทศไทยควรเร่งเจรจากับอังการีในการขยายความร่วมมือไตรภาคีกับอังการี - ประเทศไทยควรใช้ข้อได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบในการขยายความร่วมมือกับอังการีเพื่อให้ความช่วยเหลือประเทศต่างๆ ในภูมิภาค	- ประเทศไทยควรเน้นความร่วมมือไตรภาคีกับอังการีในสาขาที่ไม่ซ้ำซ้อนกับแหล่งอื่นๆ - ประเทศไทยควรสอบถามความชัดเจนเกี่ยวกับหน่วยงานตัวแทนของอังการีที่รับผิดชอบความร่วมมือ

<p>หน่วยงานต่างประเทศ</p> <p>4) สามารถใช้ตัวแบบ และ ประสบการณ์จากการเป็น ประเทศผู้รับไปถ่ายทอด ให้แก่ประเทศกำลังพัฒนา อื่นๆอย่างเหมาะสม</p> <p>5) มีข้อได้เปรียบเชิง เปรียบเทียบ เช่น เทคโนโลยี ที่เหมาะสม ค่าใช้จ่ายน้อย ความใกล้เคียงเชิงภูมิศาสตร์ ภาษา และวัฒนธรรม</p> <p>6) โครงสร้าง สพร.กำหนด ภารกิจรับผิดชอบอย่าง ชัดเจน</p>	<p>- ประเทศไทยควรเชิญชวน ฮังการีมาให้ความร่วมมือ แก่เมียนมาร์</p>	<p>ไตรภาคี</p>
<p>จุดอ่อน (ภายใน)</p> <p>1) กุญแจเบียบไม่เอื้ออำนวย</p> <p>2) สพร.ไม่มีสถานะเป็นนิติ บุคคล</p> <p>3) สพร.ขาดแคลนบุคลากร</p> <p>4) สพร.มีงบประมาณจำกัด</p> <p>5) สพร.มีหลายภารกิจ และ ส่วนงานที่รับผิดชอบ ประเทศเป้าหมายเดียวกัน เช่น ประเทศเพื่อนบ้าน</p> <p>6) ขาดความเชื่อมโยงด้าน แผนงานและงบประมาณ</p>	<p>- ประเทศไทยควรขอให้ ฮังการีสับสนุนค่าใช้จ่าย ส่วนใหญ่เพื่อลดภาระ งบประมาณของไทย</p> <p>- ประเทศไทยควร outsource และใช้ความ ชำนาญการของสถาบันไทย และผู้เชี่ยวชาญไทย (expertise) โดยขอให้ ฮังการี รับผิดชอบและสนับสนุน ค่าใช้จ่ายดังกล่าว</p> <p>- กระทรวงการต่างประเทศ ควรมีการบูรณาการแผนงาน ในระดับส่วนต่างๆของ สพร. และระหว่าง สพร.กับ กรมภูมิภาค เพื่อไม่ให้</p>	<p>- ประเทศไทยและฮังการี ควรเข้าร่วมในกลไกการ ประชุมสำหรับประเทศผู้ให้ ความช่วยเหลือ (joint funding mechanism หรือ donor coordination meeting) เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับมา ประกอบการพิจารณาเพื่อให้ ความช่วยเหลือแก่ประเทศที่ สาม</p>

	ประเทศเป้าหมายซ้ำซ้อนกัน และมีการเตรียมงบประมาณ รองรับไว้ล่วงหน้า	
--	---	--

2) ผลการศึกษา

แม้ว่าการส่งเสริมความร่วมมือกับฮังการียังมีโอกาสอยู่บ้างในแง่ที่ทั้ง 2 ฝ่ายได้มีการจัดทำข้อตกลงไตรภาคีเพื่อเป็นกรอบในการดำเนินงานร่วมกันแล้ว อีกทั้งทั้ง 2 ฝ่ายเคยสนับสนุนการดำเนินงานความร่วมมือไตรภาคีร่วมกันแล้ว แต่ขาดความต่อเนื่อง ซึ่งอาจเนื่องจากฝ่ายฮังการีไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรงเพื่อดำเนินงานและขับเคลื่อนความร่วมมือดังกล่าว แต่เนื่องจากฝ่ายฮังการีมีความสนใจที่จะร่วมมือกับไทยเพื่อให้ความร่วมมือแก่เมียนมาร์ซึ่งน่าจะเป็นโอกาสของไทยในการขยายความร่วมมือกับฮังการีโดยอาศัยกรอบข้อตกลงไตรภาคีที่ลงนามร่วมกันไว้แล้ว

อย่างไรก็ตาม หากคำนึงถึงประสิทธิผลของความช่วยเหลือ ไทยและฮังการีควรหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อนกับความช่วยเหลือจากแหล่งอื่นๆด้วย และควรเป็นสาขาที่ฮังการีให้ความสนใจ เช่น ท่องเที่ยว (ตารางที่ 4) ซึ่งเป็นสาขาและจุดเน้นที่ไทยพร้อมให้ความร่วมมือ เช่น การบริหารจัดการการท่องเที่ยว และการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว (บทที่ 3 ข้อ 3.2.8) เป็นต้น

4.2.5 สวีเดน

1) วิเคราะห์ SWOT และ TOWS Matrix เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์ และส่งเสริมความร่วมมือไตรภาคีของไทย

	โอกาส (ภายนอก)	ข้อจำกัด (ภายนอก)
	1) มีข้อตกลงไตรภาคีร่วมกับไทยแล้ว 2) สนับสนุนการลดช่องว่างการพัฒนา และกรอบความร่วมมือระดับภูมิภาค	1) กระทบถึงประสิทธิผลการให้ความช่วยเหลือ 2) ไม่มีหน่วยงานตัวแทนและเป็นกลไกการดำเนินงาน 3) ไม่ใช่คู่แข่งของอาเซียนและสนับสนุนการก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียน 4) ยังไม่แสดงความสนใจให้ความร่วมมือแก่เมียนมาร์
จุดแข็ง (ภายใน) 1) นโยบายรัฐบาลมีความ	- ประเทศไทยควรใช้ข้อตกลงที่จัดทำไว้ใน	- ประเทศไทยควรสอบถามความชัดเจนเกี่ยวกับ

<p>ต่อเนื่อง</p> <p>2) มีความพร้อมเชิงวิชาการที่มีการพัฒนาในหลายสาขา</p> <p>3) มีหน่วยงานและสถาบันการศึกษาเป็นจำนวนมากที่ต้องการร่วมมือกับหน่วยงานต่างประเทศ</p> <p>4) สามารถใช้ตัวแบบและประสบการณ์จากการเป็นประเทศผู้รับไปถ่ายทอดให้แก่ประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆอย่างเหมาะสม</p> <p>5) มีข้อได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ เช่น เทคโนโลยีที่เหมาะสม ค่าใช้จ่ายน้อย ความใกล้ชิดเชิงภูมิศาสตร์ ภาษา และวัฒนธรรม</p> <p>6) โครงสร้าง สพร.กำหนดภารกิจรับผิดชอบอย่างชัดเจน</p>	<p>การรื้อฟื้นความร่วมมือรูปแบบไตรภาคี</p> <p>- ประเทศไทยควรใช้ข้อได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบและสาขาที่ไทยมีศักยภาพร่วมกับสวีเดนในการให้ความร่วมมือแก่ประเทศที่สาม</p>	<p>หน่วยงานตัวแทนของสวีเดนที่รับผิดชอบความร่วมมือไตรภาคี</p>
<p>จุดอ่อน (ภายใน)</p> <p>1) กฎระเบียบไม่เอื้ออำนวย</p> <p>2) สพร.ไม่มีสถานะเป็นนิติบุคคล</p> <p>3) สพร.ขาดแคลนบุคลากร</p> <p>4) สพร.มีงบประมาณจำกัด</p> <p>5) สพร.มีหลายภารกิจ และส่วนงานที่รับผิดชอบประเทศเป้าหมายเดียวกัน เช่น ประเทศเพื่อนบ้าน</p>	<p>- ประเทศไทยควร outsource และใช้ความชำนาญการของสถาบันไทยและผู้เชี่ยวชาญไทย (expertise)</p> <p>- ประเทศไทยและสวีเดนควรร่วมกันรับผิดชอบค่าใช้จ่ายภายใต้งบประมาณที่มีอย่างจำกัด เช่น โครงการขนาดเล็ก ซึ่งใช้งบประมาณ</p>	<p>- ประเทศไทยและสวีเดนควรเข้าร่วมในกลไกการประชุมสำหรับประเทศผู้ให้ความช่วยเหลือ (joint funding mechanism หรือ donor coordination meeting) เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับมาประกอบการพิจารณาใช้งบประมาณที่มีอย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด</p>

6) ขาดความเชื่อมโยงด้าน แผนงานและงบประมาณ	ไม่มากนัก - กระทรวงการต่างประเทศ ควรมีการบูรณาการแผนงาน ในระดับส่วนต่างๆของ สพร. และระหว่าง สพร.กับ กรมภูมิภาค เพื่อให้ ประเทศเป้าหมายเข้าซ้กัน และมีการเตรียมงบประมาณ รองรับไว้ล่วงหน้า	
--	--	--

2) ผลการศึกษา

แม้ว่าการส่งเสริมความร่วมมือกับสวีเดนยังมีโอกาสอยู่บ้างในแง่ที่ทั้ง 2 ฝ่ายได้มีการจัดทำข้อตกลงไตรภาคีเพื่อเป็นกรอบในการดำเนินงานร่วมกันแล้ว แต่เนื่องจากฝ่ายสวีเดนยังไม่มีหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรงเพื่อดำเนินงานและขับเคลื่อนความร่วมมือดังกล่าว ดังนั้น ไทยควรใช้ข้อตกลงที่จัดทำไว้แล้วในการรื้อฟื้นความร่วมมือรูปแบบไตรภาคีดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม หากคำนึงถึงประสิทธิผลของความช่วยเหลือ ไทยและสวีเดนควรหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อนกับความช่วยเหลือจากแหล่งอื่นๆด้วย และควรเป็นสาขาที่สวีเดนให้ความสนใจ เช่น สาธารณสุข (ตารางที่ 4) ซึ่งเป็นสาขาและจุดเน้นที่ไทยพร้อมให้ความร่วมมือ เช่น การส่งเสริมสุขภาพ และอนามัยสิ่งแวดล้อม (บทที่ 3 ข้อ 3.2.4) เป็นต้น

4.2.6 เยอรมนี

1) วิเคราะห์ SWOT และ TOWS Matrix เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์และส่งเสริมความร่วมมือไตรภาคีของไทย

	โอกาส (ภายนอก)	ข้อจำกัด (ภายนอก)
	1) มีข้อตกลงไตรภาคีร่วมกับไทยแล้ว 2) มีหน่วยงานตัวแทน และเป็นกลไกการดำเนินงาน 3) สนับสนุนการก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียน 4) สนับสนุนการลดช่องว่างการพัฒนา และกรอบความร่วมมือระดับภูมิภาค	1) เป็นประเทศที่อยู่ในกลุ่มยูโรโซน และได้รับผลกระทบจากวิกฤตยูโรโซน 2) ตระหนักถึงประสิทธิผล การให้ความช่วยเหลือ 3) ไม่ใช่คู่แข่งของอาเซียน 4) ยังไม่แสดงความสนใจให้ความร่วมมือแก่เมียนมาร์

<p>จุดแข็ง (ภายใน)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) นโยบายรัฐบาลมีความต่อเนื่อง 2) มีความพร้อมเชิงวิชาการที่มีการพัฒนาในหลายสาขา 3) มีหน่วยงานและสถาบันการศึกษาเป็นจำนวนมากที่ต้องการร่วมมือกับหน่วยงานต่างประเทศ 4) สามารถใช้ตัวแบบ และประสบการณ์จากการเป็นประเทศผู้รับไปถ่ายทอดให้แก่ประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆอย่างเหมาะสม 5) มีข้อได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ เช่น เทคโนโลยีที่เหมาะสม ค่าใช้จ่ายน้อย ความใกล้เคียงเชิงภูมิศาสตร์ ภาษา และวัฒนธรรม 6) โครงสร้าง สพร.กำหนดภารกิจรับผิดชอบอย่างชัดเจน 	<ul style="list-style-type: none"> - ประเทศไทยควรเน้นกลยุทธ์เชิงรุกในการขยายความร่วมมือไตรภาคีกับเยอรมนี - ประเทศไทยและเยอรมนีควรใช้กลไกที่มีอยู่ในการเห็นชอบแผนปฏิบัติงานย่อย โดยไม่ต้องมีการลงนาม เพื่อหลีกเลี่ยงสถานะทางกฎหมายของ สพร. และประเด็นมาตรา 190 - ประเทศไทยควรใช้ข้อได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบในการขยายความร่วมมือกับเยอรมนีเพื่อลดช่องว่างการพัฒนาในภูมิภาค 	<ul style="list-style-type: none"> - ประเทศไทยควรติดตามสถานการณ์วิกฤตยูโรโซนว่ามีผลกระทบกับเยอรมนี และงบประมาณที่จะสนับสนุนความร่วมมือไตรภาคีกับไทยในอนาคต - ประเทศไทยควรเน้นความร่วมมือไตรภาคีกับเยอรมนีในสาขาที่ไม่ซ้ำซ้อนกับแหล่งอื่นๆ
<p>จุดอ่อน (ภายใน)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) งบประมาณไม่เอื้ออำนวย 2) สพร.ไม่มีสถานะเป็นนิติบุคคล 3) สพร.ขาดแคลนบุคลากร 4) สพร.มีงบประมาณจำกัด 5) สพร.มีหลายภารกิจ และส่วนงานที่รับผิดชอบ 	<ul style="list-style-type: none"> - ประเทศไทยควรขอให้เยอรมนีสนับสนุนค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่เพื่อลดภาระงบประมาณของไทย - ประเทศไทยควร outsource และใช้ความชำนาญการของสถาบันไทยและผู้เชี่ยวชาญไทย 	<ul style="list-style-type: none"> - ประเทศไทยและเยอรมนีควรเข้าร่วมในกลไกการประชุมสำหรับประเทศผู้ให้ความช่วยเหลือ (joint funding mechanism หรือ donor coordination meeting) เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับมาประกอบการพิจารณาเพื่อให้ความ

<p>ประเทศเป้าหมายเดียวกัน เช่น ประเทศเพื่อนบ้าน</p> <p>6) ขาดความเชื่อมโยงด้าน แผนงานและงบประมาณ</p>	<p>(expertise) โดยขอให้เยอรมนี รับผิดชอบและสนับสนุน ค่าใช้จ่ายดังกล่าว</p> <p>- กระทรวงการต่างประเทศ ควรมีการบูรณาการแผนงาน ในระดับส่วนต่างๆของ สพร. และระหว่าง สพร.กับกรม ภูมิภาค เพื่อไม่ให้ประเทศ เป้าหมายซ้ำซ้อนกัน และมี การเตรียมงบประมาณรองรับ ไว้ล่วงหน้า</p>	<p>ช่วยเหลือแก่ประเทศที่สาม</p>
--	---	---------------------------------

2) ผลการศึกษา

การส่งเสริมความร่วมมือกับเยอรมนียังมีโอกาสให้ไทยสามารถขยายความร่วมมือไตรภาคีของไทยไปสู่ประเทศที่สาม เนื่องจากทั้ง 2 ฝ่ายได้มีการจัดทำข้อตกลงไตรภาคีเพื่อเป็นกรอบในการดำเนินงานร่วมกันแล้ว และเยอรมนีมีหน่วยงานที่ได้รับหมายให้รับผิดชอบโดยตรง และเป็นคู่เจรจากับไทย ได้แก่ German International Cooperation (GIZ หรือ GTZ ในอดีต) นอกจากนี้ เยอรมนียังคงให้ความสำคัญกับประเทศในภูมิภาค และยินดีร่วมมือกับไทยอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะความร่วมมือในรูปแบบโครงการในประเทศที่สาม ซึ่งแม้ว่าจะมีความซับซ้อนในการประสานงานและดำเนินงานร่วมกันทั้ง 3 ฝ่ายเมื่อเปรียบเทียบกับรูปแบบการจัดฝึกรอบรมที่ไทยดำเนินการร่วมกับญี่ปุ่น แต่ก็ช่วยให้ทุกฝ่ายได้มีการเรียนรู้และปรับปรุงการดำเนินงานความร่วมมือให้ดียิ่งขึ้นในอนาคต

อย่างไรก็ตาม หากคำนึงถึงประสิทธิผลของความช่วยเหลือ ไทยและเยอรมนีควรหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อนกับความช่วยเหลือจากแหล่งอื่นๆ และควรเป็นสาขาที่เยอรมนีให้ความสนใจ เช่น การศึกษา (ตารางที่ 4) ซึ่งเป็นสาขาและจุดเน้นที่ไทยพร้อมให้ความร่วมมือ เช่น

อาชีวศึกษา และการศึกษานอกระบบ (บทที่ 3 ข้อ 3.2.9) เป็นต้น ทั้งนี้ ความร่วมมือในอนาคตควรดำเนินงานในรูปแบบแผนงาน (Programme Approach) ซึ่งมีจำนวนโครงการไม่มาก แต่มีจุดเน้นและก่อให้เกิดประโยชน์ในวงกว้าง

4.2.7 ลิงคโพร่

- 1) วิเคราะห์ SWOT และ TOWS Matrix เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์

และส่งเสริมความร่วมมือไตรภาคีของไทย

	โอกาส (ภายนอก)	ข้อจำกัด (ภายนอก)
จุดแข็ง (ภายใน) 1) นโยบายรัฐบาลมีความต่อเนื่อง 2) มีความพร้อมเชิงวิชาการที่มีการพัฒนาในหลายสาขา 3) มีหน่วยงานและสถาบันการศึกษาเป็นจำนวนมากที่ต้องการร่วมมือกับหน่วยงานต่างประเทศ 4) สามารถใช้ตัวแบบและประสบการณ์จากการเป็นประเทศผู้รับไปถ่ายทอดให้แก่ประเทศ	- ประเทศไทยควรเน้นกลยุทธ์เชิงรุกในการขยายความร่วมมือไตรภาคีกับสิงคโปร์ - ประเทศไทยและสิงคโปร์ควรใช้กลไกที่มีอยู่ในการเห็นชอบแผนปฏิบัติงานย่อย โดยไม่ต้องมีการลงนามเพื่อหลีกเลี่ยงสถานะทางกฎหมายของ สพร. และประเด็นมาตรา 190 - ประเทศไทยควรใช้ข้อได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบในการขยายความร่วมมือกับสิงคโปร์ เพื่อลดช่องว่างการพัฒนาในภูมิภาค	1) ตระหนักถึงประสิทธิผลการให้ความช่วยเหลือ 2) ไม่มีหน่วยงานตัวแทนในประเทศไทย - ประเทศไทยควรเน้นความร่วมมือไตรภาคีกับสิงคโปร์ในสาขาที่ไม่ซ้ำซ้อนกับแหล่งอื่นๆ

<p>กำลังพัฒนาอื่นๆอย่างเหมาะสม</p> <p>5) มีข้อได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ เช่น เทคโนโลยีที่เหมาะสม ค่าใช้จ่ายน้อย ความใกล้เคียงเชิงภูมิศาสตร์ ภาษา และวัฒนธรรม</p> <p>6) โครงสร้าง สพร. กำหนดภารกิจรับผิดชอบอย่างชัดเจน</p>	<p>- ประเทศไทยควรเชิญชวนสิงคโปร์ให้ขยายความร่วมมือแก่เมียนมาร์มากยิ่งขึ้น</p>	
<p>จุดอ่อน (ภายใน)</p> <p>1) กฎระเบียบไม่เอื้ออำนวย</p> <p>2) สพร.ไม่มีสถานะเป็นนิติบุคคล</p> <p>3) สพร.ขาดแคลนบุคลากร</p> <p>4) สพร.มีงบประมาณจำกัด</p> <p>5) สพร.มีหลายภารกิจและส่วนงานที่รับผิดชอบประเทศเป้าหมายเดียวกัน เช่น ประเทศเพื่อนบ้าน</p> <p>6) ขาดความเชื่อมโยงด้านแผนงานและงบประมาณ</p>	<p>- ประเทศไทยควรขอให้สิงคโปร์สนับสนุนค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่เพื่อลดภาระงบประมาณของไทย</p> <p>- ประเทศไทยควร outsource และใช้ความชำนาญการของสถาบันไทย และผู้เชี่ยวชาญไทย (expertise) โดยขอให้สิงคโปร์รับผิดชอบและสนับสนุนค่าใช้จ่ายดังกล่าว</p> <p>- กระทรวงการต่างประเทศควรมีการบูรณาการแผนงานในระดับส่วนต่างๆของ สพร. และระหว่าง สพร.กับกรมภูมิภาค เพื่อไม่ให้ประเทศเป้าหมายซ้ำซ้อนกัน และมีการเตรียมงบประมาณรองรับไว้ล่วงหน้า</p>	<p>- ประเทศไทยและเยอรมนีควรเข้าร่วมในกลไกการประชุมสำหรับประเทศผู้ให้ความช่วยเหลือ (joint funding mechanism หรือ donor coordination meeting) เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับมาประกอบการพิจารณาเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศที่สาม</p>

2) ผลการศึกษา

การส่งเสริมความร่วมมือกับสิงคโปร์ยังมีโอกาสให้ไทยสามารถขยายความร่วมมือไตรภาคีของไทยไปสู่ประเทศที่สามอีกมาก เนื่องจากทั้ง 2 ฝ่ายได้มีการจัดทำข้อตกลงไตรภาคีเพื่อเป็นกรอบในการดำเนินงานร่วมกันแล้ว และสิงคโปร์มีหน่วยงานที่ได้รับหมายให้รับผิดชอบโดยตรง และเป็นคู่เจรจากับไทย ได้แก่ Technical Cooperation Directorate (TCD) รวมทั้งมีกลไกการประชุมประจำปีในการหารือเกี่ยวกับทิศทาง และแผนงานการดำเนินงานร่วมกัน นอกจากนี้ สิงคโปร์ยังคงให้ความสำคัญกับประเทศในภูมิภาค และยินดีร่วมมือกับไทยอย่างต่อเนื่องในการจัดฝึกอบรมให้แก่ประเทศที่สามภายใต้กรอบข้อตกลงดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม หากคำนึงถึงประสิทธิผลของความช่วยเหลือ ไทยและสิงคโปร์ควรหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อนกับความช่วยเหลือจากแหล่งอื่นๆ ด้วย และควรเป็นสาขาที่สิงคโปร์ให้ความสนใจ เช่น สาธารณสุข และการศึกษา (ตารางที่ 4) ซึ่งเป็นสาขาและจุดเน้นที่ไทยพร้อมให้ความร่วมมือ เช่น สาธารณสุข (การส่งเสริมธุรกิจบริการสุขภาพ และการจัดการห้องปฏิบัติการ) การศึกษา (ความร่วมมือด้านการวิจัย และการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน) (บทที่ 3 ข้อ 3.2.4 และ 3.2.9) เป็นต้น

4.3 วิเคราะห์กรณีคู่ร่วมมือที่ยังไม่มีข้อตกลงไตรภาคีกับไทย

ได้แก่ สหรัฐอเมริกา

4.3.1 วิเคราะห์ SWOT และ TOWS Matrix เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์ และส่งเสริมความร่วมมือไตรภาคีของไทย

โอกาส (ภายนอก)	ข้อจำกัด (ภายนอก)
1) มีหน่วยงานตัวแทน และเป็นกลไกการดำเนินงาน 2) เป็นคู่เจรจาของอาเซียน และสนับสนุนการก้าวสู่การเป็นประชาคมอาเซียน 3) สนับสนุนการลดช่องว่างการพัฒนา และกรอบความร่วมมือระดับภูมิภาค 4) อื่นๆ เช่น สนใจให้ความร่วมมือแก่เมียนมาร์	1) ยังไม่มีข้อตกลงไตรภาคีร่วมกับไทย 2) ตระหนักถึงประสิทธิผลการให้ความช่วยเหลือ

<p>จุดแข็ง (ภายใน)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) นโยบายรัฐบาลมีความต่อเนื่อง 2) มีความพร้อมเชิงวิชาการที่มีการพัฒนาในหลายสาขา 3) มีหน่วยงานและสถาบันการศึกษาเป็นจำนวนมากที่ต้องการร่วมมือกับหน่วยงานต่างประเทศ 4) สามารถใช้ตัวแบบ และประสบการณ์จากการเป็นประเทศผู้รับไปถ่ายทอดให้แก่ประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆอย่างเหมาะสม 5) มีข้อได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ เช่น เทคโนโลยีที่เหมาะสม ค่าใช้จ่ายน้อย ความใกล้เคียงเชิงภูมิศาสตร์ ภาษา และวัฒนธรรม 6) โครงสร้าง สพร.กำหนดภารกิจรับผิดชอบอย่างชัดเจน 	<ul style="list-style-type: none"> - ประเทศไทยควรเร่งเจรจากับสหรัฐฯ โดยใช้การประชุมระดับสูงในการผลักดันให้เกิดความร่วมมือไตรภาคี - ประเทศไทยควรใช้ข้อได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบในการร่วมมือกับสหรัฐฯ เพื่อให้ความช่วยเหลือประเทศต่างๆ ในภูมิภาค - ประเทศไทยควรเร่งผลักดันความร่วมมือกับสหรัฐฯ เพื่อให้แก่เมียนมาร์ 	<ul style="list-style-type: none"> - ประเทศไทยควรเร่งรัดฝ่ายสหรัฐฯ ในการจัดทำข้อตกลงร่วมมือไตรภาคีกับไทย - ประเทศไทยควรเน้นความร่วมมือไตรภาคีกับสหรัฐฯ ในสาขาที่ไม่ซ้ำซ้อนกับแหล่งอื่นๆ
<p>จุดอ่อน (ภายใน)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) กฎระเบียบไม่เอื้ออำนวย 2) สพร. ไม่มีสถานะเป็นนิติบุคคล 3) สพร.ขาดแคลนบุคลากร 4) สพร.มีงบประมาณจำกัด 5) สพร.มีหลายภารกิจ และส่วนงานที่รับผิดชอบ 	<ul style="list-style-type: none"> - ประเทศไทยและสหรัฐฯ ควรใช้กลไกที่มีอยู่ในการเห็นชอบแผนปฏิบัติงานย่อย โดยไม่ต้องมีการลงนาม เพื่อหลีกเลี่ยงสถานะทางกฎหมายของ สพร. และประเด็นมาตรา 190 - ประเทศไทยควรขอให้ 	<ul style="list-style-type: none"> - ประเทศไทยและสหรัฐฯ ควรเข้าร่วมในกลไกการประชุมสำหรับประเทศผู้ให้ความช่วยเหลือ (joint funding mechanism หรือ donor coordination meeting) เพื่อนำข้อมูลที่รับมาประกอบการพิจารณาเพื่อให้ความ

<p>ประเทศเป้าหมายเดียวกัน เช่น ประเทศเพื่อนบ้าน</p> <p>6) ขาดความเชื่อมโยงด้าน แผนงานและงบประมาณ</p>	<p>สหรัฐฯสนับสนุนค่าใช้จ่าย ส่วนใหญ่เพื่อลดภาระ งบประมาณของไทย</p> <ul style="list-style-type: none"> - ประเทศไทยควร outsource และใช้ความชำนาญการของสถาบันไทย และผู้เชี่ยวชาญไทย (expertise) โดยขอให้สหรัฐฯ รับผิดชอบและสนับสนุน ค่าใช้จ่ายดังกล่าว - กระทรวงการต่างประเทศ ควรมีการบูรณาการแผนงาน ในระดับส่วนต่างๆของ สพร. และระหว่าง สพร.กับกรม ภูมิภาค เพื่อไม่ให้ประเทศ เป้าหมายซ้ำซ้อนกัน และมีการเตรียมงบประมาณรองรับ ไว้ล่วงหน้า 	<p>ช่วยเหลือแก่ประเทศที่สาม</p>
--	--	---------------------------------

4.3.2 ผลการศึกษา

การส่งเสริมความร่วมมือกับสหรัฐฯยังมีโอกาสสำหรับประเทศไทย เนื่องจากสหรัฐฯให้การสนับสนุนความร่วมมือแก่ประเทศต่างๆในภูมิภาค โดยเฉพาะการให้ความร่วมมือแก่ประเทศในกลุ่มน้ำโขงตอนล่าง โดยสหรัฐฯมีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินงาน ได้แก่ United State Agency for International Development (USAID) และเป็นกลไกในการดำเนินงานกับไทยซึ่งกำลังจะมีการจัดทำข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือไตรภาคีในอนาคต อีกทั้ง ทั้ง 2 ฝ่ายมีความสนใจที่จะร่วมกันให้ความร่วมมือแก่เมียนมาร์ซึ่งน่าจะเป็นโอกาสของไทยในการขยายความร่วมมือกับสหรัฐฯได้มากยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม หากคำนึงถึงประสิทธิผลของความช่วยเหลือ ไทยและสหรัฐฯควรหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อนกับความช่วยเหลือจากแหล่งอื่นๆด้วย และควรเป็นสาขาที่สหรัฐฯให้ความสนใจ เช่น Global Warming (ตารางที่ 4) ซึ่งเป็นสาขาและจุดเน้นที่ไทยพร้อมให้ความร่วมมือ เช่น

การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (บทที่ 3 ข้อ 3.2.5) เป็นต้น

นอกจากนั้น การที่สหรัฐฯยังคงให้ความร่วมมือด้านยาเสพติดแก่ประเทศไทยและในภูมิภาค ดังนั้น ทั้ง 2 ฝ่ายควรตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาร่วมกัน เนื่องจากยาเสพติดเป็น cross-border issue และจำเป็นต้องเสริมสร้างขีดความสามารถ และประสิทธิภาพในการป้องกันแก้ไข และปราบปรามของหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างไทย และสหรัฐฯ รวมทั้งประเทศอื่นๆ โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้านเพื่อสนับสนุนความร่วมมือและแก้ไขปัญหาเสพติดในระดับภูมิภาค

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

รัฐบาลไทยมีนโยบายอย่างชัดเจนและต่อเนื่องในการส่งเสริมความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งส่งเสริมการเป็นหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนา กับประเทศต่างๆ ทั้งนี้ กระทรวงการต่างประเทศได้กำหนดเป็นยุทธศาสตร์ระยะ 4 ปี ระหว่าง พ.ศ. 2552 – 2556 ซึ่งครอบคลุมในเรื่องดังกล่าว โดยมี สพร. เป็นหน่วยงานในการขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าวภายใต้กรอบและประเด็นยุทธศาสตร์ด้านความร่วมมือกับต่างประเทศซึ่งเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ของกระทรวงการต่างประเทศเพื่อให้มีความเชื่อมโยงและสอดคล้องประสานกัน

ในการดำเนินงานความร่วมมือกับต่างประเทศของไทยซึ่งเปลี่ยนสถานะจาก “ผู้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศ” เป็น “หุ้นส่วนเพื่อการพัฒนา กับประเทศต่างๆ” ประเทศไทยได้นำรูปแบบความร่วมมือไตรภาคีมาใช้ในการดำเนินงานโดยได้เชิญชวนประเทศพัฒนาแล้วมาร่วมมือกับไทยเพื่อให้ความร่วมมือแก่ประเทศที่สาม ซึ่งได้มีการจัดทำข้อตกลงกับประเทศต่างๆบ้างแล้ว ทั้งนี้ ผลการศึกษาโดยการวิเคราะห์ SWOT มีข้อสรุปดังนี้

5.1 ความร่วมมือกับประเทศที่มีข้อตกลงไตรภาคีกับไทยแล้ว

ได้แก่ ญี่ปุ่น ลักซิมเบิร์ก ออสเตรเลีย ฮังการี สวีเดน เยอรมนี และสิงคโปร์

5.1.1 ประเทศคู่ความร่วมมือ

การส่งเสริมความร่วมมือไตรภาคีกับญี่ปุ่น ออสเตรเลีย และเยอรมนีมีความเป็นไปได้สูง เนื่องจากประเทศไทยมี สพร. เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการเจรจาและดำเนินงาน ทั้งนี้ แต่ละประเทศดังกล่าวได้มอบหมายหน่วยงานตัวแทนในไทยให้รับผิดชอบโดยตรงและเป็นคู่เจรจากับไทย ได้แก่ Japan International Cooperation Agency (JICA) Australian Agency for International Development (AusAID) และ German Technical Cooperation (GTZ) ตามลำดับ ซึ่งน่าจะเป็นโอกาสให้สามารถขยายความร่วมมือไตรภาคีของไทยไปสู่ประเทศที่สามได้มากยิ่งขึ้น

นอกจากนั้นไทยยังมีโอกาสขยายความร่วมมือไตรภาคีกับสิงคโปร์ไปสู่ประเทศที่สามอีกมาก เนื่องจากสิงคโปร์มีหน่วยงานที่ได้รับหมายให้รับผิดชอบโดยตรง และเป็นคู่เจรจากับไทย ได้แก่ Technical Cooperation Directorate (TCD) แม้ว่า TCD ไม่มีหน่วยงานตัวแทนในไทย

แต่ทั้ง 2 ฝ่ายได้มีการจัดตั้งกลไกความร่วมมือไว้แล้ว และมีการประชุมประจำปีอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องเพื่อกำหนดทิศทางและแผนการดำเนินงานร่วมกัน อีกทั้งไทยและสิงคโปร์เป็นประเทศสมาชิกอาเซียนซึ่งให้ความสำคัญกับการลดช่องว่างการพัฒนาเพื่อสนับสนุนการรวมตัวกันในภูมิภาคและการก้าวไปสู่ประชาคมอาเซียนในอนาคต

สำหรับความร่วมมือกับบางประเทศในยุโรป เช่น ฮังการี และสวีเดน ยังมีโอกาสอยู่บ้างแม้ว่าแต่ละประเทศดังกล่าวไม่มีหน่วยงานตัวแทนในไทย แต่เนื่องจากฝ่ายฮังการีมีความสนใจที่จะร่วมมือกับไทยเพื่อให้ความร่วมมือแก่เมียนมาร์ ในขณะที่สวีเดนให้ความสำคัญกับการลดช่องว่างการพัฒนาในภูมิภาคซึ่งน่าจะเป็นโอกาสของไทยในการเจรจาเพื่อส่งเสริมความร่วมมือกับฮังการีและรื้อฟื้นความสัมพันธ์กับสวีเดน โดยอาศัยกรอบข้อตกลงไตรภาคีที่ลงนามร่วมกันไว้แล้ว

อย่างไรก็ตาม การขยายความร่วมมือกับประเทศในยุโรป เช่น ลักซัมเบอร์กยังคงมีข้อจำกัด เนื่องจากเป็นประเทศจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่เกิดวิกฤตยูโร โซน และคงต้องรอให้สถานการณ์คลี่คลายไปในทิศทางที่ดีขึ้นก่อน รวมทั้งมีสัญญาณเชิงบวกที่พร้อมจะร่วมมือกับไทยในรูปแบบไตรภาคีที่ได้ลงนามร่วมกันไว้แล้ว เช่น การมอบหมายตัวแทนหรือหน่วยงานที่ชัดเจนในการเจรจาหารือกับไทยเพื่อดำเนินงานและขับเคลื่อนความร่วมมือดังกล่าว

5.1.2 รูปแบบความร่วมมือ

ญี่ปุ่นและสิงคโปร์ยังคงให้ความสำคัญกับประเทศในภูมิภาค และยินดีร่วมมือกับไทยอย่างต่อเนื่องโดยเน้นรูปแบบการจัดหลักสูตรฝึกอบรมให้แก่ประเทศที่สามในประเทศไทย (Third Country Training Programme - TCTP) และการส่งผู้เชี่ยวชาญไทยไปปฏิบัติงานในประเทศที่สาม (Third Country Expert Programme - TCEP)

ในขณะที่เยอรมนีเน้นความร่วมมือกับไทยในรูปแบบโครงการความร่วมมือทางวิชาการ (Technical Cooperation Project – TCP) ในประเทศที่สาม ซึ่งแม้ว่ามีความซับซ้อนในการประสานงานและดำเนินงานร่วมกันทั้ง 3 ฝ่ายเมื่อเปรียบเทียบกับรูปแบบการจัดฝึกอบรมที่ไทยดำเนินการร่วมกับญี่ปุ่นและสิงคโปร์ แต่ก็ช่วยให้ทุกฝ่ายได้มีการเรียนรู้และปรับปรุงการดำเนินงานความร่วมมือให้ดียิ่งขึ้นในอนาคต

สำหรับความร่วมมือกับออสเตรเลียแม้ว่ายังไม่มีการดำเนินงานร่วมกับไทยในช่วงที่ผ่านมา แต่ก็อาจมีความเป็นไปได้ที่จะเริ่มต้นด้วยโครงการขนาดเล็กซึ่งใช้งบประมาณไม่มาก เช่น การร่วมกันจัดอบรมในประเทศไทยให้แก่ประเทศเพื่อนบ้านของไทย รวมถึงประเทศในหมู่เกาะแปซิฟิกซึ่งออสเตรเลียให้ความสำคัญ

5.1.3 ประสิทธิภาพของความช่วยเหลือ และสาขาความร่วมมือ

หากคำนึงถึงประสิทธิภาพของความช่วยเหลือ ไทยและแต่ละประเทศผู้ให้ต่างๆยังขาดกลไกในการประสานความช่วยเหลือและประสานความร่วมมือกัน (Aid Coordination Mechanism หรือ Harmonization of Aid) ในเรื่องดังกล่าว ดังนั้น การเข้าร่วมในกลไกการประชุมสำหรับประเทศผู้ให้ความช่วยเหลือ (donor's meeting) ซึ่งจัดขึ้นในไทยหรือในต่างประเทศจึงช่วยให้แต่ละประเทศสามารถนำข้อมูลอย่างครบถ้วนมาประกอบการพิจารณาเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศที่สาม และสอดคล้องกับหลักการของปฏิญญาปารีสว่าด้วยประสิทธิภาพของความช่วยเหลืออีกด้วย

อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยสามารถพิจารณากำหนดสาขาความร่วมมือกับประเทศผู้ให้ต่างๆเพื่อหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อนกัน โดยคำนึงถึงความสนใจของแต่ละประเทศ และความพร้อมของไทยเอง อาทิ

- 1) ไทยและญี่ปุ่นในสาขาสิ่งแวดล้อม (เช่น Global Warming และ Climate Change)
- 2) ไทยและออสเตรเลียในสาขาสาธารณสุข (เช่น การป้องกันและควบคุมโรคและสาธารณสุขมูลฐาน)
- 3) ไทยและฮังการีในสาขาการท่องเที่ยว (เช่น การบริหารจัดการการท่องเที่ยวและการฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว)
- 4) ไทยและสวีเดนในสาขาสาธารณสุข (เช่น การส่งเสริมสุขภาพ และอนามัยสิ่งแวดล้อม)
- 5) ไทยและเยอรมนีในสาขาการศึกษา (เช่น อาชีวศึกษา และการศึกษานอกระบบ)
- 6) ไทยและสิงคโปร์ในสาขาสาธารณสุข (เช่น การส่งเสริมธุรกิจบริการสุขภาพ และการจัดการห้องปฏิบัติการ) การศึกษา (เช่น ความร่วมมือด้านการวิจัย และการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน)

5.2 ความร่วมมือกับประเทศที่ยังไม่มีข้อตกลงไตรภาคีกับไทย

สหรัฐฯยังคงให้การสนับสนุนความร่วมมือแก่ประเทศต่างๆในภูมิภาค โดยเฉพาะการให้ความร่วมมือแก่ประเทศในกลุ่มน้ำโขงตอนล่าง โดยสหรัฐฯมีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดำเนินงาน ได้แก่ United State Agency for International Development (USAID) และเป็นกลไกในการดำเนินงานความร่วมมือไตรภาคีในอนาคต อีกทั้ง ทั้ง 2 ฝ่ายมีความสนใจที่จะร่วมกันให้ความร่วมมือแก่เมียนมาร์ซึ่งเป็นโอกาสของไทยในการขยายความร่วมมือกับสหรัฐฯได้มากยิ่งขึ้น

นอกจากนั้น การที่สหรัฐฯยังคงให้ความร่วมมือด้านยาเสพติดแก่ประเทศไทยและในภูมิภาค ดังนั้น ทั้ง 2 ฝ่ายควรตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาร่วมกัน เนื่องจากยาเสพติดเป็น cross-border issue และจำเป็นต้องเสริมสร้างขีดความสามารถ และประสิทธิภาพในการป้องกัน แก้ไข และปราบปรามของหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่าง ไทย และสหรัฐฯ รวมทั้งประเทศอื่นๆ โดยเฉพาะประเทศเพื่อนบ้านเพื่อสนับสนุนความร่วมมือและ แก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับภูมิภาค

หากคำนึงถึงประสิทธิผลของความช่วยเหลือ ไทยและสหรัฐฯควรหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อน กับความช่วยเหลือจากแหล่งอื่นๆด้วย ทั้งนี้การเข้าร่วมในกลไกการประชุมสำหรับประเทศผู้ให้ ความช่วยเหลือ (donor's meeting) ซึ่งจัดขึ้นในไทยหรือในต่างประเทศจึงช่วยให้แต่สามารถนำ ข้อมูลอย่างครบถ้วนมาประกอบการพิจารณาเพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศที่สาม และสอดคล้องกับหลักการของปฏิญญาปารีสว่าด้วยประสิทธิผลของความช่วยเหลืออีกด้วย อย่างไรก็ตาม ไทยสามารถพิจารณากำหนดสาขา ประเด็น และจุดเน้นของความร่วมมือที่ไม่ซ้ำซ้อนกับแหล่งอื่น โดยคำนึงถึงความสนใจของสหรัฐฯ และความพร้อมของไทยเอง ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การ บริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

5.3 แนวทางส่งเสริมความร่วมมือไตรภาคีของไทย

รัฐบาลไทยมีนโยบายอย่างชัดเจนในการส่งเสริมความร่วมมือกับต่างประเทศต่างๆ รวมทั้งการเป็นหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนา กับประเทศต่างๆ ดังนั้น แนวทางส่งเสริมและขยายความร่วมมือ ไตรภาคีของไทยกับประเทศต่างๆในอนาคตไม่ใช่เป็นเพียงการนำจุดแข็งและโอกาสมาใช้ ในการกำหนดแนวทางและกลยุทธ์เชิงรุกในการดำเนินงานกับประเทศต่างๆไม่ว่าคู่ร่วมมือจะเป็น ประเทศใดก็ตามดังที่กล่าวแล้วข้างต้น

ในขณะเดียวกัน รัฐบาลไทยควรให้ความสำคัญในการจัดหรือลดจุดอ่อนที่อาจเป็น อุปสรรคต่อการดำเนินงานด้วย เช่น การปรับปรุงกฎระเบียบให้การดำเนินงานความร่วมมือกับ ต่างประเทศมีความคล่องตัวยิ่งขึ้น การปรับสถานะของหน่วยงานที่รับผิดชอบให้มีผลทางกฎหมาย เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประเทศคู่เจรจา การบรรจุบุคลากรเพิ่มเติมในระดับปฏิบัติ การ สนับสนุนงบประมาณมากขึ้น การบูรณาการและเชื่อมโยงแผนงานและงบประมาณอย่างมี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยจะสามารถส่งเสริมหรือขยายความร่วมมือไตรภาคีได้มากขึ้น เพียงใดขึ้นอยู่กับการจัดตั้งกลไกการดำเนินงานร่วมกัน และการกำหนดหรือมอบหมายหน่วยงาน ตัวแทนที่ชัดเจน รวมทั้งข้อจำกัดของประเทศคู่ร่วมมือต่างๆ เช่น การเกิดวิกฤตยูโรโซนซึ่งมี

แนวโน้มส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและการเงินในประเทศยุโรป และอาจส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลกในวงกว้าง รวมทั้งอาจส่งผลต่อการดำเนินงานความร่วมมือไตรภาคีของไทยด้วย

นอกจากนั้น รัฐบาลไทยควรให้ความสำคัญกับการกำหนดกลยุทธ์เชิงป้องกันความซ้ำซ้อนของความช่วยเหลือของไทยกับแหล่งผู้ให้ต่างๆ โดยคำนึงถึงประสิทธิผลของความช่วยเหลือในประชาคมระหว่างประเทศ รวมทั้งประเทศและแหล่งผู้ให้ต่างๆ ด้วย (international and donor community) ทั้งนี้ แนวทางการดำเนินงานเพื่อให้สอดคล้องกับกลยุทธ์ดังกล่าว ได้แก่ รัฐบาลไทยควรริเริ่มจัดให้หน่วยงานไทยต่างๆ ที่ดำเนินงานให้ความร่วมมือกับต่างประเทศ รวมทั้งประเทศผู้ให้และแหล่งผู้ให้ต่างๆ ทั้งในไทยและต่างประเทศพบปะเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลความร่วมมือที่ไทยและประเทศผู้ต่างๆ ให้แก่ประเทศที่สาม โดยอาจจัดตั้งเป็นกลไกการประชุมร่วมกัน และควรจัดขึ้นอย่างสม่ำเสมอและเป็นระยะๆ ซึ่งจะช่วยให้เกิดการบูรณาการข้อมูลความช่วยเหลือในภาพรวม รวมทั้งการจัดทำแผนความช่วยเหลือระหว่างไทยกับประเทศต่างๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เป็นต้น

บรรณานุกรม

หนังสือ

กระทรวงการต่างประเทศ. แผนยุทธศาสตร์ 4 ปีกระทรวงการต่างประเทศ พ.ศ. 2553 – 2556.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ดอกเบี๋ย, 2553.

ธงชัย สันติวงษ์. การวางแผน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์, 2534.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา. นนทบุรี : โรงพิมพ์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2539.

บทความ

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. การขอรับความช่วยเหลือจากต่างประเทศ.

สีมา สีมานันท์. “บันทึกเรียนเสนอกระทรวงการต่างประเทศ เรื่อง รายงานผลการพบปะหารือ เพื่อ

รับฟังความคิดเห็นของข้าราชการ สพร. เมื่อวันที่ 6 กุมภาพันธ์ 2550 และบันทึกเรียน

เสนอเรื่องแนวทางการปรับบทบาท และ โครงสร้างของ สพร. เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2550”

กรุงเทพฯ, 2550.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์

คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, 2554.

สำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ. แนวทางการดำเนินงานไตรภาคี, 2553.

สำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ. ร่างยุทธศาสตร์ไตรภาคีของไทย, 2555.

สำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ. ร่างยุทธศาสตร์ความร่วมมือเพื่อการพัฒนา

ของไทย พ.ศ. 2555-2559, 2555.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ. 2551. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก:

http://megaclever.blogspot.com/2008/07/blog-post_6269.html.

ทฤษฎีการพัฒนา. 2552. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก:

<http://www.oknation.net/blog/jamesmono/2009/03/10/entry-4>.

การจัดการเชิงกลยุทธ์. 2552. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก:

<http://mbaru.blogspot.com/2009/11/3-swot-analysis.html>.

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา. 2553. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก:

<http://guru.google.co.th/guru/thread?tid=544bc40b4a258ef6>.

เอกกมล เอี่ยมศรี. การใช้ TOWS Matrix. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก:

<http://www.oknation.net/blog/newmanagement/2011/06/07/entry-1>

Adian Cox. “Final Report on Towards Aid Effectiveness : An Assessment of the Policies, Strategies, and Management of Thailand’s Official Development Assistance Programme.”, 2008..

Guido Ashoff. “Triangular Development Cooperation : Potential and Risks of New Aid Modality.”, 2010.

World Bank Institute. “Triangular Cooperation : Opportunities, Risks, and Condition for Effectiveness.”. [online]. Available:

<http://wbi.worldbank.org/wbi/devoutreach/article/531/>

triangular-cooperation-opportunities-risks-and-conditions-effectiveness.

UNDP. “How Triangular Cooperation Works”. [online]. Available:

<http://handbook.southsouthconference.org/>

index.php?option=com_content&view=article&id=59&Itemid=120.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือหุ้นส่วนและไตรภาคีระหว่างไทยกับประเทศต่างๆ

1. บันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลไทยและสิงคโปร์ว่าด้วยการจัดหลักสูตรฝึกอบรมประเทศที่สาม (Memorandum of Understanding between the Government of the Kingdom of Thailand and the Government of the Republic of Singapore concerning Third Country Training Programme ลงนามระหว่าง รมว.กต. กับ รมว.กต.สิงคโปร์ เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2540)
2. บันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลไทยและลักซ์มเบิร์กว่าด้วยการจัดหลักสูตรฝึกอบรมประเทศที่สาม (Memorandum of Understanding between the Kingdom of Thailand and the Government of the Grand Duchy of Luxembourg on the Third Country Training Programme ลงนามระหว่าง อธิบดี กวส. กับ ออท.ลักซ์มเบิร์ก เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2543)
3. บันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลไทยและออสเตรเลียว่าด้วยความร่วมมือไตรภาคีเพื่อการพัฒนา (Memorandum of Understanding between the Government of Australia and the Royal Thai Government relating to Trilateral Development Cooperation ลงนามระหว่างอธิบดี กวส. กับ ออท.ออสเตรเลีย เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2545)
4. บันทึกการหารือเกี่ยวกับความร่วมมือหุ้นส่วนระหว่างไทยและญี่ปุ่นว่าด้วยความร่วมมือทางวิชาการ (Record of Discussions on Japan-Thailand Partnership Programme in Technical Cooperation ซึ่งลงนามระหว่าง รมว. สนร. กับ ผู้ช่วย รมว.กต.ญี่ปุ่น เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 2537)
5. บันทึกความเข้าใจเกี่ยวกับความร่วมมือหุ้นส่วนระหว่างไทยและญี่ปุ่นว่าด้วยความร่วมมือทางวิชาการ(ระยะที่ 2) (Memorandum on Japan-Thailand Partnership Programme in Technical Cooperation (Phase 2)ซึ่งลงนามระหว่าง รมว.กต. กับ รมว.กต.ญี่ปุ่น เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2546)
6. บันทึกความเข้าใจระหว่างกระทรวงการต่างประเทศไทยและฮังการีว่าด้วยความร่วมมือไตรภาคีเพื่อการพัฒนา (Memorandum of Understanding between the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of Thailand and the Ministry of the Republic of Hungary on Trilateral Development Cooperation ลงนามระหว่าง ผู้ช่วย รมว.กต. กับ รมว.กต.ฮังการี เมื่อวันที่ 9 มิถุนายน 2547)
7. บันทึกความเข้าใจระหว่างรัฐบาลไทยและสวีเดนว่าด้วยความร่วมมือไตรภาคีเพื่อการพัฒนา (Memorandum of Understanding between the Government of the Kingdom of Thailand

and the Government of the Kingdom of Sweden on Trilateral Development Cooperation ลงนามระหว่าง ผอ.สพร. กับ เลขานุการความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศของสวีเดน เมื่อวันที่ 29 กันยายน 2548)

8. บันทึกความเข้าใจระหว่างกระทรวงการต่างประเทศไทยและกระทรวงความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนาของเยอรมนี (Memorandum of Understanding between Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of Thailand and the Federal Ministry of for Economic Cooperation and Development of the Federal Republic of Germany ลงนามระหว่าง รมว.กต. กับ รมช.กระทรวงความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนาของเยอรมัน หรือ BMZ เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2551)

ภาคผนวก ข

สรุปสาระสำคัญของข้อตกลงว่าด้วยความร่วมมือหุ้นส่วนและไตรภาคีระหว่างไทยกับประเทศต่างๆ

Country	MOU	Target Countries	Forms of Cooperation	Focused Areas of Cooperation	Remark
1. Japan	Record of Discussions on Japan-Thailand Partnership Programme in Technical Cooperation (JTPP I) signed on 1 August 2004	Indo – Chinese Countries	Training Programme, Dispatch of Experts, other forms as agreed upon	Areas of mutual interest	Mechanism has been established between TICA and EOJ/JICA in form of joint working group
	Memorandum on Japan - Thailand Partnership Programme in Technical Cooperation (JTPP 2) signed on 12 December 2003		Third Country Training Programmes, Dispatch of Experts, other appropriate modalities which both sides further explore		Mechanism has been established between Thai side (TICA and East Asian Affairs Department) and Japanese side (EOJ/JICA) in form of joint committee

Country	MOU	Target Countries	Forms of Cooperation	Focused Areas of Cooperation	Remark
2. Singapore	Memorandum of Understanding between the Government of the Kingdom of Thailand and the Government of the Republic of Singapore concerning Third Country Training Programme signed on 16 June 1997	Developing countries particularly Cambodia, Laos, Myanmar, ASEAN Countries, Timor-Leste	1. Third country training course (TCTP) in Thailand or Singapore or in Thailand and Singapore (dual programme) 2. Dispatch of expert to conduct the joint training course in the target countries (Singapore training centre in Cambodia, Laos and Myanmar)	Areas of mutual interest for the 3-year plan (2009 – 2011) and 3 categories <u>Category I</u> : country-focused course based on need survey in each CLM country (IT, English Language, Trade liberalization, SME) <u>Category II</u> : common issues (environment, climate change, food safety) <u>Category III</u> : best practices of Thailand and Singapore	Mechanism has been established between TICA and Technical Cooperation Directorate (TCD) in 2 levels (1) Coordinating Meeting for Thailand and Singapore Civil Service Exchange Programme (CSEP) co-chaired by PS of MFA (2) TICA and TCD Technical Cooperation Meeting (TCM) co-chaired by DG of TICA and Director of TCD

Country	MOU	Target Countries	Forms of Cooperation	Focused Areas of Cooperation	Remark
3. Luxembourg	Memorandum of Understanding between the Kingdom of Thailand and the Government of the Grand Duchy of Luxembourg on the Third Country Training Programme signed on 10 October 2000	Developing countries in Asia and Pacific Region	1. Third country training course in Thailand 2. Dispatch of expert to conduct the training course in the target countries	- Priority on social sector, health, education - may include tourism, financial services, environment, IT, Agriculture	Mechanism to accelerate the progress of trilateral cooperation <u>has not been established</u> between both sides
4. Australia	Memorandum of Understanding between the Government of Australia and the Royal Thai Government relating to Trilateral Development Cooperation signed on 4 January 2002	Developing countries	1. Third country training course in Thailand 2. Dispatch of expert to conduct the training course in the target countries	Areas of mutual interest which Australia and Thailand have relevant expertise and in response to the needs or priority of the third countries	Mechanism to accelerate the progress of trilateral cooperation has been established under the Joint Commission (JC) on Thailand and Australia

Country	MOU	Target Countries	Forms of Cooperation	Focused Areas of Cooperation	Remark
5. Hungary	Memorandum of Understanding between the Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of Thailand and the Ministry of the Republic of Hungary on Trilateral Development Cooperation signed on 9 June 2004	Countries in Southeast Asia, with priority given to Cambodia, Laos, Vietnam	1. Training course 2. Study visit 3. Dispatch of expert	Areas of mutual interest addressing development challenges of third countries such as education, agriculture, freshwater fishery, human resource development	Mechanism to accelerate the progress of trilateral cooperation <u>has not been established</u> between both sides
6. Sweden	Memorandum of Understanding between the Government of the Kingdom of Thailand and the Government of the Kingdom of Sweden on Trilateral Development Cooperation signed on 29 September 2005	Third countries of priority, particularly in the Southeast Asian region	1. Training course 2. Seminar and workshop	- Environment issues including forestry - human trafficking - HIV/AIDS - capacity building on trade regulation and negotiation	Mechanism to accelerate the progress of trilateral cooperation has been established under the Joint Commission(JC) on Thailand and Sweden

Country	MOU	Target Countries	Forms of Cooperation	Focused Areas of Cooperation	Remark
7. France	Memorandum of Understanding concerning the Establishment of French Development Agency (AFD) in Thailand signed on 18 February 2006	Southeast Asian countries particularly Laos and Cambodia, African countries	1. Training course 2. Study visit 3. Dispatch of expert	- Agriculture (such as rubber plantation) - Public Health (such as mother and child care, HIV/AIDS, infectious diseases, TB, malaria)	Mechanism has been established in form of TICA-AFD Meeting co-chaired by DG of TICA and Director of AFD
8. Germany	Memorandum of Understanding between Ministry of Foreign Affairs of the Kingdom of Thailand and the Federal Ministry of for Economic Cooperation and Development of the Federal Republic of Germany regarding Joint Development Cooperation with Third Countries through a “Partnership	Cambodia, Laos and Vietnam	1. Project-Type (short-term of 1 year and medium-term of 3 year project) 2. Training course 3. Study visit 4. Dispatch of expert	- Rural Development (including Agriculture, Micro-finance and SME) - Education and Vocational Education - Public Health	- The conceptual framework and the project design criteria have been developed as the guideline for proposal submission - Mechanism to scrutinize the proposals and accelerate the progress of trilateral

Country	MOU	Target Countries	Forms of Cooperation	Focused Areas of Cooperation	Remark
	Programme signed on 5 June 2008				cooperation has been established in form of Trilateral Steering Committee (TSC) co-chaired by TICA and GTZ

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ – นามสกุล

นายวัฒนวิทย์ คชเสนี

การศึกษา

พ.ศ. 2529	วิทยาศาสตร์บัณฑิต (เศรษฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
พ.ศ. 2535	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
พ.ศ. 2540	Diploma in Natural Resources Management University of Western Australia

ประวัติการรับราชการ

พ.ศ. 2532	เจ้าหน้าที่วิเทศสหการ 3 กรมวิเทศสหการ สำนักนายกรัฐมนตรีย
พ.ศ. 2534	เจ้าหน้าที่วิเทศสหการ 4 กรมวิเทศสหการ สำนักนายกรัฐมนตรีย
พ.ศ. 2536	เจ้าหน้าที่วิเทศสหการ 5 กรมวิเทศสหการ สำนักนายกรัฐมนตรีย
พ.ศ. 2543	เจ้าหน้าที่วิเทศสหการ 6 กรมวิเทศสหการ สำนักนายกรัฐมนตรีย
พ.ศ. 2547	เจ้าหน้าที่วิเทศสหการ 7 กรมวิเทศสหการ กระทรวงการต่างประเทศ
พ.ศ. 2552	นักวิเทศสหการชำนาญการพิเศษ (เจ้าหน้าที่วิเทศสหการ 8 ว) สำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ
พ.ศ. 2554	ผู้อำนวยการส่วนความร่วมมือหุ้นส่วนทวิภาคี สำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ

ตำแหน่งปัจจุบันและสถานที่ทำงาน

ผู้อำนวยการส่วนความร่วมมือหุ้นส่วนทวิภาคี
สำนักงานความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ